

R A P O R T U L F R E E E X

LIBERTATEA PRESEI ÎN ROMÂNIA 2 0 1 1

Integritate Diversitate Responsabilitate Profesionalism Integritate Transparență Democrație participativă
ipativă Transparență Democrație participativă Integritate Democrație participativă Responsabilitate Transp
Spirit critic Integritate Responsabilitate Transparență Profesionalism Integritate Transparență Profesio
Profesionalism Diversitate Transparență Transparență Spirit critic Profesionalism Diversitate Spirit critic
ersitate Responsabilitate Diversitate Profesionalism Integritate Profesionalism Democrație participativă
Integritate Profesionalism Democrație participativă Profesionalism Integritate Transparență Respor
Diversitate Democrație participativă Integritate Diversitate Spirit critic Integritate
Democrație participativă Integritate Diversitate Integritate Diversitate Spirit critic Integritate
Democrație participativă Profesionalism Diversitate

ActiveWatch

Agenția de Monitorizare a Presei

- Membră a Rețelei Reporteri fără Frontiere -

București
2012

R A P O R T U L F R E E E X

LIBERTATEA PRESEI ÎN ROMÂNIA 2 0 1 1

ActiveWatch

Agenția de Monitorizare a Presei

- Membră a Rețelei Reporteri fără Frontiere -

Acest raport a fost redactat în cadrul programului **FreeEx al ActiveWatch - Agenția de Monitorizare a Presei**.

Programul Libertatea de Exprimare - **FreeEx** a fost demarat de ActiveWatch - Agenția de Monitorizare a Presei în luna august a anului 1999, cu scopul de a contribui la protejarea și promovarea dreptului la libera exprimare și a libertății presei.

ActiveWatch - Agenția de Monitorizare a Presei publică rapoarte anuale referitoare la situația libertății presei în România.

Acest raport este finanțat de Open Society Institute (OSI). Conținutul acestui raport nu reflectă în mod necesar opinia OSI.

Autori:

Liana Ganea
Răzvan Martin
Maria-Adriana Popa
Vlad Ursulean

Mulțumim pentru contribuția la redactarea acestui raport:

Sorina Vasile, Laura Ștefănuț, Ștefan Mako.

Mulțumim pentru asistența acordată departamentului FreeEx pe parcursul întregului an:

Mircea Toma, Dan Mihai, Ștefan Căndea, Bogdan Manolea.

Tehnoredactare și design:

Alexandra Căndea
Dan Ichimescu

Finanțator:

Open Society Institute

**Dacă ți-a fost încălcată libertatea de exprimare,
scrie-ne la freeex@activewatch.ro**

© **ActiveWatch**

Membră a Rețelei Reporteri fără Frontiere

Calea Plevnei nr. 98, bl. 10C, sector 1, București; CP 2 OP 67

☎ 021 313 40 47 📠 021 637 37 67

✉ office@activewatch.ro 🌐 www.activewatch.ro

Cont IBAN: RO 83 BTRL 0450 1205 A793 02XX

Banca Transilvania Sucursala Știrbei Vodă
C.I.F. 18912239

Cuprins

Metodologie	6
Contextul general	7
Presa românească, în cădere liberă.....	7
Piața media.....	11
Presa scrisă	11
Presa online.....	14
Piața de TV.....	14
Radio.....	17
Presiuni politice și economice. Presiuni ale autorităților.....	19
Adevărul de Seară, interzis la Focșani	19
Adevărul a șters un site la cererea unei agenții de publicitate	19
Gigi Becali a desființat o emisiune TV	20
RCS&RDS blochează distribuția unor televiziuni	20
Roșia Montană	20
Primarul băimărean Cherecheș a vrut să facă regulile unei emisiuni.....	20
Artă cenzurată de politic	21
Primăria Iași dă bani în plic jurnaliștilor	21
Grupul Intact face investigații comandate	21
Adevărul Holding a cenzurat o investigație despre un deputat.....	22
Agresiuni, amenințări, insulte.....	23
Președintele CJ Caraș-Severin l-a lovit pe jurnalistul Vali Popovici.....	23
Disprețul europarlamentarilor Vadim Tudor și George Becali pentru ziaristi	23
Jurnaliști atacați în Vama Veche	24
Prezența camerei de filmat, semn de „grandomanie” sancționat violent	24
Viceprimarul din Dâmbovicioara a depozitat un jurnalist de camera foto.....	24
Președintele CJ Brăila le-a vorbit „suburban” jurnaliștilor	24
Cristi Tabără, în conflict cu un paparazzo	25
Cameramanul Ovidiu Roșca, bătut de față cu Poliția	25
Jurnaliste agresate după o descindere în Piața Chiliei din Constanța	25
Managerul Oltchim Râmnicu Vâlcea l-a agresat pe jurnalistul Tiberiu Pîrnău.....	25
Fratele Elenei Udrea amenință un jurnalist cu „o căpățână în gură”	25
Paznicul agresiv de la Liceul „Nicolae Iorga”, rămas fără contract de muncă	26
Tenismanul Ilie Năstase a jignit o ziaristă	26
Gabriel Bugnar, amenințat de Cătălin Popa.....	26
Jurnaliști agresati de angajații unui local din Eforie Nord	26
Crin Antonescu a jignit mai mulți jurnaliști de la TVR	26
Mitică Dragomir, „huliganul” de la Ligă	27
Două dosare penale pentru un preot „supărat” pe jurnaliști	27
Jurnaliști Antena3, agresati de petrecăreții dintr-o primărie	27
Mihai Gâdea, amenințat de soțul secretarului general al Guvernului	27
Președintele statului a jignit-o pe corespondenta Associated Press, Alison Mutler.....	27
Andras Istvan Demeter, președintele radioului public, amenințat și șantajat.....	27
Abuzuri, agresiuni și derapaje în timpul protestelor din ianuarie 2012	28
Accesul la informațiile de interes public.....	32
Tentativă de a restrânge sfera informațiilor de interes public	32
Acces restricționat în Parlament, la asumarea răspunderii pe Codul Muncii	32
Sulfina Barbu a exclus femeile de la o dezbatere despre femei.....	33
Roșia Montană e secretă	33
Primarul Radu Mazăre, amendat pentru tăcere	33
Închisoare secretă CIA în România	34
Mail-urile și telefoanele oficiale ale deputaților sunt inaccesibile.....	34

Accesul (ne)îngrădit la informațiile de interes public	34
Insulta, calomnia, dreptul la viață privată.....	36
Dinu Patriciu vs SRI	36
Lia Lucia Epure vs Mălin Bot	36
Ana Birchall vs Iosif Buble	36
Neînceperea urmăririi penale a jurnalistului Alex Nedea	37
Traian Băsescu vs Mugurel Surupăceanu.....	37
Ion Cristoiu vs Vadim Tudor.....	37
Doi ani de închisoare pentru hackerul lui Victor Ciutacu.....	37
Victor Ciutacu vs Radu Moraru.....	37
Radu Mazăre vs Ziua de Constanța	38
Dumitru Sechelariu vs bloggerul Florin Popescu	38
Procese la CEDO	38
Jurnalist oprit să mai relateze despre soția unui deputat.....	39
Conflicte de muncă	41
Un jurnalist a reținut laptopul de muncă în schimbul salariilor restante	41
Angajații AGERPRES, „cei mai slab remunerați”	41
Conflict de muncă la șefia Știrilor TVR	41
ITM a obligat Cronică Română să-și plătească angajații	42
Litigii, tensiuni și sechestru pe bunuri la Adevărul	42
Proteste în curtea TVR	43
Grevă de o zi la Muntenia TV	43
Florentin Deac vs Cuvântul Liber.....	43
Sechestru pe mărcile „România liberă”, „Domus” și „Casa Mea”	44
etică	45
Televiziune amendată pentru publicitate la partidul lui Dan Diaconescu.....	45
Dosarul Wikileaks a avut scurgeri	45
Știri regizate.....	45
Un blog inventează știri, ziarele le preiau.....	46
Bacalaureatul posturilor de „știri”: cazurile Funeriu și CTP	46
O jurnalistă a publicat o știre despre sine	46
Antena 3 îi face laudatio lui Voiculescu.....	46
Un ziar instigă la omor.....	46
Lucian Pîrvoiu de la TVR 2: romii au spirit olimpic „la furat portofele”	46
Ziaristii sunt puși să fabrice investigații	47
Spectacol din sinucidere.....	47
ARCA patronului de presă.....	47
Facultatea de Jurnalism colaborează cu un jurnalist-șantajist.....	47
Televiziunea publică	49
Probleme financiare și procesul de reformă internă	49
Partizanat politic	49
Cazul Rodica Culcer	49
Sancțiuni CNA pentru dezechilibru putere-opoziție	50
Marketing politic PDL la emisiunile TVR.....	50
Gala TVR Internațional - Cântarea PDL Diaspora	51
TVR - jucăria partidelor	51
Presiuni politice.....	52
Legislație	54
Restricționarea accesului presei la dosarele penale	54
Legislația audiovizuală.....	54
Legea lui Ghișe, respinsă de Senat.....	56
O altă Lege „Big Brother”	56
MAI a vrut să modifice Legea Adunărilor Publice.....	57

Noul Cod civil a intrat în vigoare	59
Propunere legislativă pentru protejarea minorilor de presa indecentă	59
Modificarea Legii 4/2008, împotriva violenței pe arenele sportive	59

ANEXA 1. SELECȚIE A UNOR ARTICOLE DIN NOUL COD PENAL

CARE POT AFECTA LIBERTATEA DE EXPRIMARE	61
Violarea vieții private	61
Compromiterea intereselor justiției	61
Violarea secretului corespondenței	61
Divulgarea informațiilor secrete de stat	61
Comunicarea de informații false	62
Propaganda pentru război	62

ANEXA 2. SELECȚIE A UNOR ARTICOLE DIN NOUL COD CIVIL

CARE VIZEAZĂ LIBERTATEA DE EXPRIMARE	62
---	-----------

ANEXA 3. COD DEONTOLOGIC UNIC	65
--	-----------

Metodologie

Departamentul FreeEx a început să publice rapoarte anuale dedicate libertății presei în anul 2000. Scopul acestor rapoarte este să ofere o imagine asupra principalelor evenimente și tendințe în ceea ce privește libertatea de exprimare și, în special, în ceea ce privește libertatea presei.

Raportul de față acoperă în principal evenimentele anului 2011. Cazurile publicate au un rol ilustrativ. Am introdus în raport și cazuri care nu privesc în mod direct presa sau drepturile jurnaliștilor, atunci când am considerat că ele au relevanță pentru modul în care dreptul la libertatea de exprimare și libertatea presei sunt percepute în România.

Acest raport nu este unul exhaustiv, ci reprezintă o oglindă a evenimentelor, așa cum au ajuns acestea la cunoștința noastră și în măsura în care au putut fi documentate.

Încadrăm încălcările libertății de exprimare și ale libertății presei în:

- **Agresiuni:** implică atacuri fizice asupra jurnaliștilor sau a redacțiilor (lovire, confiscarea sau distrugerea echipamentelor de înregistrare, filmare, fotografiere, sechestrarea jurnalistului, devastarea redacției etc.);

- **Amenințări:** implică amenințarea cu moartea, amenințări cu punerea în pericol a integrității fizice a jurnalistului, a familiei sau a bunurilor acestuia, folosirea unui limbaj injurios la adresa jurnalistului;

- **Presiuni ale autorităților:** presiuni asupra jurnaliștilor și a instituțiilor de presă, venite din partea unor instituții ale statului (anchete ale poliției, ale parchetului, ale gărzii financiare sau ale altor instituții ale statului, având drept scop intimidarea presei, arestarea sau reținerea în vederea cercetării, presiuni din partea organelor de anchetă pentru divulgarea surselor confidențiale, confiscarea sau copierea datelor din computere, confiscarea sau copierea unor documente, interceptarea comunicațiilor, introducerea unei legislații defectuoase - care afectează presa, refuzul de a reforma legi etc.);

- **Presiuni politice:** presiuni asupra jurnaliștilor și a instituțiilor de presă, venite din partea unor oameni politici sau a unor partide (presiuni organizate, făcute cu scopul exclusiv de a proteja interesele politice sau de altă natură ale unor partide sau ale unor oameni politici; includ folosirea instituțiilor statului în acest scop, de către partide sau de oamenii politici);

- **Presiuni economice:** presiuni asupra jurnaliștilor și a instituțiilor de presă, venite din partea unor companii sau a unor oameni de afaceri (oferirea sau anularea unor contracte de publicitate, condiționarea păstrării acestor contracte de nepublicarea unor informații sau de concedierea unor jurnaliști etc.);

- **Accesul la informațiile de interes public:** refuzul autorităților statului sau al unor instituții importante de a pune la dispoziția ziariștilor informațiile de interes public solicitate, ridicarea abuzivă a acreditării;

- **Cenzură:** interzicerea publicării, confiscarea tirajului, ridicarea abuzivă a licenței de emisie;

- **Autocenzură:** actul prin care jurnaliștii se abțin de la publicarea unor informații de interes public ca urmare a presiunilor indirecte venite din partea patronatului sau a conducerii redacției;

- **Conflicte de muncă:** încălcarea drepturilor jurnalistului ca salariat;

- **Legislația:** acte normative care afectează cadrul legislativ în care funcționează presa și care limitează libertatea de exprimare a jurnalistului.

Cadrul economic în care funcționează presa (împărțirea pieței, achiziții, fuzionări, cadrul legislativ, probleme economice etc.) afectează libertatea de exprimare a jurnaliștilor și calitatea produselor media.

Și nerespectarea normelor deontologice afectează dreptul la libertatea de exprimare. De aceea, raportul FreeEx dedică secțiuni speciale analizei a pieței de media și a principalelor probleme legate de etica și auto-reglementarea presei.

Raportul tratează și câteva cazuri în care dreptul la libertatea de întrunire sau la viață privată sunt încălcate. Am introdus aceste cazuri în măsura în care aceste drepturi au fost încălcate împreună cu dreptul la libertatea de exprimare. De asemenea, am notat cazurile în care dreptul la viață privată și cel la libertatea de exprimare au fost puse în balanță, în favoarea unuia dintre cele două, sau cazurile de încălcare a dreptului la viață privată, în măsura în care au reprezentat drepturi câștigate (sau pierdute) și pentru ziariști.

Cazurile raportate au drept sursă: investigațiile directe ale echipei FreeEx (discuții și corespondențe cu părțile implicate, cu avocați ai părților, cu instituțiile statului etc.), informații culese cu ajutorul rețelei Freeex (www.groups.yahoo.com/freeex), articole apărute în presa scrisă, știri radio și tv, bloguri și publicații on-line. Raportul nostru se bazează și pe rapoarte oficiale sau rapoarte publicate de alte instituții independente.

În multe dintre cazurile cuprinse în raport am fost sesizați direct de jurnaliști. Dacă ți-a fost încălcată libertatea de exprimare, scrie-ne la freeex@activewatch.ro!

Contextul general

Presă românească, în cădere liberă

În 2011, agravarea condițiilor economice din piața de media a adus cu sine fenomene specifice - publicații închise, disponibilizări, reduceri salariale, conflicte de muncă. Fragilitatea economică a industriei a vulnerabilizat și mai mult redacțiile. Aflăte sub o presiune economică dură, acestea au fost tot mai dispuse la compromisuri, cu consecințe grave asupra conținutului editorial, aflat într-o continuă și accentuată degradare.

Calitatea actului de management a lăsat de dorit, managerii de presă nereușind să găsească soluții economice de redresare atunci când încasările din publicitate au scăzut, iar investițiile patronilor au secăt. Adeseori, soluțiile găsite au presupus sacrificarea actului jurnalistic, fie în favoarea clienților de publicitate, fie în favoarea finanțatorilor sau sponsorilor ale căror interese economice sau politice s-au impus în fața celor profesionale.

În nenumărate rânduri, autoritățile, partidele politice și politicienii au continuat să încalce dreptul la exprimare. Amenziile nejustificate, inițiativele legislative limitative și deciziile disproporționate ale unor instanțe sunt câteva forme prin care s-a încercat descurajarea liberei exprimări. La aceasta au contribuit și agresiunile sau pasivitatea în raport cu ele, subordonarea politică a unor instituții media sau încercările de cumpărare a altora prin contracte de publicitate.

România s-a situat pe locul 47 în clasamentul mondial al libertății presei (Press Freedom Index 2011), realizat de organizația Reporteri fără Frontiere¹. Potrivit acestui clasament, în 2011, România s-a situat pe aceeași poziție cu Statele Unite ale Americii, Taiwan și Argentina.

Cele mai importante evenimente din 2011 cu impact editorial asupra libertății de exprimare:

- Abuzurile forțelor de ordine și reprimarea sistematică a inițiativelor civice de protest (inclusiv pe stadioane) au marcat finalul anului 2011 și primele luni ale anului 2012, la cote nemaîntâlnite din 1990.
- Politizarea industriei s-a accentuat, mulți politicieni sau consilieri politicieni de anvergură au devenit patroni sau manageri de presă, înainte de anul electoral 2012.
- Stagnarea pieței de publicitate a contribuit la înrăutățirea situației economice a presei, cea mai afectată fiind presa scrisă. În acest context, puterea advertiserilor a crescut, iar presiunile lor asupra spațiului editorial au afectat adeseori dreptul publicului de a fi informat și libertatea de exprimare a jurnaliștilor.
- Statul a redevenit unul dintre principalii actori de pe piața de publicitate, însă multe din contracte au fost acordate netransparent și preferențial.
- Publicitatea din fonduri publice a fost din nou folosită ca vehicul de promovare a actorilor politici.
- Marile conerne de presă internaționale au continuat

¹ Press Freedom Index 2011/ 2012, Reporters Without Borders, En.RSF.org.

să-și restrângă activitatea în România pe fondul crizei și al concurenței neloiale.

- Calitatea actului jurnalistic a continuat să se degradeze. Informația relevantă din perspectiva interesului public a fost sufocată de dezbateri sterile pe televiziunile de știri.
- Jurnalismul de investigație s-a refugiat în online și a devenit preponderent o preocupare a jurnaliștilor freelance.
- Presa nu-și stabilește întotdeauna independent agenda zilnică, ci preia informația prioritizată de către grupuri de presiune, politice și financiare.
- Organizații non-guvernamentale au devenit un furnizor de informație de interes public de calitate compensând vidul lăsat de presa dezinteresată de astfel de teme.
- TVR nu a reușit să se elibereze de stigmatul controlului politic. Fostul director al știrilor și majoritatea comentatorilor prezenți pe canalele TVR sunt cunoscuți pentru opiniile lor favorabile partidului de guvernământ.
- Politicienii au continuat să depună inițiative legislative menite să restrângă libertatea presei și să intimideze jurnaliștii. Un deputat, care a fost ulterior reținut pentru fraudă, a încercat să restricționeze accesul jurnaliștilor la dosarele penale.
- Jurnaliștii au continuat să fie agresați, insultați și amenințați, în special de către politicieni, autorități, forțe de ordine și persoane publice.
- Intrarea în vigoare a noului Cod Civil a adus cu sine noi efecte care restricționează abuziv libertatea de exprimare. Unui jurnalist i s-a interzis printr-o sentință judecătorească să mai scrie orice despre soția unui deputat.
- Încrederea românilor în televiziuni s-a situat la un nivel dramatic de mic.
- Marii radiodifuzori tratează cu superficialitate eforturile de autoreglementare ale breslei.

Presiunile corporatiste ale clienților de advertising s-au dovedit adeseori mai puternice decât dreptul publicului de a fi informat sau decât libertatea de exprimare a jurnalistului. Adevărul a retras conținutul furnizat de platforma online Think Outside the Box (TOTB) la presiunile agenției de publicitate McCann-Erickson, ce administra contul Coca-Cola, după ce TOTB publicase un material critic la adresa producătorului de băuturi răcoritoare².

Cazul cel mai flagrant de sacrificare a spațiului editorial în favoarea unui client de publicitate rămâne campania mediatică a Roșia Montană Gold Corporation, care nu s-a limitat la inundarea spațiului publicitar cu reclamă, ci a invadat spațiul editorial cu publicitate (mascată) și a determinat cvasidispariția informațiilor critice la adresa proiectului minier³.

Aparent paradoxal, piața s-a confruntat în ultimele luni cu o explozie a televiziunilor de știri, explicabilă prin

² Caz detaliat în capitolul „Presiuni economice” al acestui raport.

³ Ibidem.

proximitatea anului electoral. Sustenabilitatea economică a acestora ridică, însă, mari semne de întrebare. Cel puțin cinci canale de știri la nivel național, plus alte canale regionale au intrat pe o piață ale cărei încasări din publicitate nu dau semne de revenire după perioada de criză. Acest aspect alimentează speculațiile privind adevărata rațiune de a exista a acestor instituții media - aceea de servi ca instrumente de influență politică în anul electoral 2012, marcat de alegerile locale din iunie și de cele parlamentare din noiembrie. Politicieni sau consilieri politici importanți (Sebastian Lăzăroiu, Vasile Dâncu, Cosmin Gușă și Dan Andronic) au devenit în ultimul an patroni sau manageri de presă, ridicând noi semne de întrebare asupra credibilității demersului jurnalistic. Piața de media rămâne dominată de oameni de afaceri interesați în primul rând de obținerea unor avantaje politice și economice, dispuși să investească sume fabuloase pentru a-și atinge aceste scopuri⁴. Aceasta poate fi și una din explicațiile pierderilor imense înregistrate în ultimii 7-8 ani de actori semnificativi din piața de media.

Marile concerne de presă internaționale au continuat să se retragă sau să își restrângă activitatea în România, acuzând tocmai distorsionarea pieței și a liberei concurențe de către acești actori economici. „Mass-media din România se află în mare parte în mâinile unor oligarhi, adică ale unor oameni de afaceri care și-au câștigat banii în altă parte, de regulă în cursul privatizărilor; [...]. Ei sprijină media financiar, uneori cu până la 60 de milioane pe an - asta într-un caz concret -, animează publicul prin concursuri să devină abonați, stabilesc prețuri de dumping, ocupând astfel piața media și eliminând prin aceste practici editorii care lucrează normal”⁵, a spus Bodo Hombach, co-directorul concernului german WAZ. Rămâne de văzut care va fi soarta televiziunilor recent înființate după terminarea campaniilor electorale.

Goana după rating s-a întezit, consemnându-se și în 2011 abateri etice grave, de la fabricarea de știri, supra-expunerea scandalurilor dintre „vedete”, exploatarea evenimentelor tragice - dar irelevante din perspectiva interesului public, promovarea discursului defăimător la adresa grupurilor vulnerabile etc. În același timp, presa a arătat un interes redus pentru subiecte de interes public major care relevau abuzuri ale autorităților, încălcarea unor drepturi fundamentale sau acte de corupție. Printre acestea, menționăm subiectul închisorilor secrete ale CIA (slab acoperit de media), abuzurile forțelor de ordine împotriva oricăror tentative de protest civic, sau cazul RMGC.

Abundența posturilor de televiziune nu este, din păcate, însoțită și de o diversitate a conținutului editorial. În condițiile în care peste 80% din populație⁶ afirmă că televiziunea constituie principala sursă de informare, devine și mai îngrijorătoare situația calității actului jurnalistic, impregnat de partizanat politic, senzaționalism ieftin și exploatarea unor subiecte cu slabă relevanță pentru bunul mers al societății. Numeroasele televiziuni de

știri par a urma rețete standard repetate la infinit, în care lipsește informația relevantă din perspectiva interesului public. Informația se pierde între dezbateri interminabile, construite în principal în jurul unor declarații politice, și între comentariile unor omniprezente figuri de așa-ziși analiști și comentatori politici, mulți dintre ei având legături apropiate cu mediul politic.

„Se pleacă dintr-o profesie nesigură și unde suprasarcina a devenit regulă. Consecința se vede deja în agenda publică, cea care conține tot mai puține fapte și tot mai multe comentarii. Capacitatea de a aduna informație scade și, cum ziarele erau principalul furnizor de fapte și pentru TV, radiouri și net, ceea ce rezultă este o societate care află tot mai puține lucruri. Pe cele pe care le află, le macină înnebunitor. (...) Se naște o disproporție anormală într-o societate democratică între câinele de pază, tot mai mic, și cei la care al ar trebui să latre și care umblă cu Hummerul”⁷, a remarcat jurnalistul Cătălin Tolontan.

Spațiul și resursele acordate jurnalismului de investigație sau reportajelor de anvergură sunt la cote alarmant de mici, deși aceste genuri jurnalistică dovedesc că își găsesc rapid audiență atunci când sunt făcute cu profesionalism. În acest context, presa de investigație și-a găsit refugiul în zona freelance și/sau în mediul online.

La rândul lor, organizațiile neguvernamentale au devenit un important furnizor de informație, compensând adeseori golul lăsat de industria de media. ONG-urile produc cercetări și rapoarte de calitate pe teme de interes public major (cheltuirea banului public, funcționarea instituțiilor, mecanisme ale corupției, abuzuri și încălcări ale drepturilor omului), dar acestea sunt rareori preluate de media. Aceeași situație se regăsește în cazul anchetelor produse independent de jurnaliști de investigație care, deși sunt disponibile gratuit, sunt arareori preluate de presa mainstream.

Dincolo de publicul privat de informație relevantă, cealaltă victimă a acestei stări de fapt este jurnalistul, mult prea vulnerabil și lipsit de mecanisme de apărare în fața intereselor patronale. Jurnalistul activează în redacții în care managementul editorial și de business sunt selectate de patron mai degrabă în funcție de nivelul de obediență, decât raportat la calitatea profesională. Condiția sa precară, accentuată puternic de criza din presă, nu își găsește întotdeauna, din păcate, răspunsul firesc în mecanismele solidarității, precum sindicatele sau asociațiile profesionale, structuri menite a proteja drepturile jurnalistului și a-i consolida statutul profesional. Pe fondul înmulțirii conflictelor de muncă generate de criza economică, se observă, totuși, un interes mai mare pentru activitățile de tip sindical, aceasta și pentru că cvasitotalitatea litigiilor sunt câștigate în instanțe de jurnaliști (în detrimentul patronatului).

Măsura interesului breslei pentru asumarea unor minime reguli profesionale a fost dată și de răspunsul oferit de Asociația Română de Comunicații Audiovizuale (ARCA), reprezentantul industriei radiodifuzorilor, când CNA a invitat

⁴ Detalii, în capitolul „Piața media” al acestui raport.

⁵ „Bodo Hombach: <<Mass-media din România, în mare parte în mâinile unor oligarhi>>”, William Totok, RFI.ro, 11 ianuarie 2011.

⁶ „Cine ne povestește viața politică: Vezi cele mai accesate medii de informare”, DailyBusiness.ro, 4 ianuarie 2012.

⁷ „Ziareeee”, Cătălin Tolontan, Tolo.ro, 2 noiembrie 2011.

radiodifuzorii să-și publice pe paginile de internet codurile etice după care se ghidează. ARCA a redactat un document preluat de unele posturi de televiziune pe propriile site-uri. Conform președintelui ARCA, George Chiriță, codul nu a fost rezultatul efortului jurnaliștilor, ci „a fost adoptat de asociație, printr-o decizie a consiliului director”⁸. Codul seamănă mai degrabă cu un referat pe teme deontologice, „normele” etice prezentate fiind destinate a avea un caracter consultativ. Mai mult, textul documentului chiar enunță explicit că independența editorială a jurnalistului nu există. Astfel, „Radiodifuzorul poate interveni în activitatea editorială oricând consideră necesar, și în special atunci când delegarea politicii editoriale nu produce efectele prezumate”⁹.

Scăderea dramatică a bugetelor de publicitate din zona de business a determinat creșterea importanței publicității din bani publici, instituțiile publice redevenind jucători relevanți pe piață (aproximativ 35 milioane euro¹⁰). Acest fenomen riscă să devină periculos în condițiile în care există mari semne de întrebare asupra modalităților de atribuire a acestor contracte de publicitate. Un studiu recent al Centrului pentru Jurnalism Independent reclamă lipsa de transparență și nerespectarea procedurilor legale în cheltuirea acestor bani. În unele cazuri, contractele de publicitate includeau clauze care cereau mass-media să difuzeze știri favorabile pentru instituția care alocase contractul sau materiale de PR pentru anumite personaje politice. În alte cazuri, contractele de publicitate publică erau folosite drept subvenții mascate pentru anumite companii de media. Cu o piață a publicității private în cădere spectaculoasă, cu bugetele reduse cu până la 50%, contractele cu autoritățile publice au devenit un adevărat balon de oxigen pentru multe redacții, gata să dea la schimb conținut editorial pentru mult doritele lichidități¹¹. Televiziunea publică este un exemplu în acest sens, fiind sancționată de CNA pentru o emisiune de marketing politic difuzată în luna aprilie și care a fost sponsorizată de Ministerul Dezvoltării Regionale și Turismului.

Dincolo de influența exercitată prin intermediul patronatului sau a publicității de stat, politicienii au continuat să utilizeze metode consacrate de cumpărare a presei. Astfel, primăria Iași a premiat cu sume de bani jurnaliștii care au relatat despre un eveniment al său, Sărbătoarea Iașului. Sunt consilii județene care finanțează presa prin intermediul instituțiilor subordonate și a existat cazul unui președinte de consiliu județean care își regla disputele instituționale locale prin intermediul advertorialelor cumpărate¹².

Legislația a rămas instrumentul favorit al politicienilor pentru a exercita presiune constantă asupra presei, prin inițiative legislative care amenință libertatea de exprimare sau dreptul la informare. Deputatul PDL Mihail Boldea a propus

⁸ „La confluența dintre inacceptabil și iresponsabil: cel mai râvnit cod deontologic al momentului”, Maria-Adriana Popa, Blog.ActiveWatch.ro, 11 octombrie 2011.

⁹ Ibidem.

¹⁰ „Publicitate publică: Accelați!” , Ioana Avădani - director executiv CJJ, Ciprian Nicolae - expert Constrain, CJJ.ro, 14 februarie 2012.

¹¹ Ibidem.

¹² Cazuri detaliate în capitolele „Presiuni politice” și „Etică” din acest raport.

modificarea legii 544/2001 și a codului penal astfel încât să fie exceptate din categoria de interes public informațiile din dosarele penale aflate în faza de urmărire penală sau pe rol în instanțele de judecată, până la pronunțarea unei sentințe definitive¹³.

Noul cod civil, intrat în vigoare în toamna lui 2011 face deja victime în rândul jurnaliștilor. O ordonanță președințială a Tribunalului Maramureș emisă în ianuarie 2012 îi interzice ziaristului Ioan Romeo Roșianu să mai relateze orice despre soția deputatului Doru Leșe. Jurnalistul publicase anterior mai multe materiale despre calitatea de medic a doamnei Leșe și despre afacerile acesteia, multe dintre ele cu statul¹⁴.

Insultele, amenințările și agresiunile la adresa jurnaliștilor nu au lipsit nici în 2011. Din nou, un număr însemnat de politicieni sau reprezentanți ai autorităților au fost responsabili pentru multe astfel de gesturi. Din fericire, nu s-au constatat cazuri grave de agresiuni împotriva jurnaliștilor în 2011. Protestele de stradă de la începutul lui 2012 au făcut victime printre jurnaliștii sau cetățenii care încercau să documenteze cele ce se petreceau, cel mai grav caz fiind al reporterului Petru Nechita, de la Antena3, lovit violent de unii protestatari. Totuși, majoritatea agresiunilor au fost comise de jandarmi, care au interzis adeseori filmarea în spații publice a intervențiilor abuzive, au ridicat și au condus la secțiile de poliție fără niciun motiv jurnaliști sau cetățeni care documentau evenimentele¹⁵.

De altfel, abuzurile forțelor de ordine și reprimarea sistematică a inițiativelor civice de protest au marcat finalul anului 2011 și primele luni ale lui 2012. Sute de cetățeni ridicați de pe stradă, conduși, amendați și reținuți la secțiile de poliție, cetățeni loviți fără motiv de forțele de ordine, manifestări artistice cenzurate, cenzurarea mesajelor de protest pe arenele de sport - sunt situații care dau măsura unui nivel de represiune nemaîntâlnit în România din 1990. Aceste practici au fost însoțite de inițiative legislative extrem de represive, precum propunerea Ministerului Administrației și Internelor de modificare a legii 61/1991 privind adunările publice, propunere retrasă în urma protestelor organizațiilor de drepturile omului. În lipsa unor precedente violente care să justifice astfel de practici și inițiative, declarația deputatului și vicepreședintelui PDL Mircea Toader poate aduce lămuriri privind intențiile autorităților. Referindu-se la violențele urbane din Atena și Londra, Toader a afirmat în cadrul dezbaterii de la Parlament pe tema proiectului de modificare a legii 61/1991 că, deși România nu s-a confruntat în ultimii 20 de ani cu acțiuni de stradă violente, „ar fi bine să avem grijă să nu pățim și noi ce au pățit țări cu tradiție democratică”.

Televiziunea publică a fost și în 2011 în centrul preocupărilor politicienilor, atât liderii puterii, cât și ai opoziției exercitând presiuni asupra conducerii instituției¹⁶. Problemele financiare au reaprins discuțiile privind necesitatea reformării acestei instituții. Modificarea legii de funcționare, primul pas în direcția transformării TVR

¹³ Caz detaliat în capitolul „Legislație” din acest raport.

¹⁴ Caz detaliat în capitolul „Insulta, calomnia, dreptul la viața privată”.

¹⁵ Cazuri detaliate în capitolul „Agresiuni, amenințări, insulte”.

¹⁶ Cazuri detaliate în capitolul Televiziunea Publică.

Într-un serviciu public de televiziune independent de mediul politic, a fost abandonată de politicieni, singura inițiativă legislativă aparținând deputatului PNL Mirel Taloș, însă aceasta viza doar privatizarea managementului, nu o reformă instituțională. Acuzațiile de partizanat politic favorabil puterii sunt susținute de sancțiunile primite de TVR de la CNA privind dezechilibrul reprezentării partidelor la emisiunile de dezbateri, de emisiunile de marketing politic pro-PDL, dar mai ales de dominația moderatorilor și comentatorilor cunoscuți pentru opiniile favorabile actualei puteri și ideologiei conservatoare. Aceștia au apariții frecvente la emisiuni de dezbateri sau informative în calitate de moderatori, invitați permanenți sau comentatori. Rodica Culcer, conducătoarea Departamentului Emisiuni Informative și Sport, și-a exprimat deschis sprijinul pentru măsurile guvernului Boc la începutul lui 2011 în cadrul unui discurs ținut la un eveniment organizat de Institutul de Studii Populare, fundație a PDL.

Românii și-au pierdut încrederea în presă, în special în ceea ce privește conținutul televizat. Potrivit unui sondaj IRES, 83% din populația adultă a României se uită zilnic la televizor, trei sferturi dintre români cred că televiziunile sunt dispuse să difuzeze orice de dragul audienței, iar 65% dintre telespectatori consideră că televiziunea manipulează¹⁷. Cu toate acestea, un alt studiu IRES relevă că majoritatea românilor (81,8%) se informează despre politică în primul rând de la televizor¹⁸.

¹⁷ „Atitudini și obiceiuri de consum media. Percepții privind CNA. Raport de cercetare”, IRES - Institutul Român pentru Evaluare și Strategie, Media. HotNews.ro, 10 noiembrie 2011.

¹⁸ „Cine ne povește viața politică: Vezi cele mai accesate medii de informare”, DailyBusiness.ro, 4 ianuarie 2012.

Piața Media

Din punct de vedere economic, presa românească a fost în cădere liberă în anul 2011. Restructurările, disponibilizările, demisiile, reorganizările, falimentele, mutările pe online, schimbările de management și de acționariat s-au adăugat la efectele crizei economice, care au dus și ele la degradarea severă a conținutului și a practicilor jurnalistice.

Totodată, în condițiile în care disponibilizările și fluctuația de personal din presă s-au amplificat, mulți jurnaliști au ales să se „refugieze” în domenii conexe mai bine remunerate și interesate de serviciile unor specialiști în comunicare, precum relațiile publice¹⁹ și publicitatea. Există multe cazuri în care jurnaliști sau instituții media combină ambele activități, în mod deschis sau mascat.

Presa scrisă

Mediul cel mai afectat a fost presa scrisă. Piața de print s-a prăbușit atât calitativ și din punct de vedere al credibilității²⁰, cât și din perspectiva tirajelor și a veniturilor din publicitate. Jurnalistul Petre Barbu consideră că printre principalele cauze ale acestei stări de fapt se află „managementul incompetent și mediocru”²¹. Investiții de ordinul a zeci de milioane de euro s-au evaporat la prima „adiere” a crizei, managerii de presă demonstrându-și nivelul de competență atunci când au beneficiat de bugete imense, ei nereușind să găsească soluții eficiente în momentul în care a survenit criza economică.

Tirajele s-au diminuat chiar de la începutul anului, cele mai vândute titluri fiind tabloidele Click! și Libertatea și cotidianul generalist Adevărul²². Investițiile în publicitatea din presa scrisă au scăzut în raport cu cele din anul precedent încă din primul semestru al lui 2011²³, fapt ce a determinat migrarea multor publicații în mediul online sau chiar închiderea acestora. Presa locală, cu precădere, a fost puternic afectată, multe redacții dispărând complet²⁴ sau devenind dependente de banii publici și, prin urmare, vulnerabile la presiunile politice. „Șansa” ziarelor tipărite este anul electoral, însă presa scrisă finanțată pentru a sprijini un politician sau altul nu face un serviciu credibilității profesiei de jurnalist.

Un studiu lansat în februarie 2012 de Centrul pentru Journalism Independent (CJI) arată că, în 2011, statul român a fost printre principalii actori de pe piața de publicitate și că piața de publicitate publică este în continuă creștere²⁵. Studiul, intitulat „Publicitate publică: Acclerați!”, relevă

că, în perioada ianuarie - octombrie 2011, bugetele oferite spre contractare de către autoritățile publice au valorat circa 32,5 milioane de euro. Din păcate, multe din contracte au fost acordate netransparent și neprofesionist. „Majoritatea acestor contracte (67%) au avut drept criteriu de alocare <<prețul cel mai mic>>, criteriu care nu ține seama de impactul asupra publicului și eludează criteriile profesionale de alocare a publicității. Doar pentru două din cele 345 de proceduri analizate a fost publicat raportul de evaluare a impactului prevăzut de lege. Peste jumătate din proceduri (54%) nu au fost publicate și pe site-ul special rezervat contractelor de publicitate (www.PublicitatePublică.ro), așa cum cere legislația achizițiilor publice”²⁶, potrivit CJI.

Potrivit unui studiu BRAT de la începutul anului, 75% dintre adulții cu vârste până în 64 de ani din orașele cu peste 50.000 de locuitori (aproximativ 5 milioane de persoane) citeau zilnic sau cel puțin săptămânal o revistă sau un ziar²⁷.

În luna februarie, Click! și Libertatea, cele mai vândute tabloide din România, s-au scumpit de la 70, respectiv 80 de bani, la un leu. În aceeași lună, șapte posturi de ziariști ai Departamentului Online Libertatea au fost restructurate²⁸. Vânzările celor două ziare au fluctuat de-a lungul anului și au înregistrat scăderi ușoare²⁹. Potrivit cifrelor BRAT, media lunară a exemplarelor vândute în 2011 de către Click! a fost de 141.953, iar media lunară a exemplarelor vândute de Libertatea în aceeași perioadă a fost de 86.111.

În aprilie, ziarul Gândul, aparținând Mediafax Group, a renunțat la ediția tipărită în schimbul unui produs media exclusiv digital³⁰, disponibil online, pe iPad și pe telefonul mobil.

La sfârșitul anului, întreaga echipă a revistei FHM, editată de Grupul Sanoma Hearst, se mută la revista Playboy³¹, de la Mediafax Group.

În luna mai, Bobby Păunescu s-a retras din managementul publicațiilor Evenimentul Zilei și Capital în favoarea directorului general Claudiu Șerban³², Păunescu rămânând doar proprietarul activelor și brandurilor. A urmat o serie de restructurări masive, concedieri și demisii de la Evenimentul Zilei³³ și s-a renunțat la editorii coordonatori, iar redactorul șef al ziarului Capital, Iulian Bortoș, a demisionat³⁴, fiind înlocuit tot de Claudiu Șerban. Unii jurnaliști au fost concediați, în vreme ce alții au ales să plece cu salarii

²⁶ Ibidem.

²⁷ „Trei din patru adulți de la oraș citească săptămânal ziare sau reviste”, Mediafax.ro, 14 ianuarie 2011.

²⁸ „Restructurări la Libertatea”, Tiberiu Lovin, ReporterVirtual.ro, 15 februarie 2011.

²⁹ Comparativ cifre de difuzare Click! și Libertatea pentru perioada ianuarie-octombrie 2011, BRAT.ro.

³⁰ „Gândul devine din 8 aprilie un produs media exclusiv digital - online, iPad și pe mobil”, Gândul.info, 24 martie 2011.

³¹ „Mutări la revistele pentru bărbați: Toată echipa FHM pleacă la Playboy”, Cristian Predoi, Adevărul.ro, 13 decembrie 2011.

³² „Exclusiv: Claudiu Șerban preia complet managementul Evenimentul Zilei. Bobby Păunescu nu se mai implică în conducerea ziarului”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 27 aprilie 2011.

³³ „Concedieri și demisii la Evenimentul Zilei”, Iulia Bunea, Adevărul.ro, 18 mai 2011.

³⁴ „Exclusiv. Redactorul-șef de la Capital și-a dat demisia”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 20 mai 2011.

¹⁹ „PR-ul, refugiu jurnaliștilor. Ce provocări implică noua meserie”, Andreea Ștefan, DailyBusiness.ro, 5 august 2011.

²⁰ „De ce mor ziarele?”, Alexandre Spahiu, CriticAtac.ro, 23 mai 2011.

²¹ „Agonia presei”, Petre Barbu, Adevărul.ro, 29 decembrie 2011.

²² „BRAT: Tirajele ziarelor românești au scăzut în primul trimestru din 2011”, Gabriela Diță, Mediafax.ro, 6 iunie 2011.

²³ „Topul investitorilor în publicitatea din presa scrisă în primul semestru”, Carmen Neacșu, Fin.ro, 20 septembrie 2011.

²⁴ „Ziarista din Bistrița care l-a <<înfundat>> pe Botiș: <<În presa locală aproape au dispărut redacțiile>>”, Vlad Odobescu, EvZ.ro, 1 mai 2011.

²⁵ „Publicitate publică: Acclerați!”, Ioana Avădani - director executiv CJI, Ciprian Nicolae - expert Constrai, CJI.ro, 14 februarie 2012

compensatorii³⁵. În noiembrie, Dan Andronic, consultantul editorial al Editurii EvZ-Capital, se alătură acționariatului acesteia. Cu această ocazie, Dan Andronic și-a declarat intenția de a se retrage din consultanță politică pentru a se întoarce la „prima dragoste, presa”³⁶. În perioada 2004-2007, Dan Andronic a fost managerul campaniilor electorale și de imagine pentru premierii Adrian Năstase (în 2004, alături de PSD) și Călin Popescu Tăriceanu (în 2007, alături de PNL), după care a devenit consilierul politic al PD-L³⁷ și este acum un susținător deschis al președintelui Băsescu.

Adevărul Holding s-a confruntat în 2011 cu scăderea drastică a exemplarelor vândute din ziarul Adevărul (de la 91.000 la aproximativ 34.000 într-un an, conform Biroului Român de Audit al Tirajelor³⁸), acumularea datoriilor, întârzierea plății salariilor și cererea în instanță a falimentului de către mai mulți furnizori ai săi³⁹. Întreaga afacere de presă a grupului Adevărul a fost un fiasco din punct de vedere financiar, la fel ca în cazul altui imperiu media, grupul Realitatea. Ani de-a rândul, Adevărul raporta tiraje impresionante, dar acestea s-au datorat în mare măsură inserturilor promoționale, nu (neapărat) calității conținutului editorial. La începutul anului, dispărea Ghidul TV al ziarului Adevărul. În luna mai, Trustul Adevărul Holding renunță la suplimentul gratuit „Adevărul de Seară” (ADS) și îl transformă în săptămânalul cu plată cu cea mai mare răspândire națională. Cu toate acestea, situația financiară nu se îmbunătățește iar, în octombrie, ediția ADS este închisă, urmând ca materialele echipelor locale să fie integrate în ziarul Adevărul⁴⁰. În decembrie, Adevărul renunță și la ediția de weekend. „Adevărul de weekend, după patru luni, este un ziar care costă patru lei și, cu toate acestea, vinde mai mult la tarabe decât orice alt ziar *quality* din România. Pentru că există un blocaj în piața de publicitate, care nu consumă în edițiile de sâmbătă (nu înțeleg din ce motiv, numai în România se întâmplă așa ceva), am mutat ziarul vineri, ca să ieșim din această percepție care a devenit cutumă”, a declarat atunci directorul editorial Răzvan Ionescu.

În februarie 2012, Adevărul Holding a renunțat la mult anunțata, dar nelansată divizie TV și i-a disponibilizat pe cei 20 de angajați Adevărul TV⁴¹, la o săptămână după ce Alexandru Sassu, șeful acestui proiect, a demisionat, invocând „deosebirea fundamentală între politica editorială a principalelor cotidiene, în special ziarul Adevărul, și punctele sale de vedere”⁴². Proiectul Adevărul TV a primit licență în octombrie 2010, când șefii trustului anunțau că vor investi în el 37,5 milioane de euro. Tot în februarie 2012,

³⁵ „Plecări de la EvZ: doi seniori, doi editori, redactori și reporteri”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 19 mai 2011.

³⁶ „Dan Andronic se lasă de consultanță și revine în forță în presă”, Irina Ursu, Ziare.com, 16 noiembrie 2011.

³⁷ „Consultanța politică din România: lupi singuratici sau firme de success?”, Irina Ursu, Ziare.com, 22 mai 2011.

³⁸ Cifre de difuzare, BRAT.ro, comparație între perioadele iulie-septembrie 2010 și iulie-septembrie 2011.

³⁹ „Noapte bună, Adevărul de Seară! Trustul are datorii”, Cristian Șt. Vasilcoiu, EvZ.ro, 10 mai 2011.

⁴⁰ „Adevărul Holding închide săptămânalul ADS”, Tudor Borcea, Mediadict.ro, 19 octombrie 2011.

⁴¹ „Adevărul Holding renunță la divizia TV. Angajații, disponibilizați”, Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 29 februarie 2012.

⁴² „Exclusiv: Alexandru Sassu și-a dat demisia de la Adevărul Holding”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 23 februarie 2012.

revista culturală săptămânală Dilema Veche, editată de trustul Adevărul Holding, introduce, în premieră românească, taxa pe o parte din conținutul online. „Explicația e simplă. Pe de o parte, veniturile presei au scăzut, așa că trebuie să găsim alte formule pentru a compensa aceste scăderi. Pe de altă parte, e greu să menții gratuitate deplină pentru un site precum DilemaVeche.ro, care oferă conținut de foarte bună calitate, de negăsit în altă parte”⁴³, a spus Mircea Vasilescu, redactorul șef al publicației. Prețul abonamentului a fost stabilit la 3 euro pe lună, respectiv 21 de euro pe an. În martie 2012, agenția de publicitate Odyssey Communication a cerut insolvența Adevărul Holding, deși ambele companii sunt deținute de omul de afaceri Dinu Patriciu⁴⁴.

Grupul Intact a închis mai multe publicații în 2011 sau le-a mutat exclusiv în mediul online. În a doua lună a anului, Media Sport Group, parte din Intact, a închis revista Good Homes și a restructurat toată redacția acesteia, formată din cinci angajați⁴⁵. În august, Grupul Intact a sistat apariția în print a cotidianului Financiarul, optând pentru varianta exclusiv online (pe site-ul Fin.ro), a lansat revista Fin.ro Magazin și, în urma unui proces de restructurare, a unificat redacțiile Financiarul și Săptămâna Financiară⁴⁶. „Motivele țin de contextul general al pieței, atât cea de publicitate, cât și cea a ziarelor. Majoritatea cititorilor din targetul nostru preferă deja să se informeze din mediul online, iar bugetele de publicitate disponibile în momentul de față pentru zona de print nu mai justifică menținerea cu orice preț pe piață a unui ziar tipărit”⁴⁷, a declarat, pentru Pagina de Media, directorul general al publicației, Gabriela Vrânceanu Firea. Trei luni mai târziu, Grupul Intact anunța că publicațiile Săptămâna Financiară, Fin.ro Magazin și Felicia vor deveni, la rândul lor, exclusiv online⁴⁸. După două săptămâni, angajații publicațiilor economice ale grupului au acuzat întârzierea salariilor și, în urma unor discuții despre condițiile de disponibilizare, au părăsit redacțiile. Fosta echipă de la Săptămâna Financiară și Fin.ro⁴⁹ a lansat, în decembrie, o publicație săptămânală independentă, Finanțistii⁵⁰.

Interesant este că, dacă tirajele ziarelor auto-intitulate *quality* și ale celor tabloide au scăzut drastic în 2011, nu același lucru se poate spune despre Ziarul Lumina de Duminică, editat de Patriarhia Română, cu arie de distribuție națională. Acesta a avut un tiraj săptămânal

⁴³ „Dilema Veche introduce plata online”, Iulian Comănescu, TheIndustry.ro, 8 februarie 2012.

⁴⁴ „Patriciu <<se da singur>> în judecată: Odyssey cere insolvența Adevărul Holding”, DailyBusiness.ro, 12 martie 2012.

⁴⁵ Intact închide revista Good Homes”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 21 februarie 2011.

⁴⁶ „Cotidianul Financiarul va apărea doar online”, Mediafax.ro, 23 august 2011.

⁴⁷ „Gabriela Vrânceanu Firea: cotidianul Fin.ro (Financiarul) trece pe online. Lansăm lunarul Fin.ro”, Cristiana Constantinescu, PaginaDeMedia.ro, 23 august 2011.

⁴⁸ „Noi victime în presa scrisă: Săptămâna Financiară și Felicia trec doar pe online”, Wall-Street.ro, 22 noiembrie 2011.

⁴⁹ „Fosta echipă de la Săptămâna Financiară lansează o nouă publicație economică, Finanțistii”, C.I., HotNews.ro, 8 decembrie 2011.

⁵⁰ „Exclusiv: Fosta echipă a Săptămânii Financiare lansează Finanțistii din 12 decembrie”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 8 decembrie 2011.

în creștere⁵¹, de peste 20.000 de exemplare⁵², apropiat de cel al Evenimentului Zilei⁵³, al patrulea ziar „quality” din România la vânzări, după Adevărul, Jurnalul Național și România Liberă⁵⁴.

Lansări de proiecte, investiții în print. În pofida conjuncturii economice nefavorabile, în 2011 au continuat să se lanseze proiecte media și să apară investitori interesați de presa scrisă.

După falimentul SC Cațavencu SA admis de Tribunalul București în luna mai⁵⁵, fosta echipă editorială Academia Cațavencu a lansat, în luna iunie, revista satirică săptămânală Cațavencii⁵⁶, în cadrul Trustului Adevărul Holding. Proprietarul ziarului România Liberă, Dan Grigore Adamescu, a devenit, în aceeași lună, noul proprietar al mărcii Academia Cațavencu⁵⁷, contra unei sume de 882.659 de euro⁵⁸. Drept urmare, grupul Medien Holding, controlat de familia Adamescu, a început să editeze săptămânalul Academia Cațavencu împreună cu o nouă echipă redacțională⁵⁹. În aceste condiții, pe piață au apărut trei publicații satirice: Cațavencii, Academia Cațavencu și Kamikaze (cea din urmă fiind înființată de 16 jurnaliști care au părăsit, în martie 2010, redacția Academia Cațavencu, invocând presiuni editoriale și cenzură).

Ziarul Puterea, apărut în mai 2010, s-a relansat, în luna iulie 2011, și a apărut într-un format mai mic, cu 16 pagini de dimensiuni A3⁶⁰. Totodată, versiunea online a fost îmbunătățită. Echipa redacțională a ziarului este alcătuită, în mare măsură, din jurnaliști care au lucrat la Gardianul, Ziua și Cotidianul, publicații care au fost ale lui Sorin Ovidiu Vîntu, dar patronatul ziarului Puterea nu a fost făcut public.

În septembrie, Grupul Intact a lansat revista națională The Industry, cu un tiraj de 5000 de exemplare⁶¹, pe teme de media și advertising, adresată grupurilor și agențiilor de media și de creație și advertiserilor⁶².

Consiliul Concurenței a aprobat, în noiembrie, preluarea Edipresse A.S. de către Ringier⁶³, după ce Ringier achiziționase deja, în ultimul an, o parte dintre revistele

editate de joint-venture-ul Edipresse Axel Springer⁶⁴ (Auto Bild, Joy). În urma acestei tranzacții, piața revistelor din România s-a concentrat⁶⁵ în proprietatea companiilor Ringier și Sanoma Hearst.

Sanoma Hearst, principalul competitor de pe piață al noului conglomerat⁶⁶ Ringier-Edipresse, a preluat, în luna decembrie, revista Men's Health de la Rodale Inc.⁶⁷ și a început să colaboreze cu Disney, odată cu lansarea colecției pentru copii „Primul meu dicționar ilustrat”⁶⁸.

Publicitate în presa scrisă. În prima jumătate a anului, investițiile în publicitatea din presa scrisă au valorat aproximativ 97 de milioane de euro rate-card, arată un studiu BRAT⁶⁹. Suma reală netă este estimată, însă, la o valoare mult mai mică, undeva în jurul a 10 milioane de euro⁷⁰. Potrivit unui raport Alfa Cont realizat pentru site-ul paginamedia.ro, cele mai multe apariții publicitare în presa scrisă le-au avut două clinici care tratează hemoroizi, fisuri anale și disfuncții sexuale, urmate de o companie de telefonie mobilă (Orange) și de Fondul Social European⁷¹.

Cele mai importante investiții în presa scrisă au venit dinspre operatorii de telecomunicații, segmentul auto, sectorul bancar, cosmeticele pentru femei, magazinele și supermarketurile, băuturile alcoolice, producătorii de îmbrăcăminte și lenjerie de corp, activitățile nonguvernamentale, agențiile de stat și casele de licitații și producătorii de băuturi non-alcoolice⁷².

Pe locul opt în topul companiilor care au investit masiv în presa scrisă s-a situat Roșia Montană Gold Corporation (RMGC). Campania derulată de RMGC s-a dovedit, în ultimii ani, o amenințare la adresa libertății de exprimare, din cauza presiunilor economice și a (auto)cenzurii practicate în schimbul banilor din publicitate⁷³.

Conținutul presei din România este grav afectat și de corupția și lipsa de discernământ de pe piața de publicitate - potrivit declarațiilor făcute de mai mulți reprezentanți ai editorilor de presă scrisă și online, la o dezbatere cu jurnaliști organizată în decembrie de BRAT⁷⁴. Afirmatiile,

⁵¹ Lumina de Duminică, BRAT.ro, 2011.

⁵² „Trustul de presă al Bisericii Ortodoxe Române: cum își transmite Patriarhia mesajul prin stațiile, ziarele și site-urile pe care le păstorește”, C.I., HotNews.ro, 21 februarie 2012.

⁵³ „Ziareeee”, Cătălin Tolontan, Tolo.ro, 2 noiembrie 2011.

⁵⁴ Comparativ cifre de difuzare, perioada 2011-2012, BRAT.ro.

⁵⁵ „Tribunalul București a admis intrarea în faliment a SC Catavencu SA”, V.M., HotNews.ro, 4 mai 2011.

⁵⁶ „Revista Cațavencii o să apară miercuri, în cadrul trustului Adevărul, cu Mircea Dinescu - președinte”, C. Ciociltan, HotNews.ro, 27 iunie 2011.

⁵⁷ „Dan Adamescu a cumpărat Academia Cațavencu”, Money.ro, 14 iunie 2011.

⁵⁸ „Florin Iaru: Echipa Academia Cațavencu lansează << o nouă revistă >>, săptămâna viitoare”, Mediafax.ro, 21 iunie 2011.

⁵⁹ „Similare, Cațavencii, Academia Cațavencu și Kamikaze se bat în inteligență, umor și cititori”, Mediafax.ro, 29 iunie 2011.

⁶⁰ „Ziarul Puterea, relansat în format nou, print și online”, Cătălin Dumitrescu, Mediaddict.ro, 28 iulie 2011.

⁶¹ „The Industry”, Intact Media Group, IntactMediaGroup.ro.

⁶² „Intact Media pregătește revista de media și advertising The Industry”, DailyBusiness.ro, 4 iulie 2011.

⁶³ „Decizia Decizia nr. 63 din 23.11.2011 privind operațiunea de concentrare economică realizată de către SC Ringier România SRL prin preluarea controlului unic asupra SC Edipresse AS SRL”, Consiliul Concurenței, ConsiliulConcurenței.ro., 23 noiembrie 2011.

⁶⁴ „Exclusiv. Mutare surpriză: Ringier cumpără Edipresse România”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 25 august 2011.

⁶⁵ „Ringier intră în concurență cu Sanoma Hearst după achiziția Edipresse”, DailyBusiness.ro, 26 august 2011.

⁶⁶ „Ringier-Edipresse, dedesubturile afacerii”, Iulian Comănescu, TheIndustry.ro, 10 septembrie 2011.

⁶⁷ „Sanoma Hearst România adaugă în portofoliu revista <<Men's Health>>”, Teodora Ieșeanu, IAA.ro, 8 noiembrie 2011.

⁶⁸ „Sanoma Hearst colaborează cu Disney”, Redacția The Industry, TheIndustry.ro, 9 decembrie 2011.

⁶⁹ „Cine ține ziarele în viață. Vezi cei mai mari cumpărători de reclame”, DailyBusiness.ro, 20 septembrie 2011.

⁷⁰ „Câtă publicitate a înghițit în realitate Presa Scrisă, comparativ cu 97 mil. Euro la Rate Card?”, AdPlayers & Iulian Toma, AdPlayers.ro, 21 septembrie 2011.

⁷¹ „Clienții crizei: Presa scrisă, năpădită de hemoroizi și fisuri anale”, Carmen Maria Andronache, PaginaDeMedia.ro, 16 septembrie 2011.

⁷² „Câtă publicitate a înghițit în realitate Presa Scrisă, comparativ cu 97 mil. Euro la Rate Card?”, AdPlayers & Iulian Toma, AdPlayers.ro, 21 septembrie 2011.

⁷³ Vezi și „Raportul FreeEx 2010 - Libertatea Presei în România”, ActiveWatch - Agenția de Monitorizare a Presei, ActiveWatch.ro, 2011.

⁷⁴ „Acuzații în cadrul unor discuții BRAT: Corupția și lipsa de discernământ din industria de publicitate afectează grav conținutul în presă”, Costin Ionescu, HotNews.ro, 21 decembrie 2011.

extrem de dure la adresa industriei de publicitate, nu au fost asumate oficial de autorii lor, discuția fiind purtată după regula Chatam House (utilizezi informația, dar nu o atribui și nu dezvălui identitatea interlocutorilor). „Marii publisheri, creatorii de conținut sunt defavorizați de starea de corupție din interiorul industriei de publicitate. Mă refer în primul rând la serviciile de marketing ale clienților. S-a ajuns, în România, ca aproape niciun pitch din 2011 să nu fie câștigat fără șpagă de la agenție către client. (...) Oamenii din companii iau șpagă când se atribuie bugetele, agenția plătește banii (către furnizori - n.red.) și trebuie să și-i scoată, se întoarce împotriva furnizorilor, pe care îi calcă pe gât să scoată prețuri cât mai mici posibile. [...] Toată lumea acceptă mecanismul”⁷⁵, a spus unul dintre participanții la dezbateri.

„Trusturile de presă sunt salamul din sandvișul dintre agenții de publicitate și distribuitori. Banii sunt la acele agenții grase, care spun într-un mod extrem de științific unde se duc banii din publicitate, dar acest mod e bine regizat. [...] Știu despre mafia din publicitate și presiunile care se fac. Cu cât trustul e mai mic, presiunile sunt cu atât mai mari. Dacă agențiile își permit un astfel de comportament, atunci trusturile sunt chelneri în industrie: spuneți-ne ce să scriem pentru banii din publicitate”⁷⁶, a declarat și Peter Imre, directorul general Adevărul Holding, în luna mai, cu privire la presiunile din publicitate.

Presă online

La „izgonirea” cititorilor din print în online a contribuit și faptul că nu s-a făcut nici o distincție între conținutul de pe site-uri și cel din print, ori s-a făcut în detrimentul printului. Astfel, sunt redacții care publică în print variante prescurtate ale materialelor/ edițiilor din online, fără a le oferi cititorilor un beneficiu (suplimentar) pentru achiziția contra-cost a publicațiilor.

În cele mai multe situații, dezvoltarea accentuată a presei online a crescut rapiditatea informării cu riscul degradării calității materialelor jurnalistice. În acest sens, jurnalistul Mihnea Măruță consideră că „presiunea întâietății și foamea de breaking news au absorbit relevanța, au aplatizat ierarhiile și au eliminat orice etică”⁷⁷.

În 2011, presa online a crescut cu 50% față de anul anterior din punct de vedere al numărului de articole publicate⁷⁸, iar, potrivit datelor de la recensământ, 9 milioane de români au utilizat Internetul⁷⁹, din totalul de 19 milioane⁸⁰. Potrivit cifrelor Studiului de Audiență și Trafic Internet (SATI), cel mai citit site de știri generale a fost Realitatea.net, depășind lunar, în medie, 22 de milioane de

⁷⁵ Ibidem.

⁷⁶ „Peter Imre: Presa este salamul din sanvișul dintre agenții de publicitate și distribuitori”, Gabriel Păleanu, Cotidianul.ro, 31 mai 2011.

⁷⁷ „Pentru cine ard ziarere”, Mihnea Măruță, ImpactNews.ro, 11 aprilie 2011.

⁷⁸ „Anul media 2011: Presa online, creștere de 50%; Facebook, creștere de 53% și scădere a postărilor în blogosferă”, I.B., HotNews.ro, 24 ianuarie 2012.

⁷⁹ „Numărul de utilizatori de Internet din România (2011)”, Titus Capilnean, TitusCapilnean.ro, 21 februarie 2012.

⁸⁰ „România câștigă 2% la rata de utilizare a netului de mare viteză după recensământul din 2011”, Adrian Seceleanu, ZF.ro, 6 februarie 2012.

afișări, 7 milioane de vizite și 2 milioane de clienți unici⁸¹, iar cel mai citit tabloid românesc online a fost Cancan.ro, cu peste 40 de milioane de afișări, 10 milioane de vizite și aproximativ 2 milioane de clienți unici în medie lunar⁸².

Publicitatea online din România a generat venituri de 31 de milioane de euro în 2011, cu 22% mai mari decât în 2010, conform unui studiu ROADS derulat de IAB România și de PWC⁸³.

Piața de TV

În 2011, televiziunea a rămas principalul mijloc de informare⁸⁴. Încă de la începutul anului se preconiza că 2011 avea să fie „anul televiziunilor”⁸⁵ pe piața media din România.

Realitatea TV și România TV. Televiziunile românești au trecut prin transformări remarcabile pe tot parcursul anului, iar deznodământul cel mai spectaculos a constat în sciziunea Realitatea TV și în arestările repetate ale lui Sorin Ovidiu Vîntu, acuzat de șantaj și de spălare de bani.

În martie, doi jurnaliști Realitatea, Oana Stancu și Adrian Ursu, s-au mutat la Antena 3, după ce, cu o lună înainte, îl acuzaseră de cenzură pe Sebastian Ghiță, omul de afaceri care a preluat managementul Realitatea în 2010, deoarece suspendase din grilă emisiunea realizată de aceștia. Sorin Ovidiu Vîntu (SOV) a declarat, cu această ocazie, că renunțarea la cei doi jurnaliști este „o gafă de tinerel”⁸⁶ și că responsabilitatea îi aparține managerului Ghiță. Ghiță a lăsat de înțeles că a făcut acest gest pentru că cei doi și-ar fi construit agenda jurnalistică vorbind la telefon cu Sorin Ovidiu Vîntu⁸⁷. În aprilie, CNA a chemat reprezentanții celor două părți pentru a lămuri cine are responsabilitatea editorială la Realitatea. „Astăzi pot să vă spun că eu o consider cea mai liberă redacție din peisajul media. Oamenii sunt bulversați, nu știu de cine să asculte! [...] Noi dorim să angajăm niște jurnaliști și să îi lăsăm să își facă treaba. De fapt noi pe asta ne certăm”⁸⁸, a spus Sebastian Ghiță, cu această ocazie.

În lunile care au urmat, SOV și Ghiță au continuat să se acuze reciproc de ingerințe editoriale. În luna martie, disputele dintre cei doi au degenerat: Vîntu a încercat să-l dea pe Ghiță afară din sediul Realitatea cu o firmă de bodyguardzi, din cauză că acesta ar fi închiriat sediul televiziunii pe numele firmei sale, Asesoft⁸⁹, iar Ghiță a

⁸¹ Rezultate site Realitatea.net pe 2011, SATI.ro.

⁸² Rezultate site CanCan.ro pe 2011, SATI.ro.

⁸³ „Publicitatea online a adus 31 de miliarde de dolari în 2011”, Cristian Predoi, Adevărul.ro, 19 aprilie 2012.

⁸⁴ „Se întâmplă lângă noi: televiziunea pierde teren în Serbia, mai ales în rândul tinerilor”, Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 22 februarie 2012.

⁸⁵ „Trei mișcări de urmărit în televiziunile românești”, Iulian Comănescu, Comănescu.ro, 3 martie 2011.

⁸⁶ „Primele scânteii între Vîntu și Ghiță. SOV: <<Renunțarea la cei doi e o gafă de tinerel>>”, Iulia Bunea & Alex Nedea & Cosmina Croitoru, Adevărul.ro, 26 februarie 2011.

⁸⁷ „Ziaristul de la Realitatea e liber. Prea liber”, Liana Ganea, Blog. ActiveWatch.ro, 8 aprilie 2011.

⁸⁸ „Ziaristul de la Realitatea e liber. Prea liber”, Liana Ganea, Blog. ActiveWatch.ro, 8 aprilie 2011.

⁸⁹ „Culisele scandalului dintre Sorin Ovidiu Vîntu și Sebastian Ghiță”, Iulia Bunea & Răzvan Prițulescu, Adevărul.ro, 29 martie 2011.

apelat la o altă firmă de pază. Conflictul și incidentele cu bodyguardii s-au repetat, supunând jurnaliștii trustului la un stres continuu, căruia i-au picat victime colaterale⁹⁰. În luna aprilie, Sorin Ovidiu Vîntu și reprezentantul său Ion Ilie Cezar au fost arestați preventiv pentru 29 de zile, pentru amenințarea și șantajarea lui Sebastian Ghiță⁹¹.

Conflictul lui Sorin Ovidiu Vîntu cu Sebastian Ghiță a căpătat accente comice, transformându-se într-un război al declarațiilor purtat până în sala de tribunal. Fostul acționar majoritar al grupului Realitatea-Cașavencu, Sorin Ovidiu Vîntu, a fost condamnat la șase luni de închisoare pentru șantajarea managerului Realitatea TV, Sebastian Ghiță, după ce Vîntu și Ilie Cezar au pretins 150.000 euro de la Ghiță sub amenințarea cu moartea. Ghiță i-a furnizat suma respectivă lui Ilie Cezar, acesta fiind prins în flagrant de polițiști cu banii asupra sa. În timpul procesului, Vîntu l-a acuzat, la rândul lui, pe Ghiță că ar fi încercat să-l asasineze pe 13 aprilie, dar nu a adus nicio probă în acest sens. De asemenea, Vîntu l-a acuzat pe Ghiță că ar fi omul serviciilor secrete: „Nu știam la vremea aceea că domnul acela (n.r. - Sebastian Ghiță) este pus de Serviciile Române de Informații să dinamiteze Realitatea din interior”⁹². Ghiță nu s-a lăsat mai prejos, acuzându-l pe Vîntu că ar fi plătit el însuși șefii ai serviciilor secrete: „Realitatea Media SA a fost construită și exploatată ca uneltă de cel mai mare grup mafiot din România - grupul Luca, Vîntu și locotenenții lor. Bani au provenit din trei surse: FNI, Petrom și Petrom Service și returnările ilegale de TVA. Realitatea Media a funcționat ca un instrument al mafiei gulerelor albe, care să permită șantajarea și escrocarea politicianilor, a oamenilor de afaceri și a opiniei publice. Chestiunile pe care le-am văzut un an de zile în actele Realitatea Media SA arată că Vîntu a plătit direct foști șefi de servicii secrete, foști președinți ai României și nenumărați analiști și jurnaliști care au manipulat opinia publică”⁹³.

În luna mai, omul de afaceri Elan Schwartzberg a cumpărat de la copiii lui SOV, Ioana și Ionuț Vîntu, 92% din acțiunile Bluelink Comunicazione, societatea care deține trustul Realitatea⁹⁴. Tot atunci, el a anunțat că a preluat la începutul anului și 10% din compania News Television România SRL, care deține 50% din postul B1 TV⁹⁵. Au existat, însă, suspiciuni potrivit cărora preluarea acțiunilor Bluelink Comunicazione ar fi fost doar un paravan al cărui beneficiar real ar fi rămas tot Sorin Ovidiu Vîntu⁹⁶, dar atât SOV cât și Elan Schwartzberg au infirmat această posibilitate.

⁹⁰ „Scrisoare deschisă patronilor mei Sorin Ovidiu Vîntu și Sebastian Ghiță”, Gabriel Bugnar, blogspot.com, 23 aprilie 2011.

⁹¹ „Sorin Ovidiu Vîntu, arestat preventiv pentru 29 de zile”, Realitatea.net, 29 aprilie 2011.

⁹² <http://www.paginademedi.ro/2011/10/12-octombrie-vintu-nu-stiam-la-vremea-aceea-ca-ghita-este-pus-de-sri-sa-dinamiteze-realitatea/>

⁹³ <http://www.hotnews.ro/stiri-esential-10634290-sebastian-ghita-sorin-ovidiu-vantu-platit-direct-fosti-sefi-servicii-secrete-fosti-presedinti-romaniei-2009-vrut-numeasca-iar-seful-statului.htm>

⁹⁴ „Elan Schwartzberg a cumpărat 92% din trustul Realitatea”, Viorela Grecu, ImpactNews.ro, 30 aprilie 2011.

⁹⁵ „Bobby Păunescu: Elan Schwartzberg a preluat la începutul anului 10% din News Television România, companie ce deține 50% din B1 TV”, C. Ionescu, HotNews.ro, 3 mai 2011.

⁹⁶ „Detalii din referatul de arestare a lui Sorin Ovidiu Vîntu care pun în discuție vânzarea Realitatea TV către Elan Schwartzberg”, D. Tapalagă & C. Ionescu, HotNews.ro, 11 noiembrie 2011.

Ulterior tranzacției, Schwartzberg a anunțat vânzarea postului Publika TV, din Republica Moldova. În septembrie, omul de afaceri cere intrarea în insolvență a trustului Realitatea Media, iar cererea este admisă de Tribunalul București. După o lună, pe fondul accentuării conflictelor dintre Sorin Ovidiu Vîntu și Sebastian Ghiță, televiziunea se fragmentează. Astfel, o parte din echipa Realitatea TV rămâne să lucreze pentru Elan Schwartzberg, iar o parte din echipă se mută la România TV, televiziune nou-înființată de Sebastian Ghiță.

În noiembrie, 10 persoane, printre care SOV și sindicalistul Liviu Luca, au fost arestate preventiv pentru 29 de zile pentru delapidare și spălare de bani, în dosarul falimentării controlate a Petrom Service⁹⁷. După o săptămână, inculpații au obținut decizia cercetării în stare de libertate, cu interdicția de a părăsi țara. Procurorii au considerat că Grupul Realitatea Media a făcut parte dintr-o structură de spălare a banilor și falimentare a Petrom Service, printr-o schemă ilegală.

La numai câteva săptămâni după ce S.O. Vîntu și Liviu Luca au fost arestați preventiv și puși sub acuzare pentru delapidare și spălare de bani în dauna PSV Company (fosta Petrom Service), Cozmin Gușă a anunțat că a devenit alături de Maricel Păcuraru proprietarul offshore-ului Elbahold Limited, companie ce controlează 55% din PSV Company. PSV Company deține 7,55% din Realitatea TV. Fost politician, consilier al unor oameni politici, dar și fost consilier la Realitatea TV, Gușă este un apropiat al lui Sorin Ovidiu Vîntu. La rândul său, Păcuraru a fost asociat cu Vîntu în diverse afaceri. Gușă a anunțat că deține 20% din Realitatea TV și 20% din OTV, fapt contestat de Dan Diaconescu, principalul acționar al postului. Conform CNA, PSV Company apare cu 7,55% din acțiuni la Realitatea Media, iar la OTV - cu 20%. Cozmin Gușă a declarat că PSV Company, fosta PetromService, s-a constituit deja parte în dosarul în care s-a cerut arestarea „lotului Vîntu”, pentru recuperarea prejudiciului, estimat la peste 83 de milioane de euro⁹⁸. Ziarul Adevărul a lansat ipoteza că toate aceste tranzacții fac parte dintr-o strategie prin care prejudiciul ce va fi eventual recuperat de compania lui Gușă și Păcuraru va ajunge tot la Vîntu⁹⁹.

Raportul Oficiului Național pentru Combaterea Spălării Banilor arată că aproximativ 126 milioane euro au fost vărsate din conturile PSV Company către societăți care controlează entități media din grupul Realitatea, inclusiv Realitatea TV. Sumele ar trebui recuperate de PSV Company, societate aflată în insolvență din 2009. „Astfel, putem aprecia că au fost identificate indicii temeinice de spălare a sumei totale de 576.725.000 de lei (aproximativ 157.000.000 euro), reprezentând plățile efectuate din contul PSV Company către societățile Boaz Active SRL, Lavenco SRL, Corservil SRL, Global Video Media SRL, GMC Media Box SA și Demera

⁹⁷ „Liviu Luca și Sorin Ovidiu Vîntu, arestați preventiv pentru 20 de zile. Procurorii povestesc cum au delapidat cei doi Petrom Service”, Departamentul Social, Gândul.info, 8 noiembrie 2011.

⁹⁸ „Cozmin Gușă: Sunt acționar cu 20% la Realitatea TV și OTV”, B1.ro, 27 noiembrie 2011.

⁹⁹ „SRI: Vîntu, beneficiarul banilor de la Petromservice”, Liliana Năstase, Ionel Stoica, Adevărul.ro, 26 septembrie 2011.

Investments LTD”, conchide raportul ONPCSB. Două dintre aceste offshore-uri, GMC Media Box SA (unde s-au transferat aproximativ 86 de milioane de euro) și Demera Investments LTD (unde s-au transferat 40.000.000 de euro), au fost identificate ca fiind controlate de Vîntu¹⁰⁰.

MediaPRO. PRO TV a început anul cu un succes absolut de rating: Emisiunea „Românii au talent” a devenit cel mai urmărit program de divertisment din ultimii ani¹⁰¹, finala emisiunii fiind urmărită de 3,3 milioane de telespectatori. În 2011, piața de televiziune a fost dominată autoritar de grupurile PRO TV (cu o cotă de pișă de 32%) și Intact (cu o cotă de pișă de 24,7%)¹⁰².

În 2011, Adrian Sârbu a continuat să vândă masiv din acțiunile pe care le avea la Central European Media Enterprises (CME), obținând 11 milioane de dolari de pe urma acestora, în decursul anilor 2010 și 2011¹⁰³. Aceste tranzacții ar fi diminuat încrederea investitorilor grupului și ar fi scăzut la jumătate valoarea acțiunilor, potrivit unui raport de cercetare economică al grupului Societe Generale¹⁰⁴.

INTACT. Pe parcursul anului, trustul Intact a fost marcat de schimbări de management și de mai multe litigii cu compania RCS&RDS, pe tema retransmisiei posturilor în sistem must carry. Antena TV Group SA a cerut insolvența RCS&RDS, în vreme ce compania RCS&RDS a solicitat daune morale de 100 de milioane de euro de la Antena, pe motiv că trustul i-ar fi adus prejudicii morale și ar fi condiționat retransmiterea posturilor din must carry (Antena 1 și Antena 3) de difuzarea contra-cost a altor două posturi (Antena 2 și Euforia)¹⁰⁵. Conflictul a escaladat și afectat postul GSP TV, care a fost scos din grila de programe RCS&RDS, deși a intrat în sistemul must carry. În decembrie, Judecătoria Sectorului 5 a obligat RCS&RDS să introducă GSP TV în grila de programe¹⁰⁶.

La începutul anului, după ce a fost pus la conducerea diviziei online a trustului Intact, Sorin Danilescu s-a sinucis, poziția de manager general Intact Interactive fiind preluată ulterior de Bobby Voicu¹⁰⁷. În martie, directorul secției politice de la Antena Group, Sorina Matei, și-a dat demisia, acuzând că i-ar fi fost schimbate condițiile publicării unui interviu cu Președintele¹⁰⁸. În luna mai, jurnalistul Stelian Negrea, fost angajat al trustului, publică dovezi că trustul promovează șantajul și hărțuirea adversarilor politici ai patronilor¹⁰⁹. În octombrie, Adrian Nanulescu este numit CEO

¹⁰⁰ Ibidem.

¹⁰¹ „Românii au talent a rupt audiența: cel mai urmărit program de divertisment din ultimii ani”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 19 februarie 2011

¹⁰² „Declinul TV continuă la șase luni: mai multă audiență pe mai puțini bani”, Petre Barbu, Forbes.ro, 25 iulie 2011.

¹⁰³ „A destabilizat Adrian Sârbu CME?”, Cristian Predoi, Adevarul.ro, 30 noiembrie 2011.

¹⁰⁴ Ibidem.

¹⁰⁵ „RCS&RDS cere daune materiale și morale de 100 de milioane de euro de la Antena TV Group pentru denigrarea imaginii în media”, Adrian Vasilache, HotNews.ro, 7 aprilie 2011.

¹⁰⁶ „Judecătoria Sectorului 5: RCS este obligat să introducă GSP TV în grila sa de programe!”, Cătălin Dumitrescu, Mediaddict.ro, 19 decembrie 2011.

¹⁰⁷ „La Intact Interactive”, Bobby Voicu, BobbyVoicu.ro, 18 martie 2011.

¹⁰⁸ „Adevărul”, Sorina Matei, SorinaMatei.blogspot.com, 24 martie 2011.

¹⁰⁹ „Presiunile politice și economice de la Intact și Adevarul Holding sunt inacceptabile”, ActiveWatch - Agenția de Monitorizare a Presei,

Antena Group¹¹⁰ în locul lui Sorin Alexandrescu, plecat din septembrie. Spre finele anului, Dan Matiescu și Codruț Șereș sunt numiți director general, respectiv membru în Consiliul de Administrație al grupului, și este anunțată înlocuirea managerului Antena 1 Bogdan Stratulă cu Isabella Cârnu, fostul manager de achiziții¹¹¹.

TVR. Reforma TVR s-a lăsat așteptată și în 2011, instituția rămânând „încremenită în proiecte de reformare neduse până la capăt”¹¹².

În ciuda eforturilor de redresare economică, televiziunea publică a încheiat anul cu datorii (cumulate în ultimii ani) de circa 100 de milioane de euro¹¹³ (detalii capitoul „TVR” al acestui raport). Principalele cauze ale acestor pierderi, în opinia lui Alexandru Lăzescu, Președinte-Director General al TVR din iulie 2010, sunt: contractele dezavantajoase încheiate de administrațiile anterioare, nivelul scăzut al taxei TV neactualizat de peste 10 ani, scăderea pieței de publicitate, dar și un contract colectiv de muncă dezavantajos pentru instituție¹¹⁴.

Criza financiară și datoriile acumulate de-a lungul anilor au determinat conducerea televiziunii publice să prezinte o serie de măsuri de „austeritate bugetară”, pentru a reduce problemele financiare ale instituției: s-a anunțat restructurarea a 10% dintre angajați¹¹⁵, eliminarea discrepanțelor salariale majore și diminuarea cheltuielilor în acord cu sindicatele din instituție. Acest lucru nu s-a concretizat deocamdată; în schimb, au fost angajate zeci de persoane și se anunță alte zeci de angajări¹¹⁶.

În aprilie, TVR a demarat un audit pentru obținerea standardului internațional ISAS, de management în industria media (similar certificării ISO), conceput de consorțiul elvețian Media & Society Foundation¹¹⁷.

În august, compania Universal Studios International a dat în judecată TVR și a cerut daune în valoare de 11 milioane de dolari, din cauza neplății licențelor pentru mai multe filme și seriale de televiziune difuzate în decursul ultimilor ani¹¹⁸.

În septembrie, TVR a încetat colaborarea cu regia de

ActiveWatch.ro, 10 mai 2011.

¹¹⁰ „Adrian Nanulescu este noul CEO Antena Group”, Redacția The Industry, TheIndustry.ro, 31 octombrie 2011.

¹¹¹ „Bogdan Stratulă pleacă de la conducerea Antena 1. Noul director al postului: fostul șef de achiziții”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 13 decembrie 2011.

¹¹² „Frumoasa adormită, Televiziunea Română”, Brândușa Armanca, Contributors.ro, 2 august 2011.

¹¹³ „Datorii de 100 de milioane de euro la TVR, poprire pe conturi, 52 de milioane lei vechi un salariu de debutant. Stenogramă din CA”, Ioana Oancea, Adevarul.ro, 18 decembrie 2011.

¹¹⁴ „Raport de activitate 2011 - Televiziunea Română”, <http://tvr.ro/files/113427.pdf>.

¹¹⁵ „Restructurări TVR: 10% dintre angajați vor fi disponibilizați”, Revista22.ro, 30 noiembrie 2011.

¹¹⁶ „Primăvara la Televiziunea Publică: <<austeritate bugetară>>, câteva emisiuni noi la TVR 1 și grila schimbată radical la TVR 2, politica de publicitate regândită”, C. Ionescu, HotNews.ro, 16 martie 2011.

¹¹⁷ „TVR, auditată de consultanți internaționali”, TVR.ro, 4 noiembrie 2011.

¹¹⁸ „Universal Studios International a dat în judecată TVR și cere daune de 11 milioane de dolari”, Mediafax.ro, 18 august 2011.

publicitate Splendid Media¹¹⁹, din cauza scăderii veniturilor din publicitate și a datoriilor acumulate de regie față de TVR¹²⁰. Din octombrie, Direcția de Marketing și Vânzări din cadrul instituției a preluat gestionarea publicității.

Bugetul pe anul 2012, adoptat la finalul lunii martie 2012, prevede o reducere a cheltuielilor cu personalul de 20% și o scădere a fondului de salarii cu 4% față de anul 2011.

OTV. În 2011, Dan Diaconescu, proprietarul OTV, și-a folosit postul de televiziune pentru promovarea Partidului Poporului (PP), înființat de Diaconescu cu scopul declarat de a candida la Președinție (Dan Diaconescu nu este membru PP). Deși Consiliul Național al Audiovizualului a sancționat cu amenzi de 100.000 de lei postul în mai multe rânduri (în lunile martie și mai) pentru publicitate politică în afara campaniei electorale, abaterea s-a repetat, motiv pentru care CNA a decis, în octombrie, întreruperea emisiei OTV timp de 10 minute¹²¹. Derajele de acest tip au continuat și în 2012, până când CNA a redus licența postului la jumătate, în aprilie. Televiziunea OTV a fost implicată și într-un scandal de imagine în iulie 2011, când Doru Iuga, directorul postului, a fost reținut pentru proxenetism și relații sexuale cu minori¹²².

Televiziuni pentru partide. În decembrie, România Liberă a publicat o analiză din care reiese că, în cursul anului pre-electoral 2011, CNA a acordat 52 de licențe pentru televiziuni asociate cu oameni politici locali¹²³. „În cvasitotalitatea cazurilor e vorba de oameni de afaceri locali care nu fac bani din presă, ci finanțează presa pentru a-și rezolva interese economice sau politice, noi denumind acest fenomen drept «berlusconizarea presei». Probabil că vom avea de-a face și la anul cu astfel de situații, mai ales că experiența ne demonstrează că practicile rămân aceleași, indiferent de actorii politici implicați sau de culoarea politică a partidelor aflate la putere”¹²⁴, a declarat Răzvan Martin, co-autor al acestui raport.

Totodată, în perioada pre-electorală, politicieni sau consilieri politici de notorietate (Sebastian Lăzăroiu, Vasile Dâncu, Cozmin Gușă, Dan Andronic) au devenit patroni sau manageri de presă, ridicând noi semne de întrebare asupra credibilității demersului jurnalistice. În luna mai, sociologul social-democrat Vasile Dâncu, fostul ministru PSD de Interne Ioan Rus și finanțatorul echipei de fotbal CFR Cluj, Arpad Paszkany, au creat un grup de presă, după ce au preluat mai multe media clujene (televiziunea Transilvania Channel,

Mesagerul de Cluj, CityNews)¹²⁵. Pe 1 decembrie, fostul consilier prezidențial Sebastian Lăzăroiu a devenit director general al grupului de presă al fundației „România de Mâine”, aparținând lui Aurelian Bondrea, rectorul Universității Spiru Haret¹²⁶.

Audiențe. Cele mai urmărite posturi de televiziune din 2011 au fost PRO TV, Antena 1 și Kanal D¹²⁷, având ratinguri medii naționale de 2,7%, respectiv 2% și 1,1%. În prime time pe plan național, Pro TV a înregistrat un rating mediu de 6,1% și o cotă de piață de 15,3%, Antena 1 - un rating mediu de 4,2% și media cotei de piață de 10,7%, în timp ce Kanal D a avut un rating mediu de 2,8% și o cotă de piață de 7%¹²⁸.

Radio

Potrivit rezultatelor Studiului de Audiență Radio (SAR)¹²⁹, obținute de IMAS, ARA și Mercury Research, preferințele ascultătorilor de radio au oscilat pe parcursul anului. Astfel, în perioada ianuarie-mai 2011, publicul urban de peste 11 ani a ascultat cu precădere Radio România Actualități (daily reach: 2209.6, market share: 15.8), Kiss FM (daily reach: 2764.8, market share: 15.3), Radio România Regional (daily reach: 1637.5, market share: 11.1) și Radio ZU (daily reach: 1768.8, market share: 10)¹³⁰.

În vară (perioada mai-august), pe primele locuri în topul audiențelor s-au situat: Radio Kiss FM (daily reach: 1926.3, market share: 16.7), Europa FM (daily reach: 1089, market share: 9.9), Radio ZU (daily reach: 1073.1, market share: 8.5) și ProFM (daily reach: 886, market share: 7.5)¹³¹. În ultimele trei luni ale anului, cele mai ascultate radiouri au fost: Kiss FM (daily reach: 1714, market share: 14.6), Radio România Actualități (daily reach: 1231.7, market share: 13.8), Europa FM (daily reach: 1052.4, market share: 9.3) și Radio ZU (daily reach: 1048.1, market share: 8.6)¹³².

Pe 1 decembrie 2011, Radio România a lansat Radio Chișinău, un post care, potrivit inițiatorilor, a fost creat pentru a „răspunde strategiei postului public de radio din România de a oferi programe și conținuturi radiofonice pentru auditoriul din Republica Moldova”¹³³.

¹¹⁹ „TVR anunță încetarea colaborării cu Splendid Media”, TVR.ro, 28 septembrie 2011.

¹²⁰ „Publicitatea TVR: Venituri nete din reclamă mai mici în 2010 decât în 2009 și negocieri de eşalonare a datoriilor Splendid Media”, C.Ionescu, HotNews.ro, 22 martie 2011.

¹²¹ „OTV, sancționat de CNA cu întreruperea emisiei timp de 10 minute, pentru publicitate politică”, Ovidiu Petrovici, RomâniaLiberă.ro, 4 octombrie 2011.

¹²² „Directorul OTV Doru Iuga, arestat 29 de zile, pentru proxenetism și relații sexuale cu băieți minori”, Antena3.ro, 1 iulie 2011.

¹²³ „Războiul televiziunilor de partid. Cine va minți mai convingător în 2012?”, Ticu Ciubotaru, Cristian Hagi, Claudiu Pădurean, Andreea Pocotilă, RomâniaLiberă.ro, 15 decembrie 2011.

¹²⁴ Ibidem.

¹²⁵ „Vasile Dâncu, Ioan Rus și Arpad Paszkany au preluat o serie de media clujene, printre care televiziunea Transilvania Channel, Mesagerul de Cluj și CityNews”, R.M., Economie.HotNews.ro, 22 mai 2011.

¹²⁶ „Mișcare-șoc: Lăzăroiu, director general al televiziunii <<dinozaurului>> Bondrea”, Inpolitics.ro, 6 decembrie 2011.

¹²⁷ „Surpriza anului 2011 în <<războiul>> audiențelor. Ce televiziune a intrat în top 3”, Andreea Ștefan, DailyBusiness.ro, 12 ianuarie 2012.

¹²⁸ Ibidem.

¹²⁹ „Audiențe radio”, Asociația pentru Radio Audiență, Audiență-Radio.ro, 2011.

¹³⁰ „Rezultatele Studiului de Audiență Radio. Valul de primăvară 2011”, IMAS Marketing & Sondaje, ARA, Mercury Research, Audiență-Radio.ro, mai 2011.

¹³¹ „Rezultatele Studiului de Audiență Radio. Valul de vară 2011”, IMAS Marketing & Sondaje, ARA, Mercury Research, Audiență-Radio.ro, august 2011.

¹³² „Rezultatele Studiului de Audiență Radio. Valul de toamnă 2011”, IMAS Marketing & Sondaje, ARA, Mercury Research, Audiență-Radio.ro, decembrie 2011.

¹³³ „Radio România lansează Radio Chișinău”, Răzvan Stancu, România-Actualități.ro, 30 noiembrie 2011.

Concluzii:

- Criza economică a continuat să ducă la închiderea sau mutarea în online a unor publicații, mulți jurnaliști au fost disponibilizați sau au migrat spre domenii conexe, reducerile salariale s-au accentuat, s-au înregistrat numeroase schimbări de management și de acționariat.
- Nivelul foarte scăzut al încasărilor din publicitate și cel al vânzărilor au determinat o prăbușire accentuată a presei scrise.
- Presa online a câștigat teren atât din punct de vedere al îmbunătățirii conținutului, cât și în ce privește numărul de accesări/ utilizatori și piața de publicitate.
- Publicitatea din bani publici a devenit un actor relevant în contextul crizei, însă multe contracte se atribuie neprofesionist, netransparent și preferențial.
- Managementul românesc de presă s-a dovedit „incompetent și mediocru”¹³⁴ în fața provocărilor generate de criza economică.
- Anul pre-electoral a determinat apariția unui număr foarte mare de televiziuni care nu s-au lansat după o logică sustenabilă, ceea ce ridică suspiciuni în raport cu adevărata lor rațiune de a fi.
- Faptul că mulți politicieni și consilieri politici au devenit patroni sau manageri de presă aruncă o nouă umbră de îndoială asupra credibilității și a independenței jurnalistice.
- Trusturile de presă străine au continuat să își restrângă activitatea din România, ca urmare a crizei economice și a concurenței neloiale, precum și din cauza pieței distorsionate de investițiile cu miză politică (sau economică etc.) din presă.

- TVR s-a confruntat cu o criză financiară de proporții. Procesul de reformare a televiziunii publice este unul greoi, cauza principală fiind incertitudinea managementului privind continuitatea măsurilor propuse. Mulți politicieni au profitat de acest context defavorabil pentru a destabiliza și mai mult instituția, solicitând eliminarea taxei TV.
- Procurorii au afirmat că Grupul Realitatea a fost finanțat timp de mai mulți ani din banii delapidați din afacerea Petrom Service.
- În urma conflictelor dintre management și patronat, ajunse până în instanțele de judecată, Realitatea TV s-a scindat și, dintr-o televiziune, au rezultat două: Realitatea TV și România TV.

Recomandări pentru proprietarii de media:

- Presa responsabilă e o investiție pe termen lung. Investiți în profesionalizarea jurnaliștilor și editorilor și asigurați-le un mediu de lucru independent.
- Investițiile pe termen scurt, centrate pe supraviețuirea instituțiilor de presă, nu trebuie să ignore efectele asupra calității și responsabilității presei. Respectul pentru public este cea mai sigură investiție.

Recomandări pentru jurnaliști și editori:

- Nu tolerați abuzurile patronilor mass-media. Acestea decredibilizează presa în ansamblul său.
- Editorii trebuie să fie mediatori între manageri/ proprietari de presă și jurnaliști, să protejeze libertatea editorială a redacției și să își asume responsabilitatea profesionalizării redacției.
- Compromisurile profesionale sunt o soluție pe termen scurt, dar au repercusiuni care vă pot decredibiliza permanent în conștiința breslei și a publicului.

¹³⁴ „Agonia presei”, Petre Barbu, Adevărul.ro, 29 decembrie 2011.

Presiuni politice și economice.

Presiuni ale autorităților

Adevărul de Seară, interzis la Focșani

La începutul lunii iulie, jurnaliștii de la săptămânalul Adevărul de Seară Focșani au acuzat firma de distribuție Trinec Serv (a Monitorului de Vrancea), deținută de Corina Trifan, că bloca apariția publicației. Potrivit acestora, motivul ar fi fost legat de publicarea unui articol defavorabil la adresa firmei Mavi Beton SRL, la care Corina Trifan era acționar alături de soțul său. Pe de altă parte, Corina Trifan susținea că această informație era eronată. „Fiecare este liber să scrie ce vrea. Nu am cerut nici o reziliere a contractului. Ziarele se distribuie în chioșcurile din rețea. Adevărul de Seară Focșani a publicat informații false cu privire la o firmă pe care o dețin și, având în vedere că o lege a presei lipsește cu desăvârșire, mă voi adresa avocatului să văd ce este de făcut”¹³⁵, a declarat proprietara rețelei, pentru FreeEx. Sabin Orcan, redactorul-șef al edițiilor locale Adevărul, a relatat pentru FreeEx că a primit de la Corina Trifan următorul mesaj: „Vă rog să vă puneți în situația mea... în condițiile în care dețin cea mai mare rețea de distribuție presă din Vrancea... dacă ați mai putea vinde prin propriile chioșcuri publicațiile grupului Adevărul... în condițiile în care publică articole defăimătoare nefondate, nedocumentate, pline de minciuni”¹³⁶.

„Considerăm că semnalul de alarmă tras de <<Adevărul de Seară>> din Focșani, referitor la problemele legate de distribuția ziarului, este îngrijorător. Istoria abuzurilor față de presa care a îndrăznit să-l critice pe Marian Opreșan, președintele Consiliului Județean Vrancea, are o vechime de aproape zece ani; la începutul anilor 2000 scandalul cenzurii presei de opoziție din Vrancea devenise subiect internațional. Între timp, România a devenit țară membră a Uniunii Europene, deci cu atât mai incompatibilă cu metehnele unui regim care desconsideră valorile democrației. În opinia noastră, o firmă de difuzare a presei intră sub incidența aceluiași articol constituțional (31) în care se acordă presei un statut special: obligația asigurării accesului cetățenilor la informațiile de interes public. Comportamentul unei companii care are ca obiect de activitate difuzarea de presă trebuie să respecte această prevedere constituțională, pentru că nu operează cu cizme, ci cu informații de interes public. Aceasta cu atât mai mult cu cât o firmă de distribuție beneficiază de facilități din partea autorităților locale, cum ar fi dreptul de amplasare de chioșcuri pe spațiul public. Dacă o asemenea firmă intervine brutal în traseul firesc al informațiilor din motive politice sau de interes comercial, ea ar trebui să fie expusă deciziei unei instanțe”¹³⁷, a declarat Mircea Toma, președintele ActiveWatch - Agenția de Monitorizare a Presei.

¹³⁵ „Adevărul de Seară Focșani nu-și găsește ziarele în chioșcurile Monitorului de Vrancea”, FreeEx, Blog.ActiveWatch.ro, 7 iulie 2011.

¹³⁶ Ibidem.

¹³⁷ Ibidem.

Adevărul a șters un site la cererea unei agenții de publicitate

Pe 6 mai, conducerea Adevărul Holding a rupt fără preaviz contractul cu platforma Think Outside The Box, după ce această redacție a publicat cinci articole defavorabile companiei Coca-Cola. Într-un comunicat de presă, Adevărul Holding a explicat motivele întreruperii relației cu platforma TOTB prin „disfuncții grave în colaborarea editorială comună și de promovare reciprocă”¹³⁸.

În urma presiunilor opiniei publice, ale jurnaliștilor și ale ActiveWatch¹³⁹, care au acuzat Adevărul Holding de cenzură, a ieșit la iveală o nouă realitate: directorul agenției de publicitate McCann-Erickson, Mihai Trandafir, a exercitat presiuni economice asupra Adevărul Holding din cauza conținutului editorial pe care acesta îl găzduia - articolele publicate de TOTB despre Coca-Cola. „Este peste puterea noastră de înțelegere și complet inacceptabil ca o companie media, cu care pregăteam un proiect special pentru o zi specială, să ne atace clientul într-o asemenea manieră. Așteptăm poziția voastră oficială și ne vom asigura că toți clienții vor afla despre această chestiune. După cum îți imaginezi, nu vom plăti niciuna dintre comenzile Coca-Cola”, a spus Mihai Trandafir, într-un e-mail publicat ulterior de Adevărul¹⁴⁰.

Vlad Epurescu, redactorul-șef al site-ului Adevărul, și-a dat demisia ca protest împotriva deciziei. După ce au șters site-ul la cererea agenției de publicitate, managerul Adevărul, Peter Imre, le-a trimis o scrisoare deschisă în care spunea că „independența jurnalistică și editorială este prima și cea mai importantă valoare a Adevărului Holding. Bani nu o pot cumpăra”¹⁴¹. Tot Imre declara, câteva zile mai târziu, la Conferința Națională a Presei din România: „Știu despre mafia din publicitate și presiunile care se fac. Cu cât trustul e mai mic, presiunile sunt cu atât mai mari. Dacă agențiile își permit un astfel de comportament, atunci trusturile sunt chelneri în industrie: spuneți-ne ce să scriem pentru banii din publicitate”¹⁴².

Bogdan Enoiu, director general BV McCann Erickson, și-a cerut scuze pentru cele întâmplate. „Având în vedere situația prezentată de Adevărul, dorim să precizăm următoarele: Acțiunile domnului Mihai Trandafir nu reprezintă poziția sau modalitatea de acțiune a companiei McCann Erickson. Compania Coca-Cola nu a fost implicată în acest demers. Ne cerem scuze pentru situația creată”¹⁴³, a transmis Enoiu.

Conținutul presei din România are de suferit „din cauza corupției și a lipsei de discernământ pe piața de

¹³⁸ „Adevărul Holding a renunțat la colaborarea cu platforma <<Think outside the box>>”, Adevărul.ro, 18 mai 2011.

¹³⁹ „Adevărul Holding a cenzurat TOTB pentru Coca-Cola?”, FreeEx, Blog.ActiveWatch.ro, 9 mai 2011.

¹⁴⁰ „Bogdan Enoiu, Director General BV McCann Erickson: Ne cerem scuze pentru situația creată”, Iulia Bunea, Mihai Mincan, Adevărul.ro, 10 mai 2011.

¹⁴¹ Ibidem.

¹⁴² „Peter Imre: Presa este salamul din sandvișul dintre agenții de publicitate și distribuitori”, Gabriel Păleanu, Cotidianul.ro, 31 mai 2011.

¹⁴³ „Bogdan Enoiu, Director General BV McCann Erickson: Ne cerem scuze pentru situația creată”, Iulia Bunea, Mihai Mincan, Adevărul.ro, 10 mai 2011.

publicitate”¹⁴⁴, a spus un membru BRAT în cadrul unor discuții cu jurnaliștii organizate în luna decembrie.

Gigi Becali a desființat o emisiune TV

În luna ianuarie, postul TV online Sport.ro a oprit emisiunea „Pe bune”, în care realizatorii Mihai Mironică și Radu Banciu îl ironizau deseori pe Gigi Becali, patronul echipei de fotbal Steaua. Din cauza emisiunii, Becali interzisese accesul posturilor ProTV și Sport.ro de la toate acțiunile organizate de club (interviuri, antrenamente, conferințe de presă). Televiziunea a renunțat la emisiune, deși avea una dintre cele mai bune performanțe ale postului - atinsese ratinguri de 1,3%, adică 147.862 telespectatori¹⁴⁵.

RCS&RDS blochează distribuția unor televiziuni

De-a lungul anului, operatorul de cablu RCS&RDS a scos din grila de emisie mai multe programe din lista must carry. În decembrie, RCS&RDS a încasat o amendă de 100.000 de lei de la CNA pentru că a scos din grilă, la Arad, postul regional West TV, aflat pe lista televiziunilor care intră sub incidența principiului must carry.¹⁴⁶ Televiziunea a fost înlocuită cu România TV, postul controlat de omul de afaceri Sebastian Ghiță. Cu o lună mai devreme, compania mai primise o amendă de 10.000 de lei pentru că nu a introdus în grilă GSP TV¹⁴⁷.

Roșia Montană

Instituții de presă au continuat să funcționeze în 2011 ca agenți de PR ai companiei care vrea să exploateze aurul de la Roșia Montană. Articolele șterse după publicare sau prezentarea exclusivă a unor poziții și păreri favorabile proiectului au fost completate cu momente în care vocile anti-exploatare au fost reduse la zero.

În cotidianul Evenimentul Zilei, care afișează publicitate pentru Roșia Montană Gold Corporation (RMGC), au apărut în primele șase luni ale anului 23 de articole favorabile RMGC, două neutre și nici un articol care să ridice argumente împotriva exploatării¹⁴⁸. Articolele prezentau doar punctul de vedere al companiei și, în mai multe cazuri, erau integral comunicate ale RMGC¹⁴⁹. O situație similară a fost la Jurnalul Național, cu 13 știri favorabile, una neutră și două negative.

În luna ianuarie, cotidianul România Liberă a șters două articole despre Roșia Montană de pe site-ul publicației. Primul, publicat pe 20 ianuarie, era despre un protest împotriva proiectului minier: „Peste 100 de persoane au manifestat pentru includerea Roșia Montană în patrimonial

¹⁴⁴ „Acuzații în cadrul unor discuții BRAT: Corupția și lipsa de discernământ din industria de publicitate afectează grav conținutul în presă”, Costin Ionescu, Hotnews.ro, 21 decembrie 2011.

¹⁴⁵ „Gigi Becali a desființat o emisiune TV!”, Andrei Crăițoiu, Gsp.ro, 12 februarie 2011.

¹⁴⁶ „RCS&RDS, penalizat că a scos un post local din grilă”, Carmen Maria Andronache, Paginademedia.ro, 14 decembrie 2011.

¹⁴⁷ „CNA a amendat RCS&RDS cu 10.000 lei, din cauză că nu a introdus în grila sa televiziunea GSP TV”, Mediafax.ro, 11 octombrie 2011.

¹⁴⁸ Conform unei analize ActiveWatch.

¹⁴⁹ „RMGC: Barajul de la Roșia Montană e de 100 de ori mai sigur decât alte baraje miniere din lume”, Evz.ro, 13 septembrie 2011.

UNESCO”. Al doilea prezenta rezultatele unui sondaj care arăta că parlamentarii români ar vota în procent de 67,6% o lege care interzice folosirea cianurilor în minerit: „Parlamentarii români ar putea salva Roșia Montană”. Acesta a fost înlocuit cu un articol din care lipseau declarațiile reprezentantului comisiei UNESCO și procentele pe partide politice¹⁵⁰. Redacția România Liberă a răspuns că „deciziile editorilor au vizat strict imperativele clarității și conciziei”.

În alte cazuri, presa a acceptat înțelegeri care s-au aflat cel puțin la limita eticii jurnalistice. Publicația online Hotnews.ro a organizat șase discuții la care au fost invitați doi participanți în favoarea proiectului minier și doi împotriva. Dezbaterile erau sponsorizate, însă, chiar de compania minieră¹⁵¹, iar acest lucru nu era făcut clar către public (Hotnews a folosit expresia „dezbateri susținute de Roșia Montană Gold Corporation”, fără a face clar în ce mod sunt susținute; în plus, nu toate materialele publicate pe aceasta temă făceau clar referire la faptul că dezbaterile erau „susținute” de RMGC).

Primarul băimărean Cherecheș a vrut să facă regulile unei emisiuni

În luna mai, după alegerile locale din Baia Mare, cauzate de condamnarea fostului primar Cristian Anghel la doi ani de închisoare pentru abuz în serviciu, în cadrul emisiunii „Dezbaterea Zilei” de la postul de televiziune eMaramureș, noul primar din Baia Mare, Cătălin Cherecheș (PNL), i-a reproșat agresiv moderatorului că nu ar fi respectat un desfășurător al emisiunii, pe care spunea că i l-a trimis cu o zi înainte.

Ieșirea nervoasă a edilului a avut loc după ce moderatorul Romeo Dobocan l-a întrebat dacă a existat vreo presiune a grupului Intact pentru a candida din partea USL, în condițiile în care Cherecheș negocia cu PDL înainte de alegeri. Primarul a răspuns invocând probleme ce țineau de viața personală a moderatorului, susținând, totodată, că eMaramureș i-ar fi potrivit. Mai mult, primarul a declarat că nu va mai participa la emisiuni televizate care nu respectă formatul stabilit de el.

ActiveWatch a sancționat public comportamentul primarului și i-a trimis o scrisoare deschisă în care i-a atras atenția că a comis o serie de abuzuri în relația cu presa. „Vă aducem la cunoștință că formatul unei emisiuni este stabilit exclusiv de corpul editorial. Orice intervenție externă poate fi considerată presiune politică, economică sau de altă natură. Altfel spus, restrângerea libertății presei. Pentru detalii, vă recomandăm o lectură a articolului 30, alineatul (2) din Constituția României, potrivit căruia <<Cenzura de orice fel este interzisă>>”¹⁵² - a scris ActiveWatch. „În al doilea rând, reacția dumneavoastră spontană la o întrebare incomodă a jurnalistului, legata de averea dvs., a fost extrem de îngrijorătoare. Faptul că

¹⁵⁰ „Scrisoare-deschisă: Cenzură la Romania liberă?”, ActiveWatch.ro, 28 ianuarie 2011.

¹⁵¹ „Ce impact va avea exploatarea aurului asupra patrimoniului de la Roșia Montană?”, Dragoș Comache, Hotnews.ro, 20 septembrie 2011.

¹⁵² „Abuzuri împotriva presei - aleși locali ai USL din Baia Mare și Brăila”, ActiveWatch - Agenția de Monitorizare a Presei, ActiveWatch.ro, 9 iunie 2011.

ați recurs la atacuri la persoană vă decredibilizează. Mai mult, atacurile la persoana jurnalistului, prin menționarea unor fapte de natură privată, fără nicio relevanță pentru subiectul în discuție, sunt susceptibile de a fi considerate acte de intimidare și vă expun acuzației că ați încercat să îngrediți libertatea presei”¹⁵³, a mai precizat ActiveWatch, în scrisoarea deschisă adresată primarului.

Artă cenzurată de politic

În luna mai, la Sala Dalles trebuia să se joace piesa de teatru „Blonda, chiorul și piticul”. Piesa a fost anulată în urma intervenției directoarei Iustina Cornel, detașată temporar de la Teatrul Masca, unde ocupa funcția de contabil. „Eu sunt pusă de ei, cu spectacolul ăsta m-ați terminat”, ar fi spus directoarea, conform regizorului piesei, Ștefanis Lupu. Piesa nici nu avea o temă politică, spune regizorul, titlul era ales doar din rațiuni de marketing. În urma scandalului care s-a declanșat, președintele Traian Băsescu a chemat trupa să joace piesa pe scenă la Cotroceni¹⁵⁴.

În octombrie, un tablou cu președintele Traian Băsescu pe post de Buddha și cu prim-ministrul Emil Boc pe post de albină a fost scos dintr-o expoziție a unor artiști plastici din Timișoara, organizată pe holurile Consiliului Județean. „Lucrarea mea a fost acceptată de juriul expoziției, a fost panotată, apoi cineva din Consiliul Județean Timiș a dat-o jos din expoziție. Nici nu îmi imaginam că o lucrare așa de mică, 50 x 40 centimetri, poate isca atâtea valuri”, a declarat artistul Victor Gingiu, cel care a realizat lucrarea „Albina - simbol al hărniciei, eficienței și economisirii”.

Președintele Uniunii Artiștilor Plastici din Timișoara, Ioan Szekernyés, a declarat că lucrarea a fost dată jos pentru că nu avea trecute pe spate datele de identificare și nu s-a știut cui aparține¹⁵⁵.

Primăria Iași dă bani în plic jurnaliștilor

În octombrie, jurnaliștii acreditați la Primăria Iași au primit, fiecare, câte 150 de lei pentru a promova un eveniment organizat de municipalitate - Sărbătorile Iașului. Purtătorul de cuvânt al Primăriei, Sebastian Buraga, spune că nu poate fi vorba de mită „atât timp cât primește toată lumea”, mai precis jurnaliștii care aparțin acelor publicații, radiouri sau televiziuni care au un parteneriat cu instituția pentru promovarea Sărbătorilor Iașului și eventual au sigla pe afișele evenimentelor. Au primit bani și operatorii, respectiv fotografi.

Banii au fost dați în plic, sub semnătură pe un stat de plată. Reprezentatul Primăriei mai spune că, deși „Sărbătorile Iașului” au avut un buget de criză anul acesta, „și jurnaliștii trec prin criză și ne-am gândit că ar fi incorect să nu continuăm”. Politica de plată a jurnaliștilor ar fi fost inițiată de fostul primar, Constantin Simirad¹⁵⁶.

¹⁵³ Ibidem.

¹⁵⁴ Traian Băsescu - Buddha și Emil Boc - albină, într-un tablou. Un senator PSD acuză PDL de cenzură pentru scoaterea operei dintr-o expoziție”, Mediafax.ro, 29 octombrie 2011.

¹⁵⁵ „<<Blonda, chiorul și piticul>> se joacă pe scenă, la Cotroceni”, Sebastian Eduard, Jurnalul.ro, 20 mai 2011.

¹⁵⁶ „Primăria Iași dă bani în plic jurnaliștilor. CTP: <<E mită, e scandalos!>>”. Toni Hrițac: <<jurnaliști în postura de găgă>>”, George Onofrei, Oradestiri.ro, 14 octombrie 2011.

Conform articolului 4 din Codul Deontologic Unic al Jurnalistului, elaborat de Convenția Organizațiilor de Media, jurnalistul nu trebuie să accepte nici un fel de „cadouri în bani, în natură sau orice alte avantaje care îi sunt oferite pentru influențarea actului jurnalistic”.

Grupul Intact face investigații comandate

În luna iunie, fostul șef al Departamentului Investigații al trustului Intact, Stelian Negrea, a dezvăluit că investigațiile departamentului erau folosite ca instrumente de șantaj și hărțuire la adresa oponenților politici ai patronului grupului, Dan Voiculescu.

„Prin contractul pe care Intact Media Group mi l-a impus prin semnăturile celor doi directori, eu, în calitate de coordonator al Departamentului de Investigații, urma să fiu transformat într-o simplă unealtă a intereselor politice și de afaceri ale patronatului (așa după cum se poate vedea din modul în care directorul general, domnul Codruț Șereș [directorul Intact - n.r.], se raporta la companiile care nu aveau publicitate sau cu care aveau un diferend juridic ori la oponenții politici ai d-lui Dan Voiculescu)”, a spus Stelian Negrea într-un document transmis Consiliului Național al Audiovizualului (CNA). În scrisoare se menționa linșajul mediatic țintit către oponenții alianței politice din care făcea parte Dan Voiculescu, patronul trustului Intact. Un alt scop era obținerea publicității de la companiile private¹⁵⁷. Mai mult, jurnalistul trebuia să activeze în baza unui contract comercial care prevedea „sanțiuni de daune interese de 100.000 de euro” pentru „discreditarea prin declarații sau orice altă atitudine ori modalitate, individual sau colectiv, persoanele din conducerea actuală sau viitoare a beneficiarului, sau pe Beneficiar sau Afiliații Beneficiarului”¹⁵⁸.

ActiveWatch a condamnat public existența contractului prin care Intact le impunea jurnaliștilor astfel de ingerințe politice și economice asupra conținutului editorial. „Dan Voiculescu și familia sa au dovedit încă o dată că mogulizarea este o amenințare la adresa libertății presei”¹⁵⁹ - a precizat organizația, într-un comunicat de presă.

În urma dezvăluirilor, deși nu a negat existența contractului făcut public de Stelian Negrea, Intact Media Group (IMG) i-a dat în judecată pe Stelian Negrea și pe trei angajați ai Evenimentului Zilei. Este vorba despre jurnaliștii Laurențiu Ciornei și Horia Ghibuțiu, precum și directorul general al ziarului, Claudiu Șerban, chemați în instanță pentru a da socoteală față de articolele publicate pe baza informațiilor oferite de Negrea. Termenul de judecată a fost stabilit pentru 19 decembrie 2012¹⁶⁰. IMG solicită daune de 100.000 de euro în acest proces.

¹⁵⁷ „Stelian Negrea, ex Intact: urmam să fiu transformat într-o simplă unealtă a intereselor politice și de afaceri ale patronatului”, Carmen Maria Andronache, Paginademedia.ro, 8 iunie 2011.

¹⁵⁸ „Presiunile politice și economice de la Intact și Adevărul Holding sunt inacceptabile”, ActiveWatch - Agenția de Monitorizare a Presei, ActiveWatch.ro.

¹⁵⁹ „Presiunile politice și economice de la Intact și Adevărul Holding sunt inacceptabile”, ActiveWatch - Agenția de Monitorizare a Presei, ActiveWatch.ro, 10 mai 2011.

¹⁶⁰ „Trei oameni de la EVZ, dați în judecată în cazul Stelian Negrea - Intact”, Carmen Maria Andronache, Paginademedia.ro, 6 iunie 2011.

Adevărul Holding a cenzurat o investigație despre un deputat

Deputatul PDL Cristian Boureanu a împiedicat apariția pe site-ul Adevărul.ro a unui articol referitor la afacerile sale. Articolul cu titlul „Deputatul Boureanu, țepar prin metoda «boschetarul»”, scris de jurnalistul Alex Nedea, a fost publicat pe 6 decembrie doar în paginile ediției print a ziarului, nu și pe site, deși a fost principalul subiect al zilei¹⁶¹.

Contactat de FreeEx, deputatul a recunoscut că a contactat ziarul după apariția investigației: „Ăsta e motivul pentru care articolul nu a apărut pe site. Le-am explicat altor oameni din redacție că informațiile nu sunt corecte. Nu e nici prima oară, nici ultima oară când se scriu numai minciuni despre mine”¹⁶². Apelul deputatului a fost motiv suficient pentru ca articolul, cap de ziar în varianta tipărită, să nu apară pe site. Mai mult, deputatul l-a amenințat pe autorul articolului în direct la Antena 3: „Băiatul ăla care a scris o să îmi plătească mie toate ratele la bancă!”¹⁶³.

Totuși, după ce Alex Nedea, autorul materialului, a semnalat pe blogul propriu¹⁶⁴ actul de cenzură și după ce ActiveWatch a transmis un comunicat de protest, Adevărul a decis să publice articolul¹⁶⁵, însoțit de o notă în care se arăta că „Publicarea subiectului pe Adevărul.ro a fost întârziată ca urmare a unei decizii pe care și-o asumă directorul editorial al Adevărul Holding, Răzvan Ionescu”. Directorul general Adevărul Holding, Peter Imre, a refuzat să comenteze situația.

Concluzii:

- **Autoritățile și politicienii continuă să folosească banul public pentru a încerca să cumpere bunăvoința presei.**
- **Relațiile periculoase de apropiate între unii manageri sau patroni de presă și mediile politic și economic pun uneori în pericol independența editorială.**
- **Media este în continuare folosită de patroni ca armă în vederea obținerii unor avantaje politice și economice.**
- **Patronii și managerii sunt dispuși să sacrifice jurnaliști sau produse editoriale pentru a nu strica relația cu invitați care aduc audiență.**

- **Criza economică și restrângerea pieței de publicitate au permis clienților de publicitate să-și intensifice presiunile asupra presei.**
- **Distribuția presei a rămas un segment vulnerabil actelor de cenzură.**

Recomandări pentru jurnaliști și editori:

- **Delimitați-vă ferm de tentativele de presiune (și ingerință) editorială și semnați public aceste situații.**
- **Invocați clauza de conștiință din contractul colectiv de muncă.**
- **Informați organizațiile de media dacă sunteți victime ale presiunilor sau ale cenzurii.**
- **Evitați să acceptați produse editoriale sponsorizate de politicieni, autorități sau companii care sunt concepute ca materiale de propagandă.**

Recomandări pentru patronii de media:

- **Investițiile de zeci de milioane de euro nu au reușit să modifice decisiv comportamentul electoratului. Nu mai investiți în presă cu astfel de scopuri pentru că decredibiliți presa și vă irosiți banii.**

Recomandări pentru politicieni, autorități și mediul de afaceri:

- **Sprijiniți presa care diseminează conținut editorial relevant și verificabil. Aceasta sprijină la rândul ei un cadru propice pentru inovație, un mediu de afaceri sănătos și o clasă politică competentă.**
- **Libertatea de exprimare și libertatea presei sunt vitale pentru o societate democratică. Susțineți și protejați libertatea de expresie și diversitatea exprimării în toate formele sale.**
- **Respectați independența editorială a presei. Presa liberă și responsabilă este mediul cel mai potrivit pentru a vă transmite mesajele.**

¹⁶¹ „Cenzură la Adevărul: Articolul de prima pagină, interzis pe site”, Petrișor Obae, Paginademedi.ro, 6 decembrie 2011.

¹⁶² „Adevărul Holding a cenzurat o investigație despre un deputat”, Blog. ActiveWatch.ro, 7 decembrie 2011.

¹⁶³ „Boureanu, acuzat că a țepuit cu 250.000 euro o bancă: Ziaristul care a scris asta va plăti creditul meu”, A1.ro, 7 decembrie 2011.

¹⁶⁴ „Șoc. Presa tipărită nu va muri. Iată dovezile aici!”, Cupresadepere.ro, wordpress.com, 6 decembrie 2011.

¹⁶⁵ „Deputatul Boureanu, țepar prin metoda «boschetarul»”, Alex Nedea, Adevărul.ro, 7 decembrie 2011.

Agresiuni, amenințări, insulte

În România, presa și exercitarea dreptului la liberă exprimare, (încă) se fac cu riscul ca jurnaliștii și alți cetățeni să se aleagă cu înjurături, echimoze sau amenzi. Astfel, în 2011 s-au înregistrat numeroase situații în care jurnaliștii care își făceau datoria au fost agresati, amenințați și insultați.

Președintele CJ Caraș-Severin l-a lovit pe jurnalistul Vali Popovici

În ianuarie, reporterul Antena1 Vali Popovici a leșinat și a fost transportat la spital, după ce a fost agresat de Ionesie Ghiorghioni, vicepreședintele Consiliului Județean Caraș-Severin, la Adunarea Generală de la Composesoratul Bucova. Deranjat de prezența jurnaliștilor la eveniment, Ghiorghioni s-a năpustit asupra acestora să-i dea afară. „Cred că avea și spume la gură, avea fața transfigurată, era deformat la față de o ură inexplicabilă, avea ochii ieșiți din orbite, era roșu la față și încerca să ne scoată afară. Dădea în mine, mă împingea puternic în umărul stâng. Am fost lovit în coaste, în abdomen, și împins de dânsul exact cum dai în ceva care e blocat într-o ușă. Am simțit o durere foarte puternică în umărul drept, era un decor pe perete care mi-a intrat în umăr. La îndemnul domnului Ghiorghioni, alți tineri, pe care îi văzusem mai devreme în ușa birtului de peste drum, au sărit la noi, la cameraman, inclusiv la mine, mi-au adresat injurii, m-au îmbrâncit. Am fost agresat atât fizic, cât și verbal”¹⁶⁶, a declarat jurnalistul Vali Popovici. Inițial, agresorul a negat cele întâmplate: „Eu în viața mea nu am agresat pe nimeni. Dacă are curajul să spună așa ceva eu o să aduc o sută de oameni din sală martori. Dacă vrea război, atunci facem război. Eu l-am invitat politicoasă să părăsească sala. În momentul în care s-a produs busculada la ușă, m-am dus și eu, să-l protejez, nu să dau eu în el”¹⁶⁷.

Contactat de FreeEx, jurnalistul Vali Popovici a povestit că, la scurt timp, Ionesie Ghiorghioni și-a cerut scuze public, motiv pentru care ziaristul a renunțat să depună plângere la Poliție. „De atunci a fost mult mai cooperant. A fost un concurs de împrejurări, o situație tensionată”, a declarat jurnalistul, pentru FreeEx.

Disprețul europarlamentarilor Vadim Tudor și George Becali pentru ziariști

Contactați de jurnalistul Laurențiu Mișu, de la România Liberă, pentru a-și exprima opiniile cu privire la o inițiativă legislativă care propunea introducerea controlului psihologic și psihiatric pentru candidații la funcții publice, europarlamentarii Corneliu Vadim Tudor și George Becali l-au înjurat pe ziarist, în luna februarie.

Europarlamentarul Vadim Tudor a răbufnit imediat ce jurnalistul Laurențiu Mișu s-a prezentat, invocând un articol critic la adresa lui, publicat de România Liberă: „Domnu’

¹⁶⁶ Vicepreședintele Consiliului Județean către jurnalistul pe care l-a agresat: <<Dacă vrei război, atunci facem război!>>”, Daniel Stanciu, Adevărul.ro, 15 ianuarie 2011.

¹⁶⁷ Ibidem.

Mihu, da’ mai ai tupeul să mă suni după ce m-ai porcăit în halul ăla, domnule? [...] După ce ai pus titlul <<Cine-i acest Vadim Tudor>>, te bag în mă-ta de vagabond!”¹⁶⁸.

Mai „răbdător” în abordare, europarlamentarul George Becali a început prin a-i cere ziaristului să nu-l mai contacteze niciodată. „Să nu mai mă suni niciodată, ăsta este punctul meu de vedere! (...) Dacă ești nebun, nu știi, am spus de doi ani de zile, fac conferințe de presă, nu vorbesc cu jurnaliștii. Vorbesc decât în direct la televizor. Păi nu știi asta?”¹⁶⁹ - i-a spus Becali jurnalistului de la România Liberă. Iritat că Laurențiu Mișu a insistat să obțină un punct de vedere, Becali a continuat prin a-l jigni: „Tu ești handicapat! Asta ești tu! Tu nu înțelegi asta, nu vrei să înțelegi! [...] Dacă ești un dobitoc și nu înțelegi că nu vorbesc cu niciun jurnalist... [...] Sunteți niște hahalere! Ce răspunde omul, băgați voi de la voi! [...]”. Întrebat de ziarist dacă la fel li se adresează și jurnaliștilor străini, Becali a îmbogățit șirul invectivelor: „Exact așa, că mi se rupe p... să vorbesc așa cu ei! Îți dai seama? Mi se rupe p... cum să vorbesc așa cu ei, mă? Nu-i bag în seamă pe ăia deloc! [...] Nu-i bag deloc în seamă pe ăia! (...) Dacă ești catâr, sună, dacă ești om, tu n-o să suni, ai înțeles, da? În mîntea ta de tâmpit, trebuie să-ți răspund ție, trebuie să ai telefonul meu tu? [...] Eh, pentru că este interesantă, să-mi sugi p...! (...) Dă-te, mă în p... mea! [...] Da, și-o dau la m... Hai, ciau!”¹⁷⁰.

În septembrie, George Becali a mai înjurat un jurnalist, prin telefon, în direct, la emisiunea „Ultima Ora”, de la Realitatea TV. „Știi ce propun? Tu ești prea dobitoc ca să mai apari la televiziune. Prostule, tâmpitule, dobitocule... Să nu mai apari la televiziune că ești prea prost. Nu îl mai invita pe dobitocul ăla. Nu mai invitați proștii” - i-a spus Becali jurnalistului Ioan M. Ioniță, ca reacție la o ironie a acestuia. Câteva zile mai târziu, Becali a recidivat și a înjurat o ziaristă care l-a sunat să-i ceară o declarație cu privire la procesul în care era acuzat de lipsirea de libertate a celor care îi furaseră mașina. „Ești nebună tu? [...] Am lipsit eu de libertate pe cineva? [...] Du-te, bă, de aici. Nu este nicio acuzație. Asta e minciună, sunt tâmpenii. Mie mi s-a furat mașina și eu am trimis să-mi iau mașina și m-au arestat pe mine. Astea sunt minciuni, nici nu bag în seamă așa ceva. [...] E, să-mi s... p... tu atunci, da?”¹⁷¹, a spus europarlamentarul.

Pornind de la atacurile repetate ale lui Corneliu Vadim Tudor și George Becali la adresa presei, autoarea Brândușa Armanca a scris un articol în care a criticat deopotrivă comportamentul acestora și pasivitatea jurnaliștilor în relație cu agresiunile. „E de neînțeles cum de înghit jurnaliștii din România grosolăniile cele mai indigeste cu zâmbetul pe buze și cum nu se pot lipsi de prezența mitocanilor de top care sunt, la această oră, Gigi Becali și Vadim Tudor, acesta din urmă asiduu reșapat de unele canale. Scuză că ar face rating

¹⁶⁸ „Audio: Cum înjură presa doi europarlamentari europeni, Vadim și Becali (english version)”, Laurențiu Mișu, Andreea Pocotilă, Cristian Câmpeanu, RomâniaLiberă.ro, 10 februarie 2011.

¹⁶⁹ „Becali și Vadim înjură presa ca la ușa cortului. Ascultă înregistrarea”, Realitatea TV, Realitatea.net, 10 februarie 2011.

¹⁷⁰ Ibidem.

¹⁷¹ „Gigi Becali înjură când e întrebat despre posibila condamnare. Ascultă reacția europarlamentarului”, Elena Dumitrache, E-Politic.ro, 30 septembrie 2011.

nu stă în picioare, comparațiile de audiență le sunt mai degrabă defavorabile. Dar și să aducă audiență, tot nu este acceptabil ca breasla să cadă umilită sub insultele celor doi. Apelul <<nu-i mai chemați!>> ar trebui aplicat de urgență atât lui Becali, cât și lui Vadim, pentru asanarea spațiului mediatic și totodată pentru recuperarea unei minime demnități. Obligatorie ar fi chemarea lor în justiție¹⁷², a scris Brândușa Armanca.

Jurnaliști atacați în Vama Veche

De 1 mai, jurnalista Ilknur Pintilie, însărcinată în patru luni, realiza o transmisiune în direct din Vama Veche, moment în care a fost trântită la pământ de un tânăr. Corespondenta ProTv Constanța a fost nevoită să întrerupă transmisiunea pentru un control medical de urgență¹⁷³. Operatorul care o însoțea a reușit să-l prindă pe atacator, însă a fost la rândul său agresat.

În aceeași perioadă, alți doi jurnaliști, Adrian Olariu și Ionuț Samoilă, de la Realitatea TV, au fost agresați cu puțin timp înainte să intre în direct. „Ne pregăteam să intrăm în direct, mai aveam doar 30 de secunde. A venit un individ la noi, care se vedea că nu este băut, ci drogat, avea o privire tulbure. A început să țipe, să înjure și să ne ceară bani. Ne spunea că vrea un leu, asta era dorința lui. I-a pus mâna în gât cameramanului, l-a amenințat, a venit apoi la mine, m-a lovit cu capul în figură¹⁷⁴, a relatat jurnalistul Adrian Olariu.

Prezența camerei de filmat, semn de „grandomanie” sancționat violent

Tot în luna mai, redactorul șef al publicației ZiarMM.ro, Ciprian Dragoș, a depus plângere penală pentru agresiune împotriva Mariei Breban, cumnata lui Mircea Dolha, candidat la primăria din Baia Mare¹⁷⁵. Jurnalistul Ciprian Dragoș filma din spațiul public o întâmplare care ridică suspiciuni de mită electorală: mai multe persoane ar fi primit gratuit produse din magazinul administrat de familia Mariei Breban, cu o seară înainte de alegerile la care candida cumnatul acesteia¹⁷⁶. Maria Breban i-a cerut jurnalistului să nu o mai filmeze și l-a lovit peste cameră și peste mâini. „Nu dau nici un interviu, te rog frumos, pentru că dumneata nu ești în măsură să [faci - n.r.] nimica. Vii când se termină și-ți spun absolut orice, da? Nu fi... Hai să-ți spun ceva: n-ai voie să filmezi. E magazinul meu, aici pe trotuar plătesc eu. E normal să mă filmezi pe mine? Te rog, pa! Ce problemă ai? Oprește-te! Oprește camera. Și eu fac atunci ce vreau, dacă dumneata vrei cu nesimțire, o să-ți răspund cu nesimțire, cum dorești. Vii frumos, discuți cu mine, îți răspund la toate întrebările. Vii să filmezi, să faci pe grandomanul, nu pot să-ți răspund. Fac și eu pe grandomana și suntem chit”, i-a spus Maria Breban jurnalistului Ciprian Dragoș.

¹⁷² „Nu mai chemați proștii la televiziune”, Brândușa Armanca, Revista22.ro, 25 octombrie 2011.

¹⁷³ „Incredibil! Corespondenta ProTv Ilknur Pintilie, atacată în direct la Vama Veche VIDEO”, Realitatea.net, 1 mai 2011.

¹⁷⁴ „VIDEO/ Jurnaliști agresați în Vama Veche”, Valentin Ispas, Uups.ro, 3 mai 2011.

¹⁷⁵ „Remember: Redactorul șef al ZiarMM.ro, agresat de cumnata candidatului Mircea Dolha - Fapta a fost sesizată Poliției Baia Mare (VIDEO)”, Ciprian Dragoș, ZiarMM.ro, 19 august 2011.

¹⁷⁶ „Un jurnalist, agresat de cumnata unui candidat la primăria Baia Mare VIDEO”, Realitatea.net, 9 mai 2011.

Contactat de FreeEx, jurnalistul Ciprian Dragoș a spus că Parchetul a decis neînceperea urmăririi penale a agresoarei Maria Breban. „Domnii de la Parchet au zis că nu face subiectul urmăririi penale, deși mi s-a îngrădit dreptul de a-mi face meseria și am fost jignit, ceea ce s-a văzut și din înregistrarea mea. Dacă nu a existat nici un prejudiciu material și nu mi s-a spart capul nu înseamnă că este în regulă ce s-a întâmplat”, a declarat jurnalistul.

Viceprimarul din Dâmbovicioara a depozat un jurnalist de camera foto

La sfârșitul lunii mai, jurnalistul Răzvan Grigore, de la publicația Evenimentul Muscelan, din Câmpulung, a fost bruscat și depozat de camera foto de către fostul viceprimar al comunei Dâmbovicioara, Ion Popa Nica. Jurnalistul făcea un material despre investițiile din comună și surprinsese în fotografii și locuința agresorului. „M-a întrebat dacă fac un reportaj, iar eu i-am spus că nu. Am mers câțiva metri mai încolo, am mai luat niște cadre - nici nu știam că are cabană acolo și nu asta era subiectul demersului meu jurnalistic - și m-am întors la mașină. Atunci domnul Nica m-a acostat din nou, mi-a zis că i-am dat un răspuns ambiguu și a început să tragă de mine, cerându-mi să-i dau aparatul de fotografiat. N-am vrut să-i fac pe plac, a devenit agresiv și mi l-a smuls din mâini. S-a întors apoi la cabană, iar eu am sunat la 112 și am cerut ajutor poliției¹⁷⁷, a povestit jurnalistul. Deși inițial învinuitul nu și-a recunoscut faptele, iar Poliția i-a deschis dosar de cercetare penală pentru furt, câteva zile mai târziu acesta i-a înapoiat jurnalistului aparatul de fotografiat¹⁷⁸.

Președintele CJ Brăila le-a vorbit „suburban” jurnaliștilor

Pe 31 mai, Gheorghe Bunea Stancu, președintele Consiliului Județean Brăila, a comis o serie de abuzuri în relație cu presa, folosind un limbaj jignitor la adresa mai multor jurnaliști prezenți la o conferință de presă¹⁷⁹. Demnitarul a folosit apelative precum „panaramă”, „imbecilă”, „impertinentă” cu privire la o jurnalistă și i-a spus unui jurnalist: „Nu știu cât de serios ești. După față nu prea îmi pari un om serios”. Despre o altă jurnalistă a afirmat că „Probabil că se pricepe la stat cu sânii la soare să o pipăie primării. (...) Nu la scris ziare¹⁸⁰”. Gheorghe Bunea Stancu i-a amenințat apoi pe jurnaliștii care au relatat critic la adresa lui că le retrace acreditarea: „Iar pentru cei care vin aici, vin să speculeze, vă anunț în mod categoric că dacă nu intrați într-o normalitate a voastră, ca media, vizavi de noi ca Partidul Social Democrat, vă retrag acreditarea. Ca să fie foarte clar. Terminați cu golănelile astea”.

ActiveWatch - Agenția de Monitorizare a Presei i-a trimis demnitarului Gheorghe Bunea Stancu o scrisoare deschisă¹⁸¹

¹⁷⁷ „Sulică, anchetat pentru furt”, N.Manole, Curier.ro, 2 iunie 2011.

¹⁷⁸ Ibidem.

¹⁷⁹ „Abuzuri împotriva presei - Aleși locali ai USL din Baia Mare și Brăila”, ActiveWatch - Agenția de Monitorizare a Presei, ActiveWatch.ro, 9 iunie 2011.

¹⁸⁰ „Video Președintele Consiliului Județean Brăila îi înjură pe jurnaliști în timpul unei conferințe de presă”, Adevarul.ro, 7 iunie 2011.

¹⁸¹ „Abuzuri împotriva presei - Aleși locali ai USL din Baia Mare și Brăila”, ActiveWatch - Agenția de Monitorizare a Presei, ActiveWatch.ro, 9 iunie 2011.

în care i-a atras atenția că limbajul suburban pe care l-a folosit nu se potrivește demnității și funcției publice pe care o deține. „În plus, constatăm cu îngrijorare necunoașterea de către dvs., o persoană cu o poziție publică importantă în județul Brăila, a unor prevederi elementare ale Legii accesului la informațiile de interes public. Astfel, vă reamintim că <<Autoritățile publice au obligația să acorde fără discriminare acreditare ziarștilor și reprezentanților mijloacelor de informare în masă>> (art. 18, alin 1, Legea 544/2001) și că <<Autoritățile publice pot refuza acordarea acreditării sau pot retrage acreditarea unui ziarist numai pentru fapte care împiedică desfășurarea normală a activității autorității publice și care nu privesc opiniile exprimate în presă de respectivul ziarist, în condițiile și în limitele legii>> (art. 18, alin 3, Legea 544/2001). Ați amenințat și că nu veți mai organiza conferințe de presă și că veți obliga ziarștii să obțină informații formulând cereri de informații la care veți răspunde doar în 30 de zile. Vă reamintim și că art. 17 din Legea accesului la informațiile de interes public spune că: <<Autoritățile publice au obligația să organizeze periodic, de regulă o dată pe lună, conferințe de presă pentru aducerea la cunoștință a informațiilor de interes public>>” - a precizat organizația ActiveWatch în scrisoarea deschisă adresată demnitarului.

Cristi Tabără, în conflict cu un paparazzo

În noaptea dintre 2 și 3 iunie, jurnalistul Cristian Tabără a avut o altercație cu un paparazzo care l-a fotografiat insistent în trafic¹⁸². În urma apelului telefonic al fotografului la numărul de urgență 112, pe motiv că jurnalistul Cristian Tabără i-ar fi reținut cardul de memorie al aparatului, Poliția i-a audiat pe cei doi¹⁸³.

Cameramanul Ovidiu Roșca, bătut de față cu Poliția

Cameramanul ProTv Târgu-Mureș Ovidiu Marian Roșca a fost bătut de mai mulți săteni și a necesitat intervenție medicală, în luna iunie, când filma un incendiu din Comuna Eremitu¹⁸⁴. În urma incendiului, un om a decedat, iar niște apropiați ai acestuia l-au agresat pe cameraman și i-au interzis să filmeze. Totul s-a petrecut sub ochii unui polițist care nu numai că nu a sărit în ajutorul jurnalistului, dar i-a și recomandat acestuia să nu mai filmeze. „Cel care a fost agresat să îmi facă în mod direct o sesizare oficială pentru ca mai departe să se ia măsurile necesare”¹⁸⁵, a declarat prefectul, la acea vreme, în semn de solidaritate cu jurnalistul.

Ovidiu Roșca și-a scos certificat medico-legal și a depus plângere la Poliție împotriva agresorilor, iar doi dintre aceștia au fost identificați. „Eram pe domeniu public și nici nu începusem să filmez când au început să mă lovească. Am

făcut plângere la Poliție și au fost identificați agresorii, dar până acum nu mi s-a comunicat nici o finalitate. Nu am fost anunțat ce sancțiuni s-au luat împotriva lor și a polițistului care nu a intervenit”, a spus Ovidiu Roșca, pentru FreeEx. Cameramanul nu i-a acționat în judecată pe agresori. „Aș mai fi pierdut timp și bani pentru proces, iar mai mult decât o amendă oricum nu primeau, la legile din România”, a mai spus Ovidiu Roșca.

Jurnaliste agresate după o descindere în Piața Chilieii din Constanța

Jurnalistele Diana Sobaru (corespondent ProTv Constanța) și Iulia Stanciu (Antena 3) au fost agresate, în iulie, după ce Jandarmeria și ofițerii Brigăzii de Combatere a Criminalității Organizate (BCCO) din Constanța au descins într-un imobil din Piața Chilieii și au reținut mai multe persoane suspectate ca făcând parte dintr-o rețea de trafic de ființe umane¹⁸⁶. Imediat după plecarea forțelor de ordine, jurnalistele rămase să filmeze la fața locului au fost înconjurat de 20 de persoane, lovite și îmbrâncite. „Incidentul s-a produs în momentul în care mașinile Jandarmeriei s-au retras. Am încercat să oprim un taxi, însă nu ne-a ajutat nimeni. Până la urmă, tot jandarmii s-au oprit, s-au întors și ne-au escortat”¹⁸⁷, a declarat Iulia Stanciu. Poliția a reușit să identifice două agresoare și le-a sancționat contravențional cu câte 500 de lei.

Managerul Oltchim Râmnicu Vâlcea l-a agresat pe jurnalistul Tiberiu Pîrnău

În august, Directorul S.C. Oltchim Râmnicu Vâlcea, Constantin Roibu, l-a agresat pe jurnalistul Tiberiu Pîrnău, directorul Ziarului de Vâlcea, care filma un protest spontan din curtea combinatului, inițiat de angajații trimiși în șomaj tehnic¹⁸⁸. Constantin Roibu l-a lovit pe jurnalist peste camera de filmat și l-a alungat din mijlocul protestatarilor. „Filmam protestul sindical, când Roibu s-a repezit pe nepusă masă să-mi smulgă telefonul. Era turbat de furie și am avut noroc că m-am ferit repede. Salariații de la Arpechim mi-au luat apărarea, unii chiar l-au huiduit pe Constantin Roibu”¹⁸⁹, a declarat Tiberiu Pîrnău.

Fratele Elenei Udrea amenință un jurnalist cu „o căpățână în gură”

Tot în luna august, Adrian Valentin Udrea, fratele ministrului (de atunci) al Dezvoltării, Elena Udrea, a amenințat o echipă de jurnaliști de la Antena3 care încerca să-l intervieveze în fața locuinței sale. „Ce mă filmezi? Zi, că-ți dau o căpățână în gură!”¹⁹⁰, i-a spus acesta unuia dintre reporterii. Adrian Udrea a alergat după echipa Antena 3, cu scopul de a descuraja filmatul. După incident, Elena Udrea a publicat pe blogul său o „Scrisoare deschisă către domnul

¹⁸² „Update Cristi Tabără a dat cu subsemnatul la Poliție. Vedeta Tv s-a luat la harță cu un paparazzo și i-a smuls aparatul foto din mână”, Andrei Rizescu, Adevarul.ro, 3 iunie 2011.

¹⁸³ „Cristi Tabără, audiat de poliție în urma unei șicanări în trafic cu un fotograf”, V.M., HotNews.ro, 3 iunie 2011.

¹⁸⁴ „Târgu-Mureș: Jurnalist bătut sub ochii polițiștilor”, Claudia Sas, Adevarul.ro, 9 iunie 2011.

¹⁸⁵ „Un jurnalist a fost bătut de față cu un polițist”, A.B., CityNews.ro, 9 iunie 2011.

¹⁸⁶ „Descindere cu scandal și jurnaliști agresati”, Răzvan Mihăilescu, TelegrafOnline.ro, 14 iulie 2011.

¹⁸⁷ Ibidem.

¹⁸⁸ „Managerul Oltchim Râmnicu Vâlcea a agresat jurnaliștii care filmau un protest”, Realitatea.net, 12 august 2011.

¹⁸⁹ „Directorul Oltchim, Constantin Roibu, a agresat un jurnalist în timpul unui protest la Oltchim”, EvZ.ro, 11 august 2011.

¹⁹⁰ „Fratele Elenei Udrea agresează o echipă de jurnaliști. Udrea reacționează pe blog”, Florin Ciocotișan, ImpactNews.ro, 18 august 2011.

Dan Voiculescu”, patronul trustului Intact, pe care l-a acuzat de „manevre securistice” și de faptul că îi hărțuiește rudele prin intermediul angajaților săi. „Vă cer imperativ să încetați urmărirea, intimidarea și provocarea familiei mele. Este vorba de oameni obișnuți, cu reacții normale, care nu au exercițiul securistic al disimulării și care nu își doresc altceva decât să trăiască în liniște, departe de camerele de luat vederi”¹⁹¹, a scris ministrul.

Paznicul agresiv de la Liceul „Nicolae Iorga”, rămas fără contract de muncă

În sesiunea de toamnă a Bacalaureatului (august 2011), un paznic al Liceului „Nicolae Iorga”, din Capitală, a lovit un cameraman Realitatea TV și i-a distrus acestuia camera de luat vederi, deranjat că l-ar fi filmat. Șeful firmei de pază i-a desfăcut agresorului contractul de muncă, iar reprezentanții Inspectoratului Școlar al Municipiului București și ai liceului s-au delimitat și au condamnat public acest incident, într-un comunicat de presă¹⁹². „Inspectoratul Școlar al Municipiului București și Liceul Teoretic «Nicolae Iorga» se delimitează de incidentul ce a avut loc astăzi, în cadrul căruia un angajat al firmei de pază a agresat un operator al unui post de televiziune. Considerăm că asemenea incidente nu reprezintă un exemplu bun pentru elevi și afectează buna desfășurare a activităților educative. Inspectoratul Școlar al Municipiului București va urmări împreună cu autoritățile locale asigurarea unui cadru de normalitate și siguranță a elevilor în toate unitățile de învățământ preuniversitar din Municipiul București”¹⁹³ - conform comunicatului.

Tenismanul Ilie Năstase a jignit o ziaristă

În septembrie, fostul tenisman Ilie Năstase a jignit o jurnalistă, ofensat de faptul că aceasta l-a întrebat despre procesul intentat unei firme care i-ar fi datorat bani. „Cum poți să mă întrebi așa ceva? E tâmpit cel care te-a pus să mă întrebi asta. Văd că ești blondă, știi ce se spune despre blonde, nu? Luați toate dosarele, nu doar pe ale mele. Nu ți-e rușine puțin? Nesimțito ce ești!”¹⁹⁴, a spus faimosul fost tenisman Ilie Năstase, binecunoscut și pentru ieșirile sale nervoase împotriva jurnaliștilor insistenți.

Gabriel Bugnar, amenințat de Cătălin Popa

Producătorul Realitatea TV Gabriel Bugnar a relatat în mai multe rânduri în 2011 despre tensiunile la care erau supuși „prin ricoșeu” jurnaliștii din redacție, din cauza conflictelor dintre Sorin Ovidiu Vîntu și Sebastian Ghiță (detalii, în capitolul despre „Piața media” al acestui raport). Bugnar a scris în septembrie un articol sarcastic pe blogul său în care susținea că Sebastian Ghiță încerca să „fure Realitatea TV”, articol în urma căruia a fost amenințat de Cătălin Popa, șeful știrilor. „N-am nevoie de nicio rectificare, nu te-ai documentat, ești un țăran, un ghelban [...], te dau

¹⁹¹ „Scrisoare deschisă către domnul Dan Voiculescu”, Elena Udrea, ElenaUdrea.ro, 18 august 2011.

¹⁹² „O echipă de televiziune agresată, în timpul probei de bacalaureat, în curtea Liceului «Nicolae Iorga»”, Andreea Archip, Adevarul.ro, 23 august 2011.

¹⁹³ Ibidem.

¹⁹⁴ „Video Ilie Năstase recidivează la Iași. A făcut o ziaristă nesimțită în fața a zeci de copii”, Ionuț Benea, Adevarul.ro, 22 septembrie 2011.

în judecată pentru calomnie și dacă te prind pe stradă, te bat!”¹⁹⁵, i-ar fi spus Cătălin Popa, deranjat nu de faptul că Gabriel Bugnar spusese în articol că Realitatea TV „se fură” cu ajutorul lui, ci fiindcă Bugnar a scris că Popa nu fusese niciodată reporter, ceea ce era eronat. Câteva zile mai târziu s-a produs scindarea dintre Realitatea TV și România TV (detalii, în Capitolul „Piața media”), iar Gabriel Bugnar a ales să lucreze pentru Realitatea, în timp ce Cătălin Popa a optat pentru România TV.

Jurnaliști agresati de angajati unui local din Eforie Nord

În octombrie, două echipe de jurnaliști de la TVR și TV Neptun care filmau un incendiu au fost agresate de angajații unui local din Eforie Nord. Adrian Sandu (39 de ani), Daniel Florian Mantea (35 de ani), Gheorghe Tudor (38 de ani) și Mircea Simionescu (26 de ani) i-au alungat pe jurnaliști, i-au înjurat și i-au îmbrâncit, în ciuda faptului că în zonă se afla un echipaj de poliție. „Măi, de ce ne filmezi? Mergeți de-aicea. Ai vreun drept să ne filmezi? Îți dau una de-ți rup dinții, hai, valea, ieși că-mi bag... Dacă nu vă bat de mă cac pe voi”¹⁹⁶, le-a spus jurnaliștilor Adrian Sandu, unul dintre agresori. Potrivit unui comunicat de presă al IPJ Constanța, Poliția i-a identificat pe agresori, a inițiat cercetări cu privire la săvârșirea infracțiunii de ultraj contra bunelor moravuri și tulburarea ordinii publice și a demarat o anchetă administrativă cu privire la pasivitatea echipajului prezent la incident¹⁹⁷. IPJ Constanța a mai anunțat că niciunul dintre jurnaliști nu a depus plângere penală împotriva agresorilor.

Crin Antonescu a jignit mai mulți jurnaliști de la TVR

Liderul PNL Crin Antonescu a numit-o pe șefa Departamentului de Știri TVR Rodica Culcer „pensionară nesimțită” și i-a catalogat drept „ratați” pe jurnaliștii Ioana Lupea și Mircea Marian, în octombrie. Politicianul i-a acuzat pe jurnaliști că îl critică la televiziunea publică „fără nici un argument, în mod mizerabil”¹⁹⁸. „Ceea ce face Crin Antonescu, și alături de el, Victor Ponta, nu reprezintă altceva decât o tentativă de intimidare a unui ziarist incomod. De altfel nu sunt vizată numai eu, ci și colegii mei Ioana Lupea și Mircea Marian, taxați drept «ratați»». Este o presiune politică de cea mai pură esență”¹⁹⁹, a scris Rodica Culcer, pe blogul său. În martie 2012, Crin Antonescu a acceptat invitația postului TVR Info și a participat la emisiunea moderată de Ioana Lupea²⁰⁰.

¹⁹⁵ „Domnul Cătălin Popa: «Dacă te prind pe stradă, te bat!»”, Gabriel Bugnar, GabrielBugnar.blogspot.com, 29 septembrie 2011.

¹⁹⁶ „Bărbații care i-au agresat pe jurnaliști, pe plaja Belona din Eforie Nord, au fost identificați”, Mădălina Poenaru, ReporterNTV.ro, 20 octombrie 2011.

¹⁹⁷ „Indivizii care au agresat jurnaliști pe plaja Belona au fost identificați”, Poliana Barabanciu Căpitan, JurnalDeConstanțaOnline.ro, 20 octombrie 2011.

¹⁹⁸ „Crin Antonescu: Rodica Culcer, «o pensionară nesimțită»”, C.C., HotNews.ro, 28 octombrie 2011.

¹⁹⁹ „Pensionară nesimțită”, Rodica Culcer, RodicaCulcer.ro, 29 octombrie 2011.

²⁰⁰ „Crin Antonescu, în dialog cu «ratații presei»”, Carmen Vintilă, EvZ.ro, 22 martie 2012.

Mitică Dragomir, „huliganul” de la Ligă

Proaspăt ieșit de la audierile Direcției Naționale Anticorupție într-un dosar în care era învinuit de abuz în serviciu, Dumitru („Mitică”) Dragomir, președintele Ligii Profesioniștii de Fotbal (LPF), a adoptat un comportament de huligan în relația cu presa, în octombrie. „Alinierea!”, le-a spus acesta jurnaliștilor. „Sunt învinuit, bă, nebunilor, nu inculpat!! Sunt prea frumos, sunt prea sexy, d-ai-a s-a început urmărirea penală! Bă, voi vreți sânge, asta vreți!”, a continuat Dragomir. „Ce căutați voi după mine? Ce aveți, bă, cu mine de nu mă lăsați să plec de aici? Fir-ați ai dracu’ să vă ia! Cine sunteți voi să faceți abuzurile astea? Mă călcați, îmi dați pumni în spate! Uitați ce mi-ați făcut pe pantofi, bă!”²⁰¹ - a mai spus președintele LPF.

Două dosare penale pentru un preot „supărat” pe jurnaliști

Preotul Sorinel Ionică, parohul Bisericii Pietricica, din Piatra Neamț, s-a ales în penultima lună a anului cu două dosare penale, pentru că a agresat două jurnaliste care au relatat despre incendiul petrecut la vila sa²⁰².

Preotul a agresat întâi o jurnalistă care filma incendiul vizavi de casa lui, a lovit-o și i-a smuls aparatul de fotografiat, după care s-a dus împreună cu soția la redacția ziarului Ceahlăul, unde au amenințat o altă jurnalistă care relatase incidentul. „Ce drept la replică? Ce judecată? Eu nu umblu cu din astea. Eu îmi fac dreptate după legea mea. Îi iau capul! De ce s-a legat de mine? De ce a scris că am bătut ziaristi? Doar n-o bătusem pe ea. M-a făcut de râs și mi-a stricat imaginea, să plătească! Și dacă trebuie, fac și pușcărie, dar știu că mi-am făcut dreptate! Eu așa am fost învățat de părinții și de bunicii mei. Care mi-a făcut rău fără ca eu să-i fac ceva are de tras. Să fie clar!”²⁰³, a spus preotul în redacție. „Îți iau gâtul, fă! Te distrug!”²⁰⁴, i-a spus el jurnalistei.

Jurnaliști Antena3, agresați de petrecăreții dintr-o primărie

O echipă de jurnaliști de la Antena 3 a fost agresată în noiembrie în Comuna Valea Dragului, din Județul Giurgiu, de către invitații care petreceau în sediul primăriei, de ziua primarului Chiriță Dragne²⁰⁵. Câțiva petrecăreți i-au îmbrâncit pe reporterul și cameramanul Antena3, au lovit camera de filmat, i-au amenințat și le-au tăiat cauciucurile de la mașină. Forțele de ordine au aplanat conflictul, iar procurorii au deschis un dosar penal pentru distrugere²⁰⁶.

²⁰¹ „<<Fir-ați ai dracu să vă ia!>> Reacția incredibilă a șefului LPF la adresa jurnaliștilor! Vezi aici filmul tuturor evenimentelor”, Costin Negraru, ProSport.ro, 28 octombrie 2011.

²⁰² „Preot în război cu jurnaliștii”, Portal.Radiolași.ro apud Monitorul de Neamț, 9 noiembrie 2011.

²⁰³ „Îți iau gâtul, fă! Te distrug!”, Cristina Mircea, ZiarulCeahlăul.ro, 9 noiembrie 2011.

²⁰⁴ Ibidem.

²⁰⁵ „Jurnaliștii de la Antena3 au fost agresați în comuna Valea Dragului”, Ioana Mureșan, Business-Forum.ro, 14 noiembrie 2011.

²⁰⁶ „Update/ Jurnaliști agresați de prietenii unui primar din Giurgiu”, Observator.a1.ro, 15 noiembrie 2011.

Mihai Gâdea, amenințat de soțul secretarului general al Guvernului

Realizatorul TV Mihai Gâdea a povestit, în noiembrie, că ar fi primit mai multe mesaje amenințătoare și injurioase de la Aurel Teodorescu, soțul Danielei Andreescu - secretar general al Guvernului. Gâdea a spus că va depune plângere penală și a făcut public unul dintre mesaje, în care Aurel Teodorescu i-ar fi scris: „Cândva, am să te scuip în față, în prezența unor oameni de bună credință, ca și mine”²⁰⁷. Incidentul s-a produs după ce Antena 3 a publicat un material potrivit căruia Daniela Andreescu și-ar fi angajat rudele în instituția unde lucra și le-ar fi ajutat să facă afaceri cu RA-APPS²⁰⁸.

Președintele statului a jignit-o pe corespondenta Associated Press, Alison Mutler

Traian Băsescu, președintele României, a jignit-o, în luna decembrie, pe jurnalista Alison Mutler, corespondenta Associated Press în România. „Eu l-am întregat în legătură cu închisorile secrete ale CIA din România, informații care au apărut în presă despre o presupusă închisoare la Nord de București, iar el mi-a răspuns, la început, că întregerea nu era on-topic după care a spus: <<Întrebați-l pe domnul Nistorescu că vă spune, cel care vă dă instrucțiunile cum să scrieți pe agenții>>”²⁰⁹, a povestit Alison Mutler. [N.r.: Cornel Nistorescu, redactorul șef al publicației Cotidianul, este un jurnalist cunoscut pentru opiniile sale anti-Băsescu.]

Asociația Presei Străine din România a sancționat public incidentul, într-un comunicat de presă: „Reacția domnului Președinte nu este potrivită pentru un demnitar de stat în cadrul unei conferințe de presă. Funcția publică implică obligația de a da dreptul presei să adreseze orice întregere legitimă în scopul interesului public în cadrul unei conferințe de presă, chiar dacă demnitarul nu dorește să răspundă la întregerea respectivă. Comentariul domnului Băsescu a fost neadecvat și nedemn pentru o persoană oficială. Presa, fie românească sau străină, are misiunea de a informa opinia publică pe teme mai mult sau mai puțin incomode. De asemenea, presa are dreptul de a adresa întregeri referitoare la subiectele respective persoanelor publice, cu atât mai mult cu cât România este o țară democratică, membră a Uniunii Europe și NATO”²¹⁰.

Andras Istvan Demeter, președintele radioului public, amenințat și șantajat

Andras Istvan Demeter, președintele Societății Române de Radiodifuziune (SRR), a depus o plângere penală la Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, în decembrie, pentru: amenințare, șantaj, ultraj, instigare la

²⁰⁷ „Mihai Gâdea a făcut public unul dintre mesajele primite de la soțul Danielei Andreescu: Am să te scuip în față”, M. Z., Antena3.ro, 24 noiembrie 2011.

²⁰⁸ Ibidem.

²⁰⁹ „Amnezic România”, Mircea Toma, KamikazeOnline.ro, 9 decembrie 2011.

²¹⁰ „Jurnaliștii străini taxează derapajul președintelui T. Băsescu”, Cotidianul.ro, 8 decembrie 2011.

discriminare, instigare publică și apologia infracțiunilor²¹¹. Andras Istvan Demeter a reclamat faptul că un făptuitor neidentificat i-a trimis mai multe mesaje (e-mailuri și sms-uri) prin care îl amenința, îl șantaja și îi dădea de înțeles că îi supraveghează soția și copilul, cu scopul de a-l determina să demisioneze din funcție²¹².

„În fapt, la data de 11.12.2011, s-au primit de către subsemnatul două sms-uri prin care mi s-a acordat termen până vineri, 16.12.2011, pentru demisie și părăsirea Bucureștiului împreună cu familia, iar în cazul în care <<nu mă car>>, voi vedea că <<rotavirusul a fost doar o glumiță față de ce urmează>>, subînțelegându-se din mesaj că persoana care m-a amenințat este vinovată de infectarea copilului meu cu rotavirus. Mai mult decât atât, formulări de genul <<îți iei catrafusele și dispari înapoi la Timișoara cu Laura și bebe>>, <<se mai plimbă Laura pe Moșilor și în parc cu bebe?>>, aduc în mod indubitabil atingere libertății psihice a familiei subsemnatului, și implicit, desfășurării normale a relațiilor sociale” - a precizat, printre altele, președintele SRR, în plângerea penală.

Abuzuri, agresiuni și derapaje în timpul protestelor din ianuarie 2012

Anul 2012 a început prost pentru libertatea presei, mai mulți jurnaliști care relatau despre protestele de stradă din țară fiind agresați de forțele de ordine și de protestatari. De asemenea, în această perioadă au fost situații când forțele de ordine au reprimat violent și abuziv protestele pașnice ale celor care reclamau disfuncțiile sistemului democratic și problemele socio-economice din România. Aceste grave abuzuri, coroborate cu reacția disproporționată a forțelor de ordine față de protestele care au început pașnic, au avut ca rezultat incitarea și radicalizarea protestatarilor, dând naștere unor scene de violență urbană.

Abuzuri și agresiuni. Pe 14 ianuarie, în Ploiești, mai mulți jurnaliști și cameramani au fost amenințați, insultați și agresați de protestatari. Manifestanții au devenit agresivi de teamă că aveau să fie identificați și amendați pentru participarea la un protest spontan, în baza filmărilor²¹³. În aceeași seară, în București, un cameraman al Antenei 3 a fost lovit cu un bolovan aruncat de protestatari, fiind nevoie de intervenția ambulanței²¹⁴. Mai mulți protestatari din Piața Universității au aruncat cu pietre în mașina echipei TVR și le-au adresat injurii jurnaliștilor și operatorilor, unii dintre aceștia motivând că televiziunea publică ar fi difuzat informații părtinitoare cu privire la politicienii de la putere²¹⁵.

În aceeași seară, mai mulți cetățeni au întâmpinat abuzuri ale autorităților. Ionuț Chițulescu a relatat că

²¹¹ Plângere penală nr. 10613, formulată de Andras Istvan Demeter, Ministerul Public, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, 14 decembrie 2011.

²¹² Ibidem.

²¹³ „Jurnaliști agresați la protestele de la Ploiești”, Realitatea.net, 14 ianuarie 2012.

²¹⁴ „Video Piața Universității, cele mai violente proteste de la mineriade. Jandarmii acuză că mitingul pro-Arafat s-a transformat în lupta ultrașilor din fotbal”, Redacția Știri, HotNews.ro, 14 ianuarie 2012.

²¹⁵ „Protest violent în Piața Universității: Jandarmii s-au bătut cu protestarii VIDEO”, RTV.net, 14 ianuarie 2012.

ieșise să se vadă cu un prieten, când a fost imobilizat brutal de un jandarm care i-a prins mâna, i-a răsucit-o și i-a cerut să-l urmeze²¹⁶. Bărbatul a fost lovit cu cotul în coaste, a fost reținut fără să i se spună motivul, a fost perchezitionat, fotografiat, forțat să își închidă telefonul mobil și băgat într-o dubă unde a stat aproximativ o jumătate de oră cu mâinile pe cap, după care a fost amendat invocându-se încălcarea Legii nr. 61/1991. Jandarmii le-au spus celor din dubă că, dacă nu semnează procesele verbale pentru tulburarea liniștii publice, vor primi amenzi mult mai mari la secție. Ionuț Chițulescu a semnat numai după ce s-a consemnat în procesul verbal că nu recunoaște fapta, iar ulterior a apelat sprijinul unei organizații non-guvernamentale (APADOR-CH). M.Ș. se afla în acea seară la fântâna de la Universitate și a povestit că a fost asociat de jandarmi cu un grup de protestatari care aruncau cu pietre, drept pentru care a fost reținut, alături de alte câteva persoane, legitimat, fotografiat și forțat să semneze un proces verbal de amendă în valoare de 100 de lei, pentru tulburarea liniștii publice²¹⁷. M.Ș. a apelat la sprijinul APADOR-CH, catalogând drept abuzivă acțiunea jandarmilor. Bogdan Țîru, un alt cetățean, a filmat cu telefonul mobil un cordon de jandarmi, tot pe 14 ianuarie, când a fost lovit de unul dintre aceștia cu scutul în cap și bruscat în scopul de a i se lua telefonul²¹⁸. Andrei și Augustin Ristache (fiu și tată) au participat la protestele pașnice din acea seară și au povestit că, după ce au părăsit Piața Universității, au fost opriți de doi jandarmi care l-au lovit pe Andrei Ristache, iar, când Augustin Ristache a intervenit, a fost și el lovit, după care au fost lăsați să plece²¹⁹. La scurt timp, s-au întâlnit cu un alt grup de jandarmi violenți, care i-au lovit, i-au doborât la pământ și i-au condus cu duba la Secția 17, ignorând solicitarea lui Andrei Ristache de a-l duce mai întâi pe tatăl său la spital. Andrei Ristache a sunat la numărul de urgență 112, iar ambulanța l-a dus pe tatăl său la Spitalul de Urgență, în vreme ce fiul a fost reținut la secție pentru patru ore, legitimat, fotografiat și amendat cu 200 de lei pentru tulburarea liniștii publice. El a semnat procesul verbal menționând că nu recunoaște fapta. Andrei și Augustin Ristache și-au scos certificate medico-legale de la IML și adeverințe medicale de la Spitalul Universitar de urgență, pentru „traumatism cranio-cerebral minor nivel 0 și contuzie toraco-abdominală”, respectiv „traumatism cranio-cerebral minor nivel 0, contuzie toraco-abdominală, contuzie bazin și mâna dreaptă”. Cei doi au solicitat asistență juridică.

Pe 15 ianuarie, în Piața Universității, reporterul Petre Nechita, de la Antena 3, și operatorul cu care era, Dragoș Stoian, au fost prinși într-o busculadă, loviți cu un lanț metalic și agresați verbal de câțiva protestatari²²⁰. Colegii lor Alexandru Căpraru, Andrei Ferariu și Carmina Othman au fost, la rândul lor, victime ale violenței unor manifestanți. În aceeași seară, jurnaliștii Cătălin Lupășteanu, de la Mediafax, și Petru Zoltan, de la Jurnalul Național, au fost

²¹⁶ „Raport privind cazurile persoanelor care s-au adresat APADOR-CH reclamând abuzuri ale forțelor de ordine în contextul protestelor de stradă”, APADOR-CH, Apador.org, 2 aprilie 2012.

²¹⁷ Ibidem.

²¹⁸ Ibidem.

²¹⁹ Ibidem.

²²⁰ „Antena 3, cei mai mulți reporteri răniți la protestele din Capitală - VIDEO”, Click.ro, 19 ianuarie 2012.

agresați de jandarmi, în apropiere Piața Universității, deși aveau legitimațiile de presă la vedere²²¹.

Tot atunci, jandarmii l-au reținut abuziv pe redactorul DeCe News **Lucian Negrea**, l-au lovit, l-au amprentat și l-au amendat cu 200 de lei pentru tulburarea liniștii publice. „Încercam încă să strig să nu mai dea. Când auzeau că sunt jurnalist, dădeau și mai tare. Dădeau cu ură. Era o ură sinceră. La un moment dat un jandarm a strigat: <<la de aici! Ai strigat contra lui Bănescu, ah? la de aici! Mai strigi mă contra lui Bănescu?>>²²², a relatat Lucian Negrea. În urma loviturilor primite, jurnalistul a necesitat intervenție medicală și și-a scos certificat medico-legal.

În aceeași seară, câțiva protestatari l-au înjurat și lovit peste camera de filmat pe jurnalistul freelance **Vlad Ursulean**²²³, iar niște trecători au intervenit în apărarea lui. Vlad Ursulean a povestit că replica „salvatoare” a fost: „Îmi fac doar datoria!”²²⁴. În aceeași perioadă, el a fost victima unui atac informatic: i-a fost șters site-ul, (întâmplător sau nu) în urma publicării unui articol despre proteste²²⁵. Articolul a fost preluat în semn de solidaritate de mai multe site-uri, ziare și bloguri, până când reporterul a reușit să-și recupereze informațiile, cu ajutorul firmei de hosting.

Doi tineri redactori (de 25, respectiv 26 de ani) ai site-ului de cultură TuȘtia.ro au fost agresați de protestatari și reținuți mai apoi de către jandarmi, tot pe 15 martie, deși au spus că nu sunt protestatari, ci jurnaliști, și că sunt răniți. „Sunteți site de cultură? Luați site-ul de cultură și băgați-l în dubă”²²⁶, a spus unul dintre jandarmi, fără să știe că este filmat, chiar înainte de reținerea acestora. Cei doi au povestit apoi, pe site-ul lor, că incidentul i-ar fi ajutat. „Ne-a crescut traficul pe site, acum încercăm să îl menținem acolo. Noi suntem apolitici, ne facem treaba, ne vedem de treaba noastră. Sincer, noi îi mulțumim acelui jandarm [...]. Nu avem nimic de reproșat, omul își făcea meseria. Țsta era jobul lui”²²⁷, au spus redactorii TuȘtia.ro.

Tot pe 15 ianuarie, și alți cetățeni s-au confruntat cu reacția disproporționată a forțelor de ordine. **Alexandru Trandafira** a filmat un grup de protestatari care aruncau cu pietre în jandarmi și s-a alăturat apoi unor reporteri care au surprins momentul când un manifestant a fost imobilizat și bătut de jandarmi²²⁸. El a relatat că un jandarm a încercat să-l împiedice să mai filmeze, lovindu-l cu piciorul și cotul până când a scăpat telefonul cu care filma, o parte din componentele acestuia ajungând sub duba jandarmilor.

²²¹ „Jurnaliștii de la Mediafax și Jurnalul Național, cotoșogii de un scutier furios VIDEO”, Petru Zoltan, Jurnalul.ro, 17 ianuarie 2012.

²²² „Atac la presă: Redactor DeCe News bătut și umilit de jandarmi pentru că avea legitimație de ziarist”, Lucian Negrea, DCNews.ro, 16 ianuarie 2012.

²²³ Reporterul Vlad Ursulean este co-autor al acestui raport.

²²⁴ „Tinerii adormiți aruncă cu pietre. <<We are fucking angry!>>”, Vlad Ursulean, Vlad.Ursulean.ro, 16 ianuarie 2012.

²²⁵ „Tinerii adormiți aruncă cu pietre. <<We are fucking angry!>>”, Vlad Ursulean, Blog.ActiveWatch.ro, 16 ianuarie 2012.

²²⁶ „Luați site-ul de cultură și băgați-l în dubă - video”, TuȘtia.ro, 18 ianuarie 2012.

²²⁷ „Site-ul de cultură din dubă le mulțumește jandarmilor”, TuȘtia.ro, 27 ianuarie 2012.

²²⁸ „Raport privind cazurile persoanelor care s-au adresat APADOR-CH reclamând abuzuri ale forțelor de ordine în contextul protestelor de stradă”, APADOR-CH, Apador.org, 2 aprilie 2012.

Când a încercat să le recupereze, Alexandru Trandafira a fost luat de jandarmi, băgat cu forța în dubă și dus la Secția 18, unde a fost fotografiat, amprentat și amendat cu 500 de lei pe motiv că ar fi aruncat cu obiecte contondente. El a semnat procesul verbal cu mențiunea că nu a participat la violențe și a solicitat ulterior asistență juridică. Tot în seara de 15 ianuarie, **M.N.**, **P.F.** și **Horvath Csongor** au povestit că au fost și ei reținuți fără nici un motiv și duși la secție pentru mai multe ore²²⁹. Horvath Csongor a refuzat să semneze procesul verbal și a fost ținut la Secția 9 timp de șase ore, după care a fost lăsat să plece, iar, pe 8 februarie, doi agenție de poliție i-au dat mamei acestuia un proces verbal fără dovada comunicării. Potrivit procesului verbal, Horvath Csongor fusese amendat cu 200 de lei pentru „încălcare a unor norme de conviețuire socială, a ordinii și liniștii publice”²³⁰. Atât Horvath Csongor, cât și M.N. și P.F., aflați în situații similare, au apelat la asistență juridică.

Pe 16 ianuarie, bucureșteanul **Mihai Petrescu** și alți doi prieteni ai săi s-au intersectat cu un grup de oameni urmăriți de jandarmi și au fost încercuți de forțele de ordine, împreună cu aproximativ 40 de persoane²³¹. Cu toate că nici o persoană din grup nu se manifesta violent, jandarmii au folosit gaze lacrimogene. Femeile din grup au fost lăsate să plece, iar bărbații au fost duși la Secția 8, legitimați, amprentați și fotografiați. Mihai Petrescu a refuzat aceste proceduri și a semnat procesul verbal prin care era amendat cu 200 de lei în dreptul mențiunii că nu recunoaște fapta pentru care a fost sancționat. El a apelat la sprijin juridic. În același grup încercuit de jandarmi s-a nimerit și **Augustus Costache**, care mergea la cumpărături²³². El a fost reținut la secție timp de 4 ore și a acceptat să semneze procesul verbal, însă a apelat ulterior la asistență juridică. Pe 16 ianuarie, în București au fost reținute 113 persoane, în zonele Piața Universității și Bulevardul Nicolae Bălcescu, parte dintre acestea pentru presupusa „intenție de a bloca circulația”, conform Jandarmeriei.

Deși protesta nonviolent, **Narcis Iordache**, editor al site-ului România Curată, a fost reținut, pe 19 ianuarie, alături de alți tineri, și dus la Secția 11 pentru amprentare și fotografiere. Narcis Iordache a refuzat amprentarea (deși polițiștii susțineau intenționat eronat că ar fi obligatorie), dar a fost amendat pentru deranjarea ordinii și liniștii publice. „Ce s-a întâmplat însă cu obligația oamenilor legii de a te informa care îți sunt drepturile atunci când ești reținut într-o formă sau alta și implicat în proceduri pe care mulți oameni, în special cei care nu au avut de-a face cu Poliția, nici nu le cunosc? La ce vor folosi bazele de date în care Poliția strânge în mod abuziv amprente, semnamente și fotografii ale oamenilor care nu sunt infractori ci doar au ieșit să protesteze împotriva Guvernului?”²³³, a scris ulterior Narcis Iordache. El a solicitat sprijinul APADOR-CH.

²²⁹ Ibidem.

²³⁰ Ibidem.

²³¹ „Raport privind cazurile persoanelor care s-au adresat APADOR-CH reclamând abuzuri ale forțelor de ordine în contextul protestelor de stradă”, APADOR-CH, Apador.org, 2 aprilie 2012.

²³² Ibidem.

²³³ „ABUZ: Poliția face baze de date cu amprente și fotografiile protestatarilor din Piața Universității. Avem dovada AUDIO”, Narcis Iordache, RomâniaCurată.ro, 20 ianuarie 2012.

Și **regizorul Ad. Vlad**, care filma protestele, a fost victima abuzurilor Jandarmeriei: a fost lovit cu bastoanele de mai mulți jandarmi și obligat să ștergă imaginile captate, după care a fost condus la secție, fotografiat și amprentat fără să fie informat că poate refuza aceste proceduri și a primit un avertisment²³⁴. Ad. Vlad a decis să facă plângere penală împotriva celor care se fac în mod direct vinovați de privarea sa de libertate pentru aproximativ trei ore și de modul violent în care aceasta s-a produs²³⁵.

În aceeași seară, la Secția 11 au fost aduși și alți cetățeni reținuți fără nici un motiv întemeiat, printre care s-a aflat și **Bogdan Moldoveanu**, care a apelat ulterior la asistență juridică²³⁶. El a refuzat să semneze procesul verbal și a menționat în formular că nu recunoaște faptele pentru care a fost acuzat, dar a acceptat să fie amprentat și fotografiat, neavând suficiente cunoștințe juridice în virtutea cărora să refuze aceste proceduri despre care oamenii legii i-au spus că ar fi fost „standard”²³⁷. Tot pe 19 ianuarie, **Dan Popescu**, deținătorul unei galerii de artă din București, a fost la un pas să fie și el reținut abuziv, doar pentru că se afla în zonă, și a fost martor la reținerea mai multor manifestanți pașnici (sau simpli trecători) care au primit apoi amenzi la secție. „Totul însă se reduce la o problemă de fond: reacția jandarmeriei în acest caz a fost complet disproporționată și aleatorie. Cel puțin doi oameni au fost luați de pe trotuar de către niște oameni mascați care nu s-au legitimat și care aud că sunt totuși platiți din taxele contribuabililor”²³⁸, a scris Dan Popescu pe blogul său.

În timpul protestelor, Jandarmeria și Poliția au comis o serie de abuzuri ce au avut ca efect violarea unor drepturi fundamentale, precum dreptul la liberă exprimare, dreptul la liberă întrunire și dreptul la liberă circulație. În această perioadă, forțele de ordine au reținut abuziv cetățeni care protestau în Piața Universității, au agresat cetățeni care filmau incidentele din Piață, fără a lua parte la ele, au restrâns dreptul la liberă circulație al unor cetățeni din provincie ce doreau să se deplaseze spre București pentru a se alătura protestelor din Piața Universității, au impus filtre de control într-un spațiu public, legitimând abuziv cetățeni care se aflau în zonă.

Organizațiile Reporterii fără Frontiere și ActiveWatch au condamnat abuzurile și agresiunile și le-au trimis o scrisoare deschisă²³⁹ autorităților, pentru a le reaminti că rolul lor primordial ar trebui să fie asigurarea protecției cetățenilor în cadrul adunărilor publice, pentru ca aceștia să își exercite drepturile constituționale. Cele două organizații au cerut responsabilitate din partea forțelor de

²³⁴ „Raport privind cazurile persoanelor care s-au adresat APADOR-CH reclamând abuzuri ale forțelor de ordine în contextul protestelor de stradă”, APADOR-CH, Apador.org, 2 aprilie 2012.

²³⁵ Ibidem.

²³⁶ „Raport privind cazurile persoanelor care s-au adresat APADOR-CH reclamând abuzuri ale forțelor de ordine în contextul protestelor de stradă”, APADOR-CH, Apador.org, 2 aprilie 2012.

²³⁷ Ibidem.

²³⁸ „România - stat polițienesc!”, Dan Popescu, Psihopompex.blogspot.com, 20 ianuarie 2012.

²³⁹ „Jurnaliști agresati în timpul protestelor din ultimele zile. Abuzuri ale Jandarmeriei împotriva cetățenilor”, ActiveWatch - Agenția de Monitorizare a Presei & Reporterii fără Frontiere, ActiveWatch.ro, 17 ianuarie 2012.

ordine și folosirea cu maximă prudență și numai ca ultimă soluție a forței împotriva protestatarilor care comiteau acte de violență. ActiveWatch și Reporterii fără Frontiere le-au solicitat forțelor de ordine să respecte și să asigure protecția jurnaliștilor și a celor care documentau situația din teren. „Solicităm identificarea și sancționarea jandarmilor, polițiștilor și protestatarilor care au agresat jurnaliștii sau cetățenii care filmau sau documentau incidentele din Piața Universității, precum și a celor care au împiedicat libera deplasare a unor cetățeni spre Capitală și în spațiile publice din Capitală. De asemenea, le recomandăm jurnaliștilor să fie pregătiți pentru acoperirea unor asemenea evenimente ce pot implica și confruntări violente, să poarte asupra lor echipament și îmbrăcăminte distinctive pentru a fi ușor identificați de către forțele de ordine și de protestatari” - au mai precizat cele două organizații, în scrisoarea deschisă adresată autorităților.

Organizația non-guvernamentală APADOR-CH a concluzionat, printre altele, într-un raport, că „majoritatea intervențiilor nu au avut ca scop direct asigurarea sau restabilirea ordinii publice (atribuții prevăzute în sarcina Jandarmeriei de Legea nr.550/2004), ci sunt mai degrabă acțiuni de hărțuire a protestatarilor cu scopul de a descuraja participarea cetățenilor la manifestații de stradă, inclusiv neviolente”²⁴⁰. Potrivit organizației, „Dată fiind similitudinea procedurilor urmate de jandarmi, rezultă că incidentele descrise în acest raport nu au fost situații accidentale, ci rezultatul modului în care au fost instruiți jandarmii să acționeze”²⁴¹.

În aprilie 2012, ActiveWatch²⁴² și APADOR-CH²⁴³ au organizat la Parlament dezbaterile „Jandarmeria Română: între Constituție și Legea 60/1991”. Evenimentul a marcat împlinirea a patru ani de când au avut loc evenimentele violente din perioada Summitului NATO în România, când aproximativ 50 tineri români și străini au fost agresați și privați de libertate de forțe ale Jandarmeriei Române. Totodată, dezbaterile a abordat abuzuri recente ale forțelor de ordine, inclusiv din ianuarie 2012, în privința cărora reprezentanții Jandarmeriei au admis că au existat situații izolate în care angajații ai instituției nu au acționat tocmai conform mandatului, dar au spus că aceste cazuri sunt achetate și nu pot fi generalizate. În urma discuțiilor, participanții la eveniment (reprezentanți ai Jandarmeriei Române, deputați și senatori din Comisiile pentru Drepturile Omului, reprezentanți ai Ministerului Administrației și Internelor, jurnaliști și reprezentanți ai societății civile) au conchis că este necesară modificarea/ clarificarea unor dispoziții legislative care lasă loc de abuzuri (ex.: anumite prevederi ale Legii Adunărilor Publice).

Derapaje jurnalistice. În aceeași perioadă, o serie de organizații de media a semnalat prezența unor derapaje grave

²⁴⁰ „Raport privind cazurile persoanelor care s-au adresat APADOR-CH reclamând abuzuri ale forțelor de ordine în contextul protestelor de stradă”, APADOR-CH, Apador.org, 2 aprilie 2012.

²⁴¹ Ibidem.

²⁴² „Cristian David: <<intervenția Jandarmeriei din 2008 reprezintă un lucru jenant și neplăcut>>”, ActiveWatch.ro, 3 aprilie 2012.

²⁴³ „Jandarmii bat din convingere, nu cu ordin de sus”, APADOR-CH, Apador.org, 3 aprilie 2012.

ale (unei părți a) presei în reflectarea protestelor²⁴⁴. Au fost situații în care presa s-a abătut de la misiunea de a informa corect și imparțial publicul, în detrimentul satisfacerii interesului public. Potrivit organizațiilor ActiveWatch, CJJ, CRJI, AJR ARIADNA, SJ Galați și PublicMedia, derapajele au constat, cu precădere, în: abandonarea neutralității și echidistanței cerute de bunele practici jurnalistice, accentuarea senzaționalismului și lacune în verificarea informațiilor.

Abaterile de la profesionalism au luat forme multiple și s-au concretizat prin situații precum: instigarea fățișă la diferite acte, fie că a fost vorba de chemarea oamenilor la proteste, fie că a fost vorba de descurajarea lor de a protesta; asocierea implicită și explicită a unui grup social (de exemplu, galeriile de suporteri sportivi) cu violența (majoritatea ziariștilor au preluat și transmis informații privind acte de violență ai căror autori ar fi fost ultrași, fără o verificare temeinică a autenticității surselor).

În plus, a difuzată aproape exclusiv poziția Jandarmeriei; punctul de vedere al supporterilor a fost arareori prezentat când li s-au adus astfel de acuzații. De asemenea, realitatea din teren a fost reflectată distorsionat din cauza modului în care s-a făcut selecția vorbitorilor, iar poziționarea camerelor a conferit adeseori o imagine derizorie sau fals agresivă a Pieței. Preocuparea pentru senzațional a ridiculizat protestul și nu a reflectat diversitatea participanților și a opiniilor exprimate. S-au promovat discursuri exagerate sau inflamante ale comentatorilor TV din studio sau ale reporterilor, în timp ce imaginile comentate arătau situații calme.

De asemenea, reporterii sau moderatorii au afișat deseori o atitudine sfidătoare sau agresivă față de unii protestatari sau față de invitații din studiou. Unii moderatorii și-au abandonat rolul în favoarea militantismului politic fățiș în unele emisiuni de dezbateri și au fost induse anumite teme, prin întrebările adresate protestatarilor, care au avut ca rezultat expunerea unor puncte de vedere care aparțineau mai degrabă moderatorilor. Mai mult, s-a vehiculat și ideea că grupurile din Piață au acționat în favoarea unor actori politici pe baza unor informații a căror sursă nu a fost precizată și s-au lansat acuzații nesustținute de probe la adresa celor care au pus semnul egalității între actorii politici de la putere și din opoziție.

De cele mai multe ori, jurnaliștii nu s-au deplasat la secțiile de poliție unde au fost duși protestatarii reținuți de jandarmi și nu au relatat ce s-a întâmplat cu aceștia. Neprofesionistă a fost și difuzarea excesivă (deseori, fără precizarea datei) a imaginilor cu acte de violență, în vreme ce în Piață se derula un protest pașnic.

În aceste condiții, organizațiile menționate anterior au făcut un apel către jurnaliști să relateze cu responsabilitate, echilibrat și nepartizan evenimentele care se desfășurau, mai ales ținând cont de impactul puternic pe care acestea îl puteau avea asupra vieții sociale și politice din România.

²⁴⁴ „Comunicat. Derapaje grave ale presei în reflectarea protestelor”, ActiveWatch - Agenția de Monitorizare a Presei & Centrul pentru Jurnalism Independent & Centrul Român de Jurnalism de Investigație & Asociația Jurnalistelor din România ARIADNA & Societatea Jurnaliștilor din Galați & Asociația PublicMedia, ActiveWatch.ro, 20 ianuarie 2012.

Organizațiile de media le-au făcut jurnaliștilor următoarele recomandări: să relateze evenimentele pe bază factuală, fără a răspândi zvonuri sau informații neverificate; să nu creeze panică, prin discursuri exagerate; să menționeze sursa informațiilor; să sesizeze abuzurile forțelor de ordine, precum și distrugerile aduse proprietății publice sau private; să delimiteze clar informația de opiniile personale; să nu aducă acuzații fără să ofere dovezi palpabile și fără să-i dea posibilitatea celui învinuit să-și exprime punctul de vedere; să utilizeze cu moderație, și numai după verificări, informațiile venite din zona forțelor de ordine sau a serviciilor.

Concluzii:

- Printre principalii agresori ai jurnaliștilor au fost persoane publice, politicieni, funcționari publici și reprezentanți ai forțelor de ordine.
- Procesele împotriva agresorilor avansează lent și implică multă birocrație, ceea ce face ca mulți jurnaliști agresați să își piardă încrederea în autorități și motivația de a merge până la capăt în Justiție. Au existat, însă, și cazuri în care agresorii au fost sancționați.
- În timpul acțiunilor de stradă, forțele de ordine acționează fără discernământ, nefăcând diferența între jurnaliști și protestatari.

Recomandări pentru autorități și politicieni:

- Respectați misiunea jurnaliștilor de a colecta și difuza informații. Agresiunile, amenințările și insultele la adresa presei sunt inacceptabile, în special când vin din partea autorităților și a persoanelor publice.
- Reprezentanții forțelor de ordine trebuie să se autosesizeze atunci când un jurnalist (sau orice alt cetățean) este agresat, și să ia măsurile care se impun.
- Condamnați public agresiunile la adresa jurnaliștilor, informați despre sancțiuni și despre finalizarea cazurilor, diseminați studii de caz în Academia de Poliție și instituții similare de învățământ, la angajarea polițiștilor comunitari și la panourile de comunicare ale secțiilor de poliție.
- Pentru Jandarmerie și Poliție: Instruiți echipele de intervenție să-i respecte și să-i protejeze pe jurnaliști și pe cei care documentează realitatea din teren.
- Legea 544/ 2001 e obligație, nu privilegiu.
- Sanționați dur pe linie ierarhică nerespectarea Legii 544/2001 pentru a crea exemple de bune practici; media are o funcție de informare publică și le face o favoare reprezentanților autorităților prin mediatizarea conferințelor de presă.

Recomandări pentru jurnaliști:

- Depuneți plângeri împotriva agresorilor și faceți publice incidentele de acest fel, încercați să adunați probe, martori și date exacte.
- Sesizați organizațiile de media dacă sunteți agresați și solicitați sprijinul acestora (reacții publice, discuții cu autoritățile, asistență juridică etc.).
- Etica personală și etica jurnaliștilor colegi de redacție determină reacții din partea publicului. Lipsa eticii, manifestată repetat, poate genera reacții violente din partea publicului, la contactul cu jurnaliștii.

Accesul la informațiile de interes public

Tentativă de a restrânge sfera informațiilor de interes public

Deputatul PDL Mihail Boldea, de formație avocat, a depus în februarie un proiect de modificare a legii 544/2001. Boldea ar fi vrut ca informațiile din dosarele penale aflate în faza de urmărire sau ajunse în instanțe să fie scoase din categoria informațiilor de interes public până la încheierea procesului și acordarea sentinței definitive.

„Datorită [sic! - n.r.] prevederilor destul de ambigue din Legea 544/2001, se pot solicita și obține date din dosarele penale aflate pe rol sau în faza de cercetare penală, aceste informații putând fi apoi folosite pentru a crea o presiune publică asupra instanțelor. În plus, prin divulgarea unor informații confidențiale dintr-un dosar penal aflat pe rol este lezată și deteriorată imaginea unei persoane înainte ca instanțele abilitate să poată lua o decizie imparțială”²⁴⁵, a declarat atunci deputatul, pentru a-și justifica inițiativa legislativă.

În octombrie 2010, au fost publicate stenogramele unor convorbiri telefonice dintre Sorin Ovidiu Vîntu și ziaristi din grupul Realitatea-Cașavencu, din care reieșeau presiunile editoriale exercitate de patron. Stenogramele făceau parte din dosarul în care SOV era cercetat pentru favorizarea infractorului Nicolae Popa. Situația dramatică a relațiilor dintre patroni, editori și jurnaliști pe care a evidențiat-o publicarea acestor stenograme semnala faptul că în instituții media din România era nevoie de o reaşezare a raporturilor dintre aceste trei entități²⁴⁶. Dar, deși respectivele stenograme au arătat fața necenzurată a presei românești (subiect de interes public), felul în care au ajuns să fie publicate e discutabil, întrucât unele informații făceau referire la viața privată a unor persoane care nu aveau legătură cu speța²⁴⁷. În acest caz, însă, Parchetul ar fi trebuit (deopotrivă) să se asigure că sunt protejate dreptul la viață privată și dreptul la imagine al acestor persoane²⁴⁸.

Situația readusă în discuție anterior demonstrează, la rândul său, că excepțiile impuse de Legea 544/2001 în actuala sa formă sunt suficiente, dacă sunt respectate. Potrivit primului alineat al articolului 12 din legea liberului acces la informațiile de interes public, „Se exceptează de la accesul liber al cetățenilor [...] următoarele informații: a) informațiile din domeniul apărării naționale, siguranței și ordinii publice, dacă fac parte din categoria informațiilor clasificate, potrivit legii; b) informațiile privind deliberările autorităților, precum și cele care privesc interesele economice și politice ale României, dacă fac parte din categoria

²⁴⁵ „PDL-istul Boldea îi vrea la închisoare pe ziaristi care fac publice date din dosarele penale”, EvZ.ro, Clarice Dinu, 19 februarie 2011.

²⁴⁶ „Stenogramele din <<dosarul Vîntu>>”, ActiveWatch, APD, CRJ, TI România, ActiveWatch.ro, 21 octombrie 2010.

²⁴⁷ „Punct de vedere al Centrului pentru Jurnalism Independent asupra publicării stenogramelor din dosarul Sorin Ovidiu Vîntu”, Centrul pentru Jurnalism Independent, CJI.ro, 19 octombrie 2010.

²⁴⁸ Pentru detalii despre acest caz, consultați Raportul FreeEx 2010 - Libertatea Presei în România, ActiveWatch - Agenția de Monitorizare a Presei, publicat în mai 2011.

informațiilor clasificate, potrivit legii; c) informațiile privind activitățile comerciale sau financiare, dacă publicitatea acestora aduce atingere principiului concurenței loiale, potrivit legii; d) informațiile cu privire la datele personale, potrivit legii; e) informațiile privind procedura în timpul anchetei penale sau disciplinare, dacă se periclitează rezultatul anchetei, se dezvăluie surse confidențiale ori se pun în pericol viața, integritatea corporală, sănătatea unei persoane în urma anchetei efectuate sau în curs de desfășurare; f) informațiile privind procedurile judiciare, dacă publicitatea acestora aduce atingere asigurării unui proces echitabil ori interesului legitim al oricăreia dintre părțile implicate în proces; g) informațiile a căror publicare prejudiciază măsurile de protecție a tinerilor”²⁴⁹.

În martie 2012, deputatul Mihail Boldea, inițiatorul proiectului legislativ care voia să blocheze accesul presei la dosarele penale aflate pe rol, a fost arestat pentru înșelăciune și constituirea unui grup infracțional organizat. Detalii despre caz, în capitolul „Legislație” al acestui raport.

Acces restricționat în Parlament, la asumarea răspunderii pe Codul Muncii

Roberta Anastase, președintele Camerei Deputaților, a anunțat, în martie, cu o zi înainte ca Parlamentul să își asume răspunderea pe Codul Muncii, că doar jurnaliștii pot intra la ședința comună a Camerei Deputaților și a Senatului de a doua zi. Blocarea accesului cetățenilor la ședințele celor două Camere era o situație fără precedent în istoria postdecembristă și încălca primul alineat al Articolului 68 din Constituția României, potrivit căruia „Ședințele celor două Camere sunt publice”.

Contactat de FreeEx, Departamentul de Relații Publice și Protocol al Camerei Deputaților a susținut atunci că este vorba de o excepție și că accesul cetățenilor va fi permis din nou odată cu „securizarea lojelor”. Se făcea referire la cazul recent al jurnalistului Adrian Sobaru, care s-a aruncat de la balcon în timpul ședinței privind dezbaterea unei moțiuni de cenzură. La observația că tocmai un jurnalist a „profitat” ultima dată de insecuritatea lojelor, drept pentru care era în continuare neclar motivul interzicerii accesului la loje al altor cetățeni în afară de jurnaliști, reprezentantul Departamentului s-a delimitat prompt: „Nu este decizia mea”²⁵⁰.

Alt motiv invocat de parlamentari pentru restricționarea accesului în loja Parlamentului a fost acela că erau deja prea mulți cetățeni interesați de eveniment și nu existau criterii de departajare.

În aceeași lună, Biroul Permanent al Camerei Deputaților a modificat Regulamentul de acreditare a jurnaliștilor și a restricționat accesul pe holul din fața sălii de plen, unde sunt prezenți frecvent parlamentarii. Hotărârea s-a luat ca urmare a nemulțumirilor deputaților care s-au plâns că se

²⁴⁹ „Legea numărul 544 din 12 octombrie 2001 privind liberul acces la informațiile de interes public”, publicată în Monitorul Oficial nr. 663 din 23 octombrie 2001, pagina 5, Presidency.ro.

²⁵⁰ „Ofertă limitată: maine doar jurnaliștii pot să se arunce din loja Parlamentului”, FreeEx, Blog.ActiveWatch.ro, 7 martie 2011.

împiedicau în cablurile televiziunii, iar jurnaliștii îi agasau mereu cu întrebări. Astfel, jurnaliștii au fost rugați să asiste la ședințe într-o sală amenajată special pentru presă, la nivelul P. Inclusiv mini-studiourile televiziunilor care transmiteau direct de la Parlament urmau să fie mutate un etaj mai jos. Documentul a reglementat și accesul presei în lojele plenului, în așa fel încât să nu fie permisă circulația între lojele destinate presei și cele pentru public. „Se pot lua în continuare interviuri acolo (în fața sălii de plen), se poate vorbi în continuare cu deputații în acel perimetru. Singura diferență va fi că mini-studiourile de televiziune vor fi mutate, iar plasma pe care se urmărea de obicei ședința va fi de asemenea dusă în sala presei. Practic, va fi mai comod pentru jurnaliști”,²⁵¹ a spus Gabriela Enea, Directorul Direcției pentru Relații Publice.

Sulfina Barbu a exclus femeile de la o dezbatere despre femei

La sfârșitul lui martie, deputata PDL Sulfina Barbu, șefa Organizației de Femei din PDL, a invitat doar bărbați la o dezbatere privind proiectul de lege a cotei obligatorii pentru desemnarea femeilor drept candidați în alegerile parlamentare. Argumentul deputatei: puterea de decizie aparține oricum parlamentarilor bărbați, pentru că „bărbații sunt reprezentanți în Parlament în procent de aproximativ 90%”²⁵².

În semn de protest față de această inițiativă, activista pentru drepturile omului Oana Băluță, de la Centrul de Dezvoltare Curriculară și Studii de Gen FILIA i-a trimis deputatei o scrisoare deschisă ironică. „Vă mulțumesc pentru că ați fost atentă față de nevoile bărbaților și le-ați creat domnilor deputați și reprezentanților diverselor instituții un cadru de discuții în care aceștia să nu se simtă stânjeniți și inhibați din cauza participării femeilor și a discuțiilor inițiate de acestea în legătură cu dreptul lor de a fi reprezentate politic”²⁵³, a scris, printre altele, Oana Băluță.

Roșia Montană e secretă

În iulie, Ministerul Culturii și Patrimoniului Național trimitea un comunicat de presă care promova un mesaj al companiei interesate de exploatarea minieră de la Roșia Montană (RMGC), dar omitea informații de interes public. Potrivit comunicatului, RMGC ar fi urmat să aloce 70 de milioane de dolari pentru „lucrările de conservare și punere în valoare a patrimoniului arheologic și arhitectonic din Roșia Montană”. „De asemenea, planul cuprinde înființarea unei comisii speciale - din care vor face parte experți independenți - care va monitoriza și va avea puterea de a opri în orice moment exploatarea, în situația în care se vor face descoperiri importante”²⁵⁴, preciza același comunicat.

În timp ce o parte din presă a preluat mesajul într-un mod

²⁵¹ „Deputații, alergici la jurnaliști”, Marinela Rață, EvZ.ro, 23 martie 2011.

²⁵² „Sulfina Barbu a exclus femeile de la o dezbatere din Parlament”, Luca Negreanu, RomâniaLiberă.ro, 31 martie 2011.

²⁵³ „Scrisoare de mulțumire adresată doamnei deputat Sulfina Barbu”, Oana Băluță, CentrulFilia.ro, 30 martie 2011.

²⁵⁴ „Solicitare de informații către Ministerul Culturii și Patrimoniului Național”, Liana Ganea, Blog.ActiveWatch.ro, 15 iulie 2011.

lipsit de discernământ²⁵⁵, iresponsabil și nedocumentat²⁵⁶, ActiveWatch a solicitat Ministerului Culturii mai multe informații de interes public, referitoare la: existența unui eventual parteneriat public-privat încheiat de minister cu compania minieră Roșia Montană Gold Corporation, conținutul documentului care ar fi stat la baza acestui posibil parteneriat, raportul de cercetare arheologică preventivă și planul de acțiune inițiat de minister în parteneriat cu RMGC pentru conservarea patrimoniului, precum și documentul care să ateste anunțul potrivit căruia RMGC ar fi urmat să aloce 70 de milioane de dolari pentru patrimoniu.

Primarul Radu Mazăre, amendat pentru tăcere

În noiembrie, Curtea de Apel București a respins ca nefondat recursul²⁵⁷ primarului constănțean Radu Mazăre, nemulțumit că a fost amendat pentru că a refuzat să comunice Societății Academice din România (SAR) informații de interes public privind încheierea unor contracte de achiziții publice.

Astfel, în 2009, SAR a solicitat Primăriei Constanța să facă publice opt contracte de achiziții ale instituției, contracte semnate în 2008 și 2009 cu diferite societăți comerciale. Conținutul solicitării de informații era următorul: „În vederea eliminării tuturor suspiciunilor care există cu privire la Instituțiile Administrației Publice Locale, precum și pentru o bună cunoaștere reciprocă, pentru a putea avea o vedere de ansamblu asupra societății dumneavoastră, ținând cont că la nivel local nu prea avem cunoștința de acțiunile organizate, pentru informarea corespunzătoare a cetățenilor municipiului Constanța, vă solicităm următoarele date cu privire la: activitatea profesională, modul de exercitare al acesteia; surse de venit; structura de personal, angajați și colaboratori; toate contractele de donație sau alte contracte prin care obțineți venituri; salariile angajaților și colaborărilor, acordul părților; cheltuielile privind toate deplasările, deconturile; cheltuielile de protocol; bilanțul anual și balanțele lunare de la înființare și până în prezent”²⁵⁸.

În lipsa unui răspuns oficial, SAR a dat în judecată Primăria Constanța și a câștigat în baza legii 544/2001. Sentința l-a obligat pe primar să plătească statului o amendă de 20% din salariul minim brut pe economie pentru fiecare zi din perioada 9 iunie 2010 - 16 februarie 2011 (9 iunie

²⁵⁵ Ziu de Cluj a titrat că Ministrul Culturii a primit mai multe scrisori de felicitare și sprijin din partea ONG-urilor și „academicienilor” care apreciau eforturile depuse de minister pentru finanțarea „lucrărilor de patrimoniu” de la Roșia Montană. Organizațiilor non-guvernamentale citate de Ziu de Cluj erau suspectate că își finanțau activitatea cu fonduri oferite de RMGC. Detalii, aici: „Kelemen Hunor, lăudat pentru deciziile pro-Roșia Montană”, Ziu de Cluj, ZiuadeCJ.Realitatea.net, 17 iulie 2011.

²⁵⁶ Realitatea.net a scris că descarcarea de sarcină arheologică ar constitui „primul pas în procesul de conservare și valorificare a moștenirii arheologice și arhitectonice de la Roșia Montană”. Detalii, aici: „Ignoranță periculoasă: Descărcarea de sarcină arheologică NU înseamnă protejarea patrimoniului”, ActiveWatch - Agenția de Monitorizare a Presei, ActiveWatch.ro, 14 iulie 2011.

²⁵⁷ „Dosar 33846/3/2010, înregistrat în data de 14.02.2011, sancțiune pentru neexecutare hotărâre, Contencios administrativ și fiscal, recurs, Societatea Academică din România: intimat, primarul municipiului Constanța - Radu Ștefan Mazăre: recurent”, Portal.Just.ro, 25 noiembrie 2011.

²⁵⁸ „România Curată a câștigat procesul cu primarul Constanței Radu Mazăre, amendat cu 33.902 lei pentru că a refuzat să comunice informații de interes public”, Dan Mihai, RomâniaCurată.ro, 28 noiembrie 2011.

2010 fiind prima zi de întârziere nejustificată a executării, iar 16 februarie 2011 fiind data la care a executat hotărârea judecătorească²⁵⁹).

Închisoare secretă CIA în România

La începutul lui decembrie, Associated Press și televiziunea publică germană ARD au publicat o anchetă care informa că una din fostele închisori CIA unde erau reținuți suspecți de terorism din cadrul atentatelor de la 11 septembrie 2001 a avut baza în București, la sediul ORNISS (Oficiul Registrului Național al Informațiilor Secrete de Stat)²⁶⁰. Potrivit AP, foști oficiali din cadrul serviciilor de informații americane au descris zona în care s-a aflat închisoarea și au identificat clădirea în fotografii.

Înainte de publicarea materialului, corespondenta Associated Press din România, Alison Mutler, l-a întrebat pe Traian Băsescu, președintele României, despre închisoarea secretă CIA din România, dar oficialul a luat-o peste picior pe jurnalistă (vezi detalii în Capitolul „Agresiuni, amenințări, insulte”). De asemenea, reprezentanții ORNISS au refuzat accesul unor ziariști în presupusa închisoare și au vorbit cu aceștia doar prin telefonul postului de jandarmi din curtea instituției. „Infirmăm categoric toate speculațiile conform cărora în acest sediu ar fi funcționat o închisoare CIA. Începând cu ultima parte a anului 2002, clădirea a servit în exclusivitate ca sediu al ORNISS. N-aveți voie să fotografiați clădirea și nici nu vă putem lăsa în clădire. Nu din cauza acestei situații create acum de acest material de presă, ci din cauza regimului special al instituției”²⁶¹, a declarat atunci telefonic Simona Cap-Alb, purtătorul de cuvânt al ORNISS.

Mail-urile și telefoanele oficiale ale deputaților sunt inaccesibile

O anchetă realizată în luna decembrie de UBB Radio Online (proiect multimedia realizat de studenți la Jurnalism de la Universitatea Babeș-Bolyai) a dezvăluit, după testarea a 60 de e-mailuri și telefoane oficiale a 60 de deputați, că oficialii sunt inabordabili.

„Reporterul UBB Radio a testat, timp de 5 zile lucrătoare, e-mail-urile și telefoanele oficiale a 60 de deputați. Niciun e-mail nu a ajuns în căsuța poștală electronică a parlamentarilor. Niciunul din numerele de telefon nu a fost al deputatului, ci al consilierului/fostului consilier/fiului și, în cazul deputatului PSD Macaleți Costică, al unei persoane care nu are nicio legătură cu activitatea parlamentară, deși numărul este trecut pe site-ul Camerei Deputaților. Din cele 60 de apeluri efectuate de către reporterul UBB Radio, la 34 s-a răspuns. Doar 10 consilieri au oferit numerele directe ale deputaților”²⁶², potrivit anchetei UBB Radio.

²⁵⁹ Ibidem.

²⁶⁰ „AP Exclusive: Inside Romania's secret CIA prison”, Adam Goldman & Matt Apuzzo, Yahoo News, 8 decembrie 2011.

²⁶¹ „Închisoare CIA lângă Piața Chibrit?”, Andreea Pocotilă, România liberă, 9 decembrie 2011.

²⁶² „Anchetă: Mini-tratat despre luatul în bot. Cum să ajungi la deputatul tău”, Oana Moisil, Radio.UBBCluj.ro, 19 decembrie 2011.

Accesul (ne)îngrădit la informațiile de interes public

La mai bine de o decadă de la adoptarea Legii 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public, „practicile la nivelul autorităților publice - fie acestea centrale sau locale - sunt departe de a putea fi considerate transparente în ceea ce privește comunicarea de informații, la cerere sau din oficiu”²⁶³, potrivit unui raport lansat în aprilie 2012 de Institutul pentru Politici Publice. Cercetarea se bazează pe numărul total de cauze (876 de dosare) având ca obiect Legea 544/ 2001 soluționate de Curțile de Apel din România în anii 2009 și 2010.

Potrivit raportului, o treime din numărul de cauze înaintate la nivel național în baza legii nr. 544/2001 ajung pe rolul Curții de Apel București, iar un proces are o durată medie de 7,4 luni. „Durata proceselor în instanță este, de multe ori un factor descurajant și devine în sine un factor care îngrădește liberul acces la informații de interes public, unele dintre aceste procese putând să ajungă și până la 4 ani până la soluția finală”²⁶⁴, informează autorii studiului. Doar 34% dintre acțiunile înaintate în baza legii privind liberul acces la informații de interes public sunt admise (în totalitate sau în parte) în prima instanță, 61,5% dintre aceste acțiuni fiind respinse de tribunale. „Lipsa de unitate a practicii judiciare în materie, precum și faptul că aceste hotărâri nu sunt făcute cunoscute persoanelor interesate face ca numărul cererilor respinse - datorită faptului că, în cele mai multe cazuri, informația solicitată nu este de interes public - este în continuare destul de mare. Probabilitatea ca un petent să câștige un proces împotriva unei autorități publice este destul de mică, de 30% și ea scade în măsura în care soluția primei instanțe este atacată cu recurs la Curtea de Apel”²⁶⁵, arată studiul IPP.

IPP a identificat următoarele „exemple de informații solicitate pentru care Curțile de Apel admit recursul: cheltuirea banului public cu societățile de audit, actul administrativ de înființare a comisiei de disciplina din cadrul Serviciului Public Finanțe Locale și nominalizarea membrilor, informații privind angajarea funcționarilor publici în instituții publice (calificări, concurs de ocupare a funcției), numărul de cereri de redobândire a cetățeniei române formulate de cetățeni ai Republicii Moldova, numărul și anul înființării unor secții consultare de pe teritoriile Republicii Polonia, Federația Rusă, Republica Arabă Siriană, condiții de pregătire a documentațiilor tehnico-economice și financiare pentru licitații, informații privind procesul de achiziții publice etc”²⁶⁶.

²⁶³ „Accesul (ne)îngrădit la informațiile de interes public la 10 ani de la adoptarea legii”, Institutul pentru Politici Publice, Adrian Moraru & Elena Iorga & Lavinia Lefterache, pagina 6, IPP.ro, 6 aprilie 2012.

²⁶⁴ Ibidem, pagina 40.

²⁶⁵ Ibidem, pagina 40.

²⁶⁶ Ibidem, pagina 34.

Concluzii:

- Politicienii persistă în tentativa lor de a modifica Legea 544/ 2001 cu scopul de a limita sfera informațiilor publice.
- La 10 ani de la intrarea în vigoare a Legii 544/ 2001 privind liberul acces la informațiile de interes public, autoritățile sunt încă departe de a înțelege spiritul legii și de a respecta prevederile ei.
- Autoritățile tergiversează sau ignoră obligația de a oferi informații de interes public și uneori chiar îngreunează (birocratic) accesul la aceste informații.
- Informația relevantă din perspectiva interesului public este blocată uneori de la publicare din rațiuni politice și/sau economice.
- Autoritățile și clasa politică sunt responsabile deopotrivă pentru mușamalizarea unor cazuri grave de încălcare a drepturilor omului prin blocarea accesului la probe.

Recomandări pentru jurnaliști și editori:

- Citiți și folosiți Legea accesului la informațiile de interes public.
- Solicitați număr de înregistrare pentru fiecare cerere de informații de interes public.
- Potrivit Legii 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public, autoritățile sunt obligate să vă informeze în scris cu privire la întârzierea răspunsului, dacă depășesc 10 zile de la înregistrarea cererii.
- Dacă autoritățile nu vă răspund în 30 de zile de la înregistrarea solicitării de informații, adresați-vă instanței.

Recomandări pentru autorități:

- Legea 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public are caracter obligatoriu, nu facultativ.
- Sprijiniți misiunea presei de a informa și nu obstructionați accesul cetățenilor la informațiile publice.
- Presa independentă, care publică articole relevante și verificabile, are nevoie de o infrastructură de resurse și informații publice.
- Asigurați accesul gratuit și online la informațiile de interes public.
- Pentru a evita o amendă de 20% din salariul minim brut pe economie pentru fiecare zi de întârziere a furnizării informațiilor, respectați termenul legal prevăzut de Legea 544/ 2001.

Insulta, calomnia, dreptul la viață privată

Dinu Patriciu vs SRI

Omul de afaceri Dinu Patriciu a câștigat definitiv, în februarie, procesul intentat în 2007 Serviciului Român de Informații (SRI) pentru interceptarea ilegală a telefoanelor sale²⁶⁷. Înalta Curte de Casație și Justiție a respins toate contestațiile SRI, obligând instituția să-i plătească lui Dinu Patriciu daune morale de 50.000 de lei. Avocații SRI au susținut că interceptarea a fost în interesul siguranței naționale și au invocat Dosarul Rompetrol. Cu toate acestea, avocații lui Dinu Patriciu au demonstrat că viața privată a clientului lor a fost încălcată prin interceptarea timp de mai mulți ani (2003-2004) a convorbirilor telefonice ale acestuia, fără existența unui mandat expres din partea judecătorului²⁶⁸.

Urmărirea penală a omului de afaceri Dinu Patriciu în Dosarul Rompetrol a început în 2005. După un an, el a fost trimis în judecată, alături de alte 11 persoane, pentru delapidare, spălare de bani, asociere pentru săvârșirea de infracțiuni, manipularea pieței prin tranzacții sau ordine de tranzacționare, dezvăluire de informații privilegiate, spălare de bani, inițiere sau constituire a unui grup infracțional organizat²⁶⁹. La data realizării acestui raport, dosarul Rompetrol era încă pe rol.

Lia Lucia Epure vs Mălin Bot

În februarie 2011, jurnalistul Mălin Bot semnala că, deși avea informații că Parchetul a dispus începerea urmăririi sale penale în decembrie 2010, el nu fusese încă informat oficial cu privire la această decizie luată de judecătoarea Loredana Bratiș, șefa Secției Penale a Judecătoriei din Timișoara. Jurnalistul a povestit că judecătoarea a dispus începerea urmăririi sale penale pentru „interceptarea ilegală a unei convorbiri telefonice și violarea secretului corespondenței”²⁷⁰, după ce Lia Lucia Epure, fostă jurnalistă, l-a dat în judecată pentru că a publicat o convorbire telefonică înregistrată automat de telefonul fix din redacție, în care ea încerca să blocheze apariția unei anchete.

În 2010, Mălin Bot solicitase recuzarea judecătoarei Loredana Bratiș, întrucât aceasta dăduse în trecut o altă sentință împotriva jurnalistului, care fusese apoi respinsă de Tribunalul Timiș. „Pentru acest motiv și pentru că scrisesem articole despre incompetența acestei judecătoare, din perioada când era procuror, am cerut recuzarea acesteia, în octombrie 2010, moment din care nu am mai primit nimic legat de dosar. În ciuda cererii de recuzare, Bratiș a judecat dosarul, având motive personale să nu judece, fără să fiu citat sau anunțat, pentru a mă putea apăra. [...] În 8 decembrie 2010 aceasta a decis că Parchetul trebuie să înceapă urmărirea penală împotriva mea pentru infracțiunile

²⁶⁷ „Dinu Patriciu a câștigat definitiv procesul cu SRI”, Cristi Ciupercă, RomâniaLiberă.ro, 18 februarie 2011.

²⁶⁸ „Dinu Patriciu a câștigat procesul intentat împotriva SRI”, Realitatea.net, 18 februarie 2011.

²⁶⁹ „Dosarul Rompetrol - Dinu Patriciu”, Anticorupție.HotNews.ro.

²⁷⁰ „O sentință șocantă pentru jurnaliștii de investigație”, Mălin Bot, MălinBot.wordpress.com, 19 februarie 2011.

reclamate de Epure. Suntem în 20 februarie 2011 și nici acum nu am primit sentința aceasta extrem de ciudată, aflând întâmplător de ea pe alte căi”²⁷¹, scria jurnalistul pe blogul său, în februarie 2011. Într-un final, jurnalistul Mălin Bot a primit decizia de neîncepere a urmăririi sale penale.

Ana Birchall vs Iosif Buble

În martie 2011, instanța l-a obligat pe jurnalistul Iosif Buble să plătească daune morale de 70.000 de euro și cheltuieli de judecată de 5.854 lei, pentru încălcarea dreptului la imagine și viață privată al Anei Birchall, politician PSD²⁷². Potrivit motivării din instanță, jurnalistul a publicat pe un blog o înregistrare cu caracter pornografic și a lăsat să se înțeleagă că protagonistă era Ana Birchall, „fiind declanșat un puternic scandal mediatic soldat cu compromiterea candidaturii reclamantei pentru funcția de deputat și potențial ministru al Educației în viitorul Guvern”²⁷³. Instanța a remarcat faptul că s-a produs deformarea imaginii Anei Birchall, prin utilizarea fără acordul acesteia a unor fotografii din cadrul unor activități care țin de domeniul vieții private. Tribunalul București a admis acțiunea introdusă de Ana Birchall în anul 2008 și a constatat că reclamantei i-au fost încălcate drepturi cu caracter nepatrimonial privind imaginea, demnitatea și viața privată. Pârâtul a fost obligat să publice sentința pe cheltuielă proprie, în trei ziare de largă circulație, și să înlăture articolele, comentariile și filmele publicate, de natură să aducă atingere onoarei, demnității și imaginii reclamantei. Totodată, instanța l-a obligat pe jurnalist să înlăture pe cheltuielă sa din cadrul tuturor site-urilor web filmul care aduce atingere drepturilor nepatrimoniale ale Anei Birchall. Instanța Tribunalului București a considerat că „s-a urmărit de către pârât compromiterea în mod definitiv a imaginii politice a reclamantei”, „pârâtul fiind acela care a indus în conștiința publică ideea că femeia care apare în filmulețul postat pe Internet este reclamanta”.

Jurnalistul a făcut recurs, iar Curtea de Apel București a decis, în aprilie 2012, ca Iosif Buble să plătească daune morale de 20.000 de euro, și a menținut dispozițiile sentinței care l-a găsit vinovat de încălcarea dreptului la imagine și la viață privată²⁷⁴. Instanța a respins capătul de cerere privind obligarea jurnalistului de a înlătura pe cheltuielă sa din cadrul tuturor site-urilor web filmul publicat²⁷⁵.

Omul de afaceri Răzvan Petrovici a vrut să închidă blogul jurnalistului Dan Badea

În martie, Federația Română a Jurnaliștilor (FRJ) MediaSind a protestat față de comportamentul omului de afaceri Răzvan Petrovici, care a cerut în instanță închiderea blogului jurnalistului Dan Badea. Răzvan Petrovici l-a

²⁷¹ Ibidem.

²⁷² „De ce a fost condamnat jurnalistul Iosif Buble să plătească 70.000 euro daune pentru încălcarea dreptului la imagine și viață privată pe Internet”, Attila Biro, HotNews.ro, 2 iunie 2011.

²⁷³ Dosar nr 10437/ 2010, sentința civilă nr. 524, Tribunalul București Secția a III-a Civilă, 28 martie 2011.

²⁷⁴ „Jurnalistul Iosif Buble, obligat de Curtea de Apel București să plătească 20.000 euro daune pentru încălcarea dreptului la imagine și viață privată în procesul intentat de Ana Birchall”, Attila Biro, HotNews.ro, 3 aprilie 2012.

²⁷⁵ Dosar nr 10437/ 2010, înregistrat în data de 24 iunie 2011, apel, Iosif Buble: appellant, Ana Birchall: initimat, Postal.Just.ro.

acționat în judecată pe Dan Badea după ce jurnalistul a publicat pe blog, în aprilie 2010, articolul intitulat „De ce mor, unul după altul, administratorii lui Răzvan Petrovici”²⁷⁶. Materialul semnala condițiile în care au murit, într-un interval scurt, patru colaboratori ai omului de afaceri. „Pentru că sunt ziarist de investigații cu o vechime de 21 de ani și nu am întâlnit până azi un caz similar, în care patru administratori ai unor societăți coordonate de aceeași persoană să moară în condiții suspecte, am considerat că este de datoria mea să prezint anomalia descoperită. Asta cu atât mai mult cu cât, în cel puțin două dintre decese [...], rudele suspectează existența unei mâini criminale”, a scris Dan Badea, pe blogul său.

Omul de afaceri Răzvan Petrovici l-a dat în judecată pe ziarist și a formulat o cerere de emiteră a unei ordonanțe președințiale care să suspende în regim de urgență blogul lui Dan Badea până la soluționarea litigiului, și a cerut „obligarea pârâtului la publicarea de scuze pentru postarea de informații false, denigratoare la adresa reclamantului, sub sancțiunea aplicării de daune compensatorii în cuantum de 2.000 de lei pe fiecare zi de întârziere, începând cu data rămânerii irevocabile a hotărârii ce se va pronunța în acest dosar; obligarea pârâtului la plata de daune”. Procesul este încă pe rol.

Neînceperea urmăririi penale a jurnalistului Alex Nedea

În februarie, Parchetul de pe lângă Judecătoria Sectorului 1 București a dat o rezoluție de neîncepere a urmăririi penale pentru jurnalistul Alex Nedea, de la cotidianul Adevărul. În 2010, împotriva jurnalistului fusese făcută o plângere penală pentru insultă și calomnie de către reclamantul Dan Florin Berendel, un cetățean care figura într-un articol al lui Alex Nedea ca fiind sponsor de partid. „Povestea e așa. Primul meu text scris când m-am mutat de la Realitatea la Adevărul a fost unul despre niște gospodari ce sponsorizaseră și PDL, și PSD în campania electorală, așa să fie siguri că, indiferent de cine câștigă, ei au susținut pe cine trebuie. Și unul din ei mi-a făcut plângere penală pentru calomnie și insultă la 90 de zile de la publicarea articolului”²⁷⁷, a povestit Alex Nedea, pe blogul său. Între timp, însă, insulta și calomnia au fost scoase din Codul Penal, drept pentru care s-a dispus neînceperea urmăririi penale a jurnalistului, conform rezoluției.

Traian Băsescu vs Mugurel Surupăceanu

În mai 2011, Traian Băsescu, șeful statului, a pierdut procesul de calomnie intentat în martie 2010 împotriva unor declarații ale deputatului PSD Mugurel Surupăceanu, declarații potrivit cărora Președinția ar fi încurajat consumul de droguri ușoare. Președintele ceruse daune morale simbolice, în valoare de un leu, și publicarea soluției instanței în două cotidiane, dacă urma să fie favorabilă

²⁷⁶ „FRJ MediaSind protestează față de intenția omului de afaceri Răzvan Petrovici de a închide blogul jurnalistului Dan Badea”, FRJ MediaSind, MediaSind.ro, 4 martie 2011.

²⁷⁷ „Sunt ultimul jurnalist penal”, Alex Nedea, CuPresadePerete.wordpress.com, 13 aprilie 2011.

solicitării sale. „Am cerut daune simbolice pentru că în primul rând mă interesează prestigiul instituției și al meu, și pe urmă banii”²⁷⁸, a spus Traian Băsescu.

Ion Cristoiu vs Vadim Tudor

În iulie, jurnalistul Ion Cristoiu a câștigat procesul de calomnie intentat liderului PRM Corneliu Vadim Tudor în noiembrie 2008. Instanța l-a obligat pe politician să-i plătească jurnalistului daune morale de 5.000 de lei și cheltuieli de judecată în valoare de 4.502 lei, pentru că a susținut fără a aduce dovezi sigure că Ion Cristoiu ar fi colaborat cu Securitatea. „Eu am intentat acest proces nu numai împotriva lui Corneliu Vadim Tudor, ci pentru a pune capăt oricăror zvonuri, șoapte și bârfe, în legătură cu acuzațiile de informator al Securității. Era una dintre modalitățile de a stabili adevărul. Și s-a lămurit acest lucru printr-un document CNSAS, la cererea Judecătoriai, nu a mea. S-a dovedit că CNSAS nu are niciun dosar de urmărire și nici de informator pe numele meu”²⁷⁹, a declarat Ion Cristoiu. Dar, cum liderul PRM a continuat cu acuzațiile calomnioase în acest sens, jurnalistul l-a acționat din nou în judecată și a mai câștigat un proces, în decembrie. De această dată, Judecătoria Sectorului 1 l-a condamnat pe Vadim Tudor la plata unor despăgubiri de 30.000 de lei²⁸⁰.

Doi ani de închisoare pentru hackerul lui Victor Ciutacu

Bogdan Stancea (23 de ani), hackerul care i-a spart conturile de Internet (blog, Facebook, Gmail, Yahoo) omului de televiziune Victor Ciutacu în 2010, a fost condamnat, în septembrie 2011, la doi ani de închisoare cu suspendare sub supraveghere și alți cinci ani - termen de încercare. „Nu știu dacă s-a făcut dreptate și nu îmi pare bine că un tânăr și-a nenorocit, din teribilism sau la ordinul cuiva, viitorul mai mult decât imediat. Practic, omul ăsta va sta șapte ani sub supravegherea continuă a autorităților statului și am serioase dubii că în perioada aceasta își va putea găsi vreo slujbă. Am depus plângerea respectivă atât din dorința firească de a-mi recupera toate conturile de Internet, cât și pentru a da un semnal. Deși Internetul e văzut ca no man's land, corespondența privată și viața privată a oamenilor trebuie să rămână private”²⁸¹, a spus Victor Ciutacu.

Victor Ciutacu vs Radu Moraru

Victor Ciutacu a câștigat, în octombrie, procesul intentat în 2009 realizatorului TV Radu Moraru și postului de televiziune B1 TV, condamnați de Judecătoria Sectorului 1 la plata unor daune morale de 10.000 de lei. „În cadrul emisiunilor din datele de 7 septembrie (2009, n.r.), 8 septembrie (2009, n.r.), 10 septembrie (2009, n.r.), 14 septembrie (2009, n.r.) și 15 septembrie (2009, n.r.), postul

²⁷⁸ „Băsescu, audiat în procesul cu Surupăceanu privind consumul de droguri ușoare”, Mediafax.ro, 18 mai 2011.

²⁷⁹ „Vadim Tudor, învins în instanță de Ion Cristoiu. Urmează un proces cu Nistorescu. VIDEO”, Ionuț Fantaziu, EvZ.ro, 15 iulie 2011.

²⁸⁰ „Ion Cristoiu a câștigat un nou proces cu Vadim: 300 de milioane despăgubiri”, B.T.I., InPolitics.ro, 15 decembrie 2011.

²⁸¹ „Hackerul care i-a spart conturile de Internet lui Ciutacu, doi ani de închisoare”, Irina Ursu, Ziare.com, 6 septembrie 2011.

de televiziune B1 TV și pârâțul Radu Moraru, în calitatea sa de realizator al emisiunii au declanșat, în mod clar, indubitabil, o campanie de presă îndreptată împotriva mea, prin prezentarea unor aspecte neadevărate legate de activitatea mea profesională, de natură a-mi știrbi demnitatea, de a mă discreditat și de a aduce atingere imaginii mele publice”²⁸², a afirmat Victor Ciutacu în cererea de chemare în judecată a lui Radu Moraru și a companiei care deținea postul B1 TV (News Television SRL). Radu Moraru îl acuzase că „a ciordit” și că este „securist”. Radu Moraru a spus că va face recurs.

Radu Mazăre vs Ziua de Constanța

În octombrie, primarul Radu Mazăre a câștigat un proces de calomnie împotriva publicației Ziua de Constanța, care publicase un articol critic la adresa edilului. Curtea de Apel Brașov a decis ca publicația (în solidar cu autoarea articolului, jurnalista Cecilia Zărea) să-i plătească reclamantului Radu Mazăre despăgubiri morale în valoare de 10.000 de lei și a obligat cotidianul la plata unor cheltuieli de judecată de 7.000 de lei.

În octombrie, primarul Radu Mazăre a câștigat un proces de calomnie împotriva publicației Ziua de Constanța, care publicase un articol critic la adresa edilului. Curtea de Apel Brașov a decis ca publicația (în solidar cu autoarea articolului, jurnalista Cecilia Zărea) să-i plătească reclamantului Radu Mazăre despăgubiri morale în valoare de 10.000 de lei și a obligat cotidianul la plata unor cheltuieli de judecată de 7.000 de lei. Articolul contestat de primarul constănțean, intitulat „Illegalitățile lui Dorel Vlad, sprijinite de Mazăre”²⁸³, susținea că Dorel Vlad, fost director general al SC Mamaia SA (entitate responsabilă de „accelerarea și finalizarea procesului de privatizare a societăților comerciale din turism”²⁸⁴), și-ar fi însușit ilicit mai multe terenuri, cu sprijinul mai multor persoane influente, printre care și Radu Mazăre.

„Redacția cotidianului nostru anunță că procesul «Mazăre vs. ZIUA de Constanța» va merge mai departe, urmând să ne adresăm Curții Europene a Drepturilor Omului pentru respectarea dreptului consfințit la libera exprimare, dar și a dreptului cetățenilor de a fi informați, așa cum a făcut și domnia sa acum câțiva ani, dar a uitat destul de repede”²⁸⁵, a scris Emilian Andrei, redactor-șef Ziua de Constanța. Contactată de FreeEx, jurnalista Cecilia Zărea a spus că s-au început procedurile pentru un proces la CEDO. În cadrul unei conferințe de presă, primarul a donat banii obținuți din proces unor persoane sărace (unei bătrâne cu un copil schizofrenic, unui copil cu tetrapareză spastică și unei nevăzătoare). „La cât mai multe defăimări, pentru că sunt mulți oameni amărâți”²⁸⁶, a spus Radu Mazăre. Edilul solicitase inițial daune morale de 200.000 de lei în acest

²⁸² „Victor Ciutacu a câștigat procesul cu Radu Moraru și B1TV”, Jurnalul.ro, 20 octombrie 2011.

²⁸³ „Illegalitățile lui Dorel Vlad, sprijinite de Mazăre”, Cecilia Zărea, ZiuaConstanța.ro, 15 ianuarie 2008.

²⁸⁴ MDTR.ro

²⁸⁵ „Ce a pierdut Mazăre? Procesul cu Ziua de Constanța continuă”, Emilian Andrei, ZiuaConstanța.ro, 18 octombrie 2011.

²⁸⁶ „Prin intermediul lui Mazăre, Ziua de Constanța a ajutat trei cazuri sociale”, Georgiana Ionescu, JurnaldeConstanțaOnline.ro, 18 octombrie 2011.

proces, dar judecătorii au stabilit suma la 5% din pretențiile sale financiare.

Dumitru Sechelariu vs bloggerul Florin Popescu

În noiembrie, jurnalistul și bloggerul băcăuan Florin Popescu (zis „Aghiuță”) a pierdut apelul în procesul intentat de omul de afaceri Dumitru Sechelariu, fostul primar al Bacăului, pe motiv că i-ar fi lezat imaginea, onoarea și demnitatea.

Dumitru Sechelariu l-a acționat în instanță pe Florin Popescu după ce acesta din urmă a publicat, în perioada 2009-2010, mai multe articole și sondaje de opinie („poll”) pe blogul său, cu privire la Sechelariu. Instanța a decis că articolele respectau limitele libertății de exprimare, însă a considerat că, doar în cazul unuia dintre sondajele de opinie de pe blog, „limitele libertății de exprimare au fost depășite”²⁸⁷. Întrebarea sondajului cu pricina era: „Cât mai valorează onoarea familiei Sechelariu?”. Instanța a stabilit că variantele de răspuns ale sondajului („nici doi bani”, „două miliarde”, „nici Dunărea nu le-o mai spală”, „doi bani”) i-au provocat „zbucium, neliniște și durere sufletească” lui Dumitru Sechelariu, lucru confirmat de două angajate ale fostului primar, prezente la proces în calitate de martori²⁸⁸. Deși a susținut că sondajul incriminat era un pamflet menit să ironizeze împrajurarea în care trei membri ai familiei Sechelariu au dat în judecată, simultan, doi ziariști, cerându-le daune de 200.000 de lei, bloggerul Florin Popescu a fost condamnat la plata a 50.000 de lei daune morale. După ce instanța i-a respins apelul, bloggerul a făcut recurs.

Procese la CEDO

Statul român continuă să piardă la Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) procese referitoare la libertatea de exprimare a jurnaliștilor.

Cornelia Popa vs România. În 2011, o sentință CEDO din 29 martie a condamnat România la plata a 11.000 de euro către jurnalista Cornelia Popa, din Constanța, pentru că instanțele românești au condamnat-o nejustificat, în 2002, la plata unei amenzi penale către un judecător despre care scrisese un articol critic²⁸⁹. Jurnalistei nu i s-a permis să se apere corespunzător și să facă proba verității, ea fiind condamnată chiar de Tribunalul Constanța, unde activa reclamantul. Cornelia Popa a fost condamnată pe motiv că articolul său ar fi fost „tendențios, defăimător, de natură să afecteze imaginea sistemului judiciar în ochii opiniei publice”²⁹⁰. Nouă ani mai târziu, CEDO a decis că dreptul la liberă exprimare al jurnalistei constănțence a fost încălcat, considerând că aceasta a acționat în interes public, făcând referire la aspecte din viața profesională a judecătorului,

²⁸⁷ „Veste bună pentru haterii mei”, Florin Popescu, Aghiuță.com, 31 iulie 2011.

²⁸⁸ „Blogger condamnat la despăgubiri morale de 5.000 de lei pentru un sondaj”, Răzvan Bibire, Contrasens.com, 29 iulie 2011.

²⁸⁹ „CEDO: <<Libertatea jurnalistică permite o anume doză de exagerare, chiar și de provocare>>! Inclusiv față de magistrați!”, L. J., Luju.ro, 29 martie 2011.

²⁹⁰ Ibidem.

și că expresiile folosite de jurnalistă „nu pot trece în ochii Curții drept alegații intenționat defăimătoare, ci ca expresia libertății jurnalistice care comportă și posibilul recurs la o oarecare doza de exagerare, chiar și de provocare”²⁹¹. Cornelia Popa a fost susținută în demersurile sale în fața Curții Europene de APADOR-CH, prin avocații cu care colaborează. Cazul a fost adus la cunoștința APADOR-CH de echipa FreeEx.

Maria Sipoș vs România. Pe 3 mai 2011, chiar de Ziua Mondială a Libertății Presei, CEDO a condamnat România pentru încălcarea articolului 8 privind dreptul la viață privată, din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, și a obligat statul la plata unor despăgubiri morale în valoare de 3.000 de euro către fosta jurnalistă TVR (actualmente pensionată) Maria Sipoș²⁹².

Totul a început în anul 2002, când Maria Sipoș, realizatoarea și prezentatoarea emisiunii „Eveniment”, difuzată pe postul TVR 1, a fost înlocuită de conducerea postului, fără o explicație. Pentru că nu a primit un răspuns la contestația depusă, Maria Sipoș a dat declarații presei și a făcut aluzie la o restaurare a cenzurii în cadrul televiziunii publice. În ianuarie 2003, Biroul de presă al SRTV a publicat un comunicat de presă, preluat de șase ziare naționale, în care a expus faptele, precum și o motivare a deciziei luate împotriva Mariei Sipoș, bazată în special pe date de audiență. Urmău mai multe comentarii asupra acelei situații, punând de fapt în cauză discernământul jurnalistei, prezentând-o drept o victimă a unor manipulări politice, făcând referire la probleme familiale și la relații considerate conflictuale pe care le-ar fi avut cu colegii. În martie 2003, Maria Sipoș a depus, în primă instanță la Judecătoria Sectorului 1, o plângere penală împotriva directorului postului de televiziune și a coordonatoarei biroului de presă al SRTV de la acea dată (Valentin Nicolau, respectiv Irina Corbu), pe care îi acuza de insultă și defăimare și solicita reparații morale. În iunie 2003, cei doi acuzați au fost achitați pe motiv că nu ar fi acționat cu intenția de a o insulta sau defăima pe Maria Sipoș, ci cu scopul de a exprima o poziție oficială a SRTV cu privire la acuzațiile de cenzură exprimate de jurnalistă. În plus, cererea privind plata indemnizației a fost respinsă. Sipoș a atacat decizia cu recurs, iar, în decembrie 2003, Curtea de Apel București a recunoscut că acel comunicat de presă conținea expresii defăimătoare la adresa Mariei Sipoș. Totuși, ținând cont de lipsa intenției inculpaților de a o insulta sau defăima și având în vedere buna lor credință, instanța a respins definitiv recursul Mariei Sipoș.

Odată încheiate căile de atac în țară, Maria Sipoș a reclamat autoritățile române la CEDO, în mai 2004, acuzându-le că nu și-au îndeplinit obligația, conform articolului 8 din Convenție, de a-i proteja dreptul la reputație și viață privată, în raport cu afirmațiile din comunicatul de presă al SRTV. „Curtea consideră că aprecierile care o prezintă pe doamna Sipoș drept o victimă a unor manipulări politice sunt lipsite de orice bază factuală demonstrată, în măsura

²⁹¹ Ibidem.

²⁹² „Încă un jurnalist a învins statul român la CEDO”, Mădălina Prundea, AfaceriPublice.ro, 2011. Acest caz a fost documentat și redactat pentru ActiveWatch de jurnalista Mădălina Prundea.

în care nu există niciun indiciu că ar fi acționat sub influența oricărui interes partizan. În ceea ce privește considerațiile referitoare la starea emoțională a doamnei Sipoș, Curtea observa că acestea se bazează pe elemente ale vieții sale private, a căror divulgare nu pare necesară. Cât despre aprecierea care vizează discernământul doamnei Sipoș, aceasta nu ar fi trebuit să fie considerată drept un element indispensabil în poziția SRTV, așa cum a fost exprimată în comunicatul de presă, în măsura în care se baza pe elemente ale vieții private ale părții interesate, cunoscute de conducerea SRTV”, s-a arătat în decizia CEDO.

„Deși [această decizie - n.r.] vine după o lungă perioadă de timp (normală în modul de funcționare al Curții), pentru mine reprezintă o confirmare a convingerii mele că dreptatea există și că - deși în România există o percepere negativă a justiției - trebuie să avem încredere că putem schimba această stare de fapt, fie și prin deciziile CEDO. Cred că decizia ar trebui să dea de gândit celor care, în locul dialogului, folosesc abuziv funcția pe care o au și instituția biroului de presă, ignorând cu bună știință orice reglementări (interne și internaționale) privind drepturile omului. Și ar trebui să încurajeze pe toți ziaristii care nu știu să-și apere drepturile sau căroră le e teamă să o facă”²⁹³, a declarat Maria Sipoș, pentru ActiveWatch.

Jurnalist oprit să mai relateze despre soția unui deputat

La începutul lui 2012, organizația non-guvernamentală ActiveWatch a luat act cu surprindere de sentința nr 73/19.01.2012 a Tribunalului Maramureș, Secția I Civilă în dosarul 7860/100/2011, care împiedică un jurnalist să mai relateze despre soția unui deputat²⁹⁴. Această sentință admite cererea de ordonanță președințială formulată de reclamanta Leșe Eugenia Mihaela (soția deputatului Doru Leșe) și îl obligă pe jurnalistul Ioan Romeo Roșiiianu „la încetarea încălcării drepturilor cu caracter nepatrimonial privind imaginea, demnitatea și viața privată a reclamantei” în mod provizoriu, până la pronunțarea irevocabilă a sentinței în dosarul 7859/100/2012 înregistrat la Tribunalul Maramureș.

Sentința este formulată vag, nu este argumentată de judecătorul care s-a ocupat de cauză și îl obligă pe jurnalist la autocenzură pe termen nedefinit, întrucât nu precizează clar întinderea interdicției impuse jurnalistului. ActiveWatch a trimis o scrisoare deschisă către Consiliul Superior al Magistraturii în care a semnalat că sentința este vagă, ambiguă, neargumentată și disproporționată în raport cu faptele. Organizația a atras atenția că această sentință reprezintă un precedent extrem de periculos pentru exercitarea dreptului la liberă exprimare și pentru asigurarea dreptului publicului de a fi informat în legătură cu chestiuni de interes public.

²⁹³ „Încă un jurnalist a învins statul român la CEDO”, Mădălina Prundea, AfaceriPublice.ro, 2011. Acest caz a fost documentat și redactat pentru ActiveWatch de jurnalista Mădălina Prundea.

²⁹⁴ „O sentință a justiției împiedică un jurnalist să relateze despre soția unui deputat”, ActiveWatch - Agenția de Monitorizare a Presei, ActiveWatch.ro, 27 martie 2012.

Așa cum reiese din materialele publicistice reclamate de acțiunea introdusă de Mihaela Leșe, conținutul acestora viza aspecte de interes public. Articolele făceau referire la activitatea profesională de medic (calitatea serviciilor medicale fiind o temă de interes public) a Mihaelei Leșe, dar și la calitatea de om de afaceri a reclamantei, jurnalistul semnalând posibile fapte de corupție, unele dintre acestea implicând și persoana deputatului Doru Leșe, soțul acesteia, ceea ce justifică în plus invocarea interesului public. Reputația și onoarea unei persoane publice nu sunt drepturi absolute și nu pot prevala în fața dreptului publicului de a fi informat în chestiuni de interes public. Or, prin această ordonanță președințială, jurnalistul Ioan Romeo Roșianu nu mai are dreptul să relateze nimic despre Mihaela Leșe, nici măcar în cazul ipotetic în care aceasta ar comite o infracțiune, cum ar fi producerea unui accident rutier conducând sub influența alcoolului sau în cazul în care ar exista o acțiune penală privind eventuale fapte de corupție comise de Mihaela Leșe. În aceste condiții, până la pronunțarea sentinței de fond, jurnalistul ar trebui să aibă posibilitatea de a își practica meseria și de a informa publicul cu privire la chestiunile de interes public.

Organizația ActiveWatch a solicitat Consiliului Superior al Magistraturii (CSM) să analizeze cu atenție existența unor astfel de practici judiciare și să le recomande magistraților să țină cont de interesul public, de prevederile Convenției Europene a Drepturilor Omului și de practica Curții Europene a Drepturilor Omului. CSM a replicat că nu are atribuții în acest sens. De asemenea, ActiveWatch a solicitat Ministerului Justiției, promotorul noilor coduri, inclusiv al noului Cod Civil - adoptat prin angajarea răspunderii Guvernului -, să ia măsurile necesare pentru modificarea art. 255 alin. (3) din noul Cod Civil. Este necesară o redactare mai clară și mai precisă a conținutului interdicției cu caracter provizoriu care poate fi aplicată unui ziarist, deoarece actuala formă a textului permite instanței să interzică ziaristului orice fel de referire critică la adresa unei anumite persoane, ceea ce este în vădită contradicție cu rolul presei.

Concluzii:

- Politicieni, persoane publice și diverși cetățeni continuă să hărțuiască jurnaliștii și să încerce să îi intimideze acționându-i în instanță fără un temei solid, pentru informații publicate de aceștia.
- Instanțele românești au început să respecte jurisprudența CEDO și să nu mai acorde cu atâtă ușurință pedepse pentru jurnaliștii și cetățenii acuzați că ar fi insultat, calomniat sau denigrat. Cu toate acestea, aplicarea legii este în continuare neunitară, motiv pentru care unii jurnaliști ajung să se adreseze CEDO.
- Justiția a sancționat un abuz al Serviciului Român de Informații, care a interceptat fără mandat convorbirile unui cetățean.

Recomandări pentru jurnaliști:

- Familiarizați-vă cu prevederile noilor Coduri și cu deciziile instanțelor cu impact asupra libertății de exprimare.
- Expuneți public deciziile abuzive ale justiției împotriva jurnaliștilor și solidarizați-vă cu colegii de breaslă care sunt victime ale unor sancțiuni judecătorești disproportionale.
- Faceți plângere la CEDO atunci când sunteți condamnați definitiv la plata unor daune disproportionale sau primiți pedepse exagerate pentru afectarea reputației unei persoane sau pentru încălcarea dreptului la viață privată.
- Informați-vă în legătură cu jurisprudența CEDO și folosiți-o drept argument în instanță, atunci când sunteți dați în judecată. Consultați site-ul www.activewatch.ro, unde găsiți cazuri din jurisprudența CEDO.
- Când sunteți implicați într-un proces, solicitați plata cheltuielilor de judecată.

Recomandări pentru autorități, politicieni și alți cetățeni:

- Respectați dreptul la libertatea de exprimare.
- Persoanele publice ar trebui să evite acționarea în instanță a jurnaliștilor pentru derapaje minore, atunci când au la îndemână alte mijloace de a contracara informațiile defăimătoare la adresa lor (discursuri publice, conferințe de presă etc.).

Conflicte de muncă

Un jurnalist a reținut laptopul de muncă în schimbul salariilor restante

În perioada ianuarie - aprilie 2011, jurnalistul timișorean Viorel Dogaru a lucrat la ziarul online Timnews.ro, deținut de patronul DavidPressPrint ST, Ioan Popa, dar nu și-a primit salariul decât pe o lună, ceea ce l-a determinat să-și dea demisia. Pentru a se asigura că-și va primi banii, jurnalistul a reținut temporar un laptop din redacție, gest care l-a determinat pe Ioan Popa să facă plângere la Poliție pentru furt²⁹⁵.

Contactat de FreeEx, ziaristul Viorel Dogaru a relatat că s-a decis neînceperea urmării sale penale în cazul reținerii laptopului și că tot nu și-a primit drepturile salariale, motiv pentru care intenționează să-l dea în judecată pe fostul său angajator. „Am crezut că se ajunge la o înțelegere, dar se vede treaba că nu e nici o șansă”, a mai spus Viorel Dogaru.

Angajații AGERPRES, „cei mai slab remunerați”

În 2011, conducerea interimară a Agenției Naționale de Presă AGERPRES a fost acuzată de sindicatele pentru ziaști de nerespectarea drepturilor salariale, lipsă de transparență a instituției și cheltuieli nejustificate din bani publici. Bunăoară, în iulie, Federația Română a Jurnaliștilor (FRJ) MediaSind a semnalat că angajații Agenției Naționale de Presă AGERPRES ar fi fost „singurii angajați din mass-media cărora li se diminuaseră veniturile cu peste 30%” și ar fi avut cele mai mici salarii din presă (între 100 și 350 euro/lună), întrucât nu beneficiau de drepturile din Contractul Colectiv de Muncă la Nivel de Ramură Mass-Media, fiind considerați funcționari publici, nu angajați media²⁹⁶.

În septembrie, Sindicatul Jurnaliștilor Profesioniști a dat în judecată conducerea ANP AGERPRES pentru nerespectarea Legii 544/ 2001 privind liberul acces la informații de interes public. SJP solicitase răspunsuri la mai multe întrebări legate de modul în care administrația AGERPRES a folosit banii publici²⁹⁷. Printre altele, SJP solicitase conducerii AGERPRES să precizeze, conform Legii 544/2001, „natura destinației unor bunuri achiziționate de instituție și care nu au legătură cu obiectul de activitate al agenției, cum ar fi drujbe, capcane pentru cârțițe, mașini de tuns iarba, aspirator de frunze, pomi, arbuști, trandafiri, gazon”²⁹⁸. În ultima lună a anului, Tribunalul București a obligat conducerea AGERPRES să facă publice informațiile solicitate de SJP²⁹⁹.

Tensiunile din AGERPRES au continuat și în 2012. Astfel,

²⁹⁵ „Un ziarist din Timișoara își acuză fostul patron de șantaj”, Georgeta Petrovici, EvZ.ro, 28 iulie 2011.

²⁹⁶ „Reacția FRJ MediaSind la comunicatul conducerii ANP AGERPRES”, FRJ MediaSind, MediaSind.ro, 25 iulie 2011.

²⁹⁷ „Conducerea AGERPRES, dată în judecată pentru abuzurile împotriva propriilor salariați!”, FRJ MediaSind, MediaSind.ro, 7 septembrie 2011.

²⁹⁸ „Regia Protocolului de Stat a refuzat <<secretizarea>> abuzurilor conducerii AGERPRES”, FRJ MediaSind, MediaSind.ro, 22 iulie 2011.

²⁹⁹ „Dosar nr. 60091/3/2011, înregistrat în data de 9 septembrie 2011, comunicare informații de interes public (Legea nr. 544/ 2001), contencios administrativ și fiscal, fond, Sindicatul Jurnaliștilor Profesioniști: intimat, Agenția Națională de Presă AGERPRES: recurent”, Portal.Just.ro, 22 februarie 2012.

în februarie 2012, Sindicatul Jurnaliștilor Profesioniști (SJP) a trimis un comunicat de presă în care acuza administrația AGERPRES, în speță pe directorul general interimar Ioan Roșca, de cheltuieli din bani publici „pe cauze declarate inadmisibile”. Potrivit comunicatului SJP, „Ioan Roșca, a angajat, din bani publici, una dintre cele mai scumpe case de avocatură din țară, [...] pentru a elimina, în instanță, dreptul Sindicatului Jurnaliștilor Profesioniști de a-și apăra membrii în fața abuzurilor conducerii”³⁰⁰. Judecătoria Sectorului 1 a declarat ca inadmisibilă contestarea reprezentativității acestui sindicat la nivelul AGERPRES³⁰¹.

Conflict de muncă la șefia Știrilor TVR

Rodica Culcer, director al Direcției Emisiuni Informativ și Sport (DEIS) a împlinit vârsta de pensionare la sfârșitul lui mai 2011, iar noul Cod al Muncii prevede că, în astfel de situații, contractul de muncă încetează de drept. Conducerea TVR a decis însă să-i prelungească contractul până la 30 iunie, deoarece contractul cu TVR expira la acea dată³⁰². Pe 29 iunie, Culcer a depus o cerere de reangajare prin cumul cu pensia. Cererea i-a fost aprobată de conducerea TVR, iar de la 1 iulie ea a fost reîncadrată pe un post de execuție („realizator emisiuni TV”) îndeplinind, prin delegare, atribuțiile de director al Știrilor TVR, până la ocuparea prin concurs a acestui post. Bogdan Hossu, liderul Federației sindicale Cartel Alfa, a contestat această decizie, pe care a considerat-o în afara prevederilor noului Cod al Muncii. De asemenea, liderii opoziției au protestat vehement față de decizia de menținere a doamnei Rodica Culcer la conducerea știrilor TVR și au solicitat „implicarea Consiliului de Administrație al postului public de televiziune, a Comisiilor de Cultură din Parlament și a opiniei publice pentru a pune capăt acestei situații imorale care are consecințe grave asupra credibilității televiziunii publice”³⁰³, potrivit unui comunicat semnat de Crin Antonescu și Victor Ponta.

Conducerea TVR a anunțat abia pe 22 noiembrie începerea înscrierilor la concursul pentru postul de director al DEIS ocupat temporar de Rodica Culcer. Concursul programat pentru 19 decembrie a fost însă anulat deoarece „comisia de evaluare nu s-a putut reuni în plen”³⁰⁴. La acel concurs se înscrieseră trei candidați - Rodica Culcer, Cezar Ion (jurnalist cu experiență îndelungată în TVR, ocupând funcția de Director Departament Producție Editorială) și o persoană din afara instituției. Acuzat de tergiversarea organizării concursului pentru conducerea DEIS, PDG TVR Alexandru Lăzescu a declarat pentru Hotnews, pe 22 septembrie: „A fost la mijlocul anului, când să fac concurs, peste vară? Nu mi s-a părut neapărat potrivit. Ea asigură

³⁰⁰ „Administrația AGERPRES cheltuie bani publici pe cauze declarate inadmisibile”, Sindicatul Jurnaliștilor Profesioniști, 20 februarie 2012.

³⁰¹ „Dosar nr. 35963/299/2011, înregistrat în data de 25 august 2011, alte cereri contestație reprezentativitate sindicat, cheltuieli de judecată, Litigii de muncă, Fond, Agenția Națională de Presă AGERPRES: reclamant, Sindicatul Jurnaliștilor Profesioniști: pârât”, Portal.Just.ro, 26 februarie 2012.

³⁰² „TVR aprobă ca Rodica Culcer să fie reangajată prin cumul cu pensia”, Jurnalul.ro, 29 iunie 2011.

³⁰³ „USL cere implicarea CA al TVR și a comisiilor de cultură împotriva menținerii lui Culcer la TVR”, Mediafax.ro, 8 decembrie 2011.

³⁰⁴ „O nouă amânare în concursul pentru șefia Știrilor TVR”, V.O., HotNews.ro, 19 decembrie 2011.

continuitatea, deocamdată, acolo. Timing-ul ne-ar fi dus în august, nu puteam face un concurs în august”³⁰⁵.

Pe 18 ianuarie, cu o zi înainte de data la care comisia de evaluare în concursul respectiv trebuia să se reunească pentru decizia finală, Consiliul de Administrație al TVR trimite o informare prin care anunță că a decis „încetarea delegării mandatului Rodicăi Culcer pe postul de director interimar al Direcției Emisiuni Informativ și Sport”³⁰⁶. Decizia a fost contestată de Rodica Culcer, care a catalogat-o ca fiind: „o presiune politică inacceptabilă pentru mine. Nu se poate ca din presiune politică să se ignore legea. Eu nu sunt numită de CA. Dacă se acceptă acest precedent, CA va putea să dea afară pe cine dorește el, iar CA este numit politic. Potrivit articolelor 27 și 28 din Legea 41/1994, CA nu are nicio atribuție de angajare. Președintele-director general este cel care hotărăște. Este o imixtiune politică pe care Legea 41 nu o permite, ceea ce creează un precedent periculos”³⁰⁷. Rodica Culcer a acuzat arbitrariul acestei decizii, făcând referire la membri ai CA pe care îi considera în situații similare cu a ei: „În privința statutului meu de pensionară, angajată cu contract de muncă legal, amintesc doar că în CA sunt cel puțin doi pensionari ai SRTV, care încasează și indemnizație și drepturi de autor din activitatea lor în TVR. Dacă ei pleacă și renunță la aceste drepturi, plec și eu”³⁰⁸. Ada Meseșan, reprezentanta PDL în CA al TVR, a considerat că decizia este ilegală, nefiind în atribuțiile CA-ului să angajeze sau să demită personalul, acuzând totodată că „reprezentanții PSD din ședință au susținut în mod isteric executarea ilegală a Rodicăi Culcer”³⁰⁹. La rândul lui, Alexandru Lăzescu, PDG al TVR, și-a exprimat rezerva față de această decizie, anunțând că va supune votul CA unei analize juridice pentru a stabili dacă a fost sau nu în conformitate cu legea 41/1994. Reprezentanta PSD în CA, Anne Jugănar, și-a susținut votul, argumentând că „Cei care au simțit că TVR merge într-o direcție greșită, că i se face un mare rău în privința imaginii, mai ales pentru ce se întâmplă la știri și în emisiunile de dezbatere, toți aceștia au votat pentru rezilierea contractelor doamnei Culcer”³¹⁰.

Pe 31 ianuarie, CA a votat din nou demiterea doamnei Culcer, deși experții juridici consultați de conducerea TVR au susținut lipsa acoperirii legale pentru o asemenea decizie. PDG Al. Lăzescu a decis să pună în aplicare hotărârea CA, exprimându-și însă dezacordul față de aceasta: „Mă delimitez de această hotărâre pe care, iată, legea mă obligă să o pun în aplicare. E vorba de o presiune juridică, nu de «cedarea la presiuni politice». Consider că este o practică periculoasă ca un consiliu de administrație, indiferent de culoarea lui politică, să forțeze în această manieră schimbarea unor persoane care fac parte din structura de

³⁰⁵ „Rodica Culcer, înlocuită într-o lună de la cârma Știrilor TVR”, Gabriela Antoniu, Jurnalul.ro, 18 noiembrie 2011.

³⁰⁶ „Surse: Rodicăi Culcer i-a fost reziliat mandatul pentru conducerea Știrilor TVR”, Costin Ionescu, HotNews.ro, 18 ianuarie 2012.

³⁰⁷ Ibidem.

³⁰⁸ „Rodica Culcer: CA al TVR nu are nicio atribuție în ceea ce mă privește”, Mediafax.ro, 18 ianuarie 2012.

³⁰⁹ „Consiliul de Administrație TVR a votat încetarea mandatului Rodicăi Culcer. Unii membri spun că decizia e ilegală”, Mediafax.ro, 18 ianuarie 2012.

³¹⁰ „TVR anulează concursul demarat pentru ocuparea postului de director al Știrilor”, Mediafax.ro, 19 ianuarie 2012.

management editorial al televiziunii publice. (...) Regret ceea ce s-a întâmplat, cu atât mai mult cu cât chestiunea interimatului directorului DEIS, creată prin pensionarea, în iunie 2010, a doamnei Rodica Culcer, s-ar fi tranșat oricum în următoarele săptămâni, printr-o soluție firească, legitimă, corectă din punct de vedere juridic: organizarea unui concurs de ocupare a postului. Chiar la ședința CA din 31 ianuarie 2012 am prezentat membrilor Consiliului propunerea de organizare a concursului de ocupare a postului. Cu toate acestea, CA al TVR a decis totuși să voteze, pentru a doua oară - și în ciuda opiniilor juridice care le-au fost puse la dispoziție - încetarea contractului de director interimar al Direcției Emisiuni Informativ și Sport (DEIS) al doamnei Rodica Culcer”³¹¹. Pe 2 februarie, Culcer a anunțat pe blogul său că demisionează din TVR în urma deciziei lui Al. Lăzescu de a pune în practică decizia CA, pe care o consideră „o cedare în fața presiunilor politice din partea USL, exercitate direct de liderii politici, de reprezentanții lor în CA, de toate organizațiile media stăpânite de Dan Voiculescu, de <<sindicatelor>> afiliate domnului Voiculescu și de diferite persoane cu dosare penale și pretenții de revoluționari”³¹².

Conducerea TVR a anunțat apoi organizarea unui nou concurs pentru ocuparea postului în perioada 21 februarie - 18 martie 2012, candidaturile putând fi depuse până pe 17 februarie. Ulterior, termenul a fost prelungit până la 28 februarie. Majoritatea surselor mediatice au menționat numele a cinci candidați înscriși pentru concurs: Claudiu Lucaci, Anca Lăzărescu, Monica Ghiurco, Cezar Ion și Horia Grușcă. În cele din urmă și acest concurs a fost anulat, conducerea TVR invocând riscul ca organizarea competiției să fie contestată, doar doi dintre candidații înscriși în termenul inițial îndeplinind condițiile cerute.

ITM a obligat Cronica Română să-și plătească angajații

În august, în urma unei petiții depuse de Sindicatul Jurnaliștilor Profesioniști, Inspectoratul Teritorial de Muncă (ITM) Iași a făcut un control la societatea comercială care edita Cronica Română (S.C. UBEMAR S.A.). Cu această ocazie, ITM Iași a identificat că „societatea nu a acordat drepturile salariale aferente perioadei noiembrie 2010 - iunie 2011 după cum urmează: la sediul social din Iași începând cu luna februarie 2011; la punctul de lucru București începând cu luna noiembrie 2010; la punctul de lucru Ploiești începând cu luna februarie 2011”³¹³. Drept urmare, ITM Iași a obligat angajatorul să facă dovada achitării integrale a drepturilor salariale restante și să completeze regulamentul intern conform legislației muncii.

Litigii, tensiuni și sechestrul pe bunuri la Adevărul

Pe fondul crizei economice, ziarul Adevărul s-a confruntat în 2011 cu numeroase dificultăți financiare, care au avut ca rezultat datorii, întârzieri salariale, restructurări, presiuni

³¹¹ Comunicat TVR, 2 februarie 2012.

³¹² „Good-bye, Stalin!”, Rodica Culcer, RodicaCulcer.ro, 2 februarie 2012.

³¹³ „Cronica Română, somată de Inspekția Muncii să-și plătească angajații!”, FRJ MediaSind, MediaSind.ro, 16 august 2011.

și abuzuri în relația cu angajații. În august, jurnaliștii au fost anunțați în ziua de salariu că aveau să fie plătiți eșalonat și că urmau să primească la timp doar 1.500 de lei, ceea ce, în cazul onora, însemna numai jumătate de salariu³¹⁴.

Situația a fost și mai dificilă în teritoriu, unde multe redacții regionale au fost închise. Mai mulți jurnaliști au acuzat că nu li s-au respectat drepturile de muncă și că au fost presați să semneze contracte dezavantajoase pentru ei, prin care acceptau reducerea salariilor și renunțarea la anumite drepturi³¹⁵. Tribunalul Galați a decis, în septembrie, „înființarea sechestrului asigurător asupra bunurilor proprietatea debitoarei SC Adevărul Digital Media SRL aflate în administrarea Departamentului Editorial ADS Galați”³¹⁶. Sechestrul pus pe bunurile redacției Adevărul Galați s-a dispus ca urmare a faptului că angajații ziarului au dat în judecată Adevărul Digital Media și au solicitat plata sumei de 7.000 de lei, reprezentând salariile neplătite pe trei săptămâni, dar și indexarea, majorarea și reactualizarea acestora cu indicii de inflație. Anterior, FRJ MediaSind semnalase mai multe încălcări ale legislației muncii pe care angajații ziarului Adevărul, regionala Brăila-Galați, le suferiseră: întârzieri la plata salariilor, impunerea unor norme profesionale discreționare, nerespectarea fișelor postului, nerespectarea clauzelor CCM din mass-media, discriminare prin cenzurarea unor articole de la publicare precum și diverse presiuni și amenințări cu desfacerea contractului individual de muncă³¹⁷.

În același timp, publicația a avut litigii și cu foști angajați mai vechi. În august, jurnalistul Cătălin Cocoș, fost angajat la Adevărul, a câștigat procesul intentat publicației în 2009, după ce postul său a fost restructurat, ca urmare a faptului că a refuzat să scrie un articol „la comandă”. Instanța a obligat SC Adevărul SA să-i plătească jurnalistului contravaloarea sporului de fidelitate, a sporului de vechime și a orelor suplimentare efectuate și să achite cheltuielile de judecată³¹⁸. „Problemele mele au început la data de 22 mai 2009, când am avut o discuție cu Grigore Cartianu, redactor-șef la Adevărul. Acesta mi-a reproșat că nu am scris un articol defăimător despre Gazeta Sporturilor în care să condamn faptul că ziarul menționat nu a acordat un premiu de un milion de euro, în urma unei campanii care se terminase la acea dată. Modul în care dorea Cartianu să pun problema era incorect, fapt recunoscut de acesta, care mi-a <<explicat>> de ce trebuie să apară articolul: <<Pentru că noi (prin ziarul Click!) am dat un premiu de un milion de euro și trebuie să scoatem în față faptul că noi ne-am ținut de cuvânt iar trustul Intact (care deține Gazeta Sporturilor), nu>>. De fapt, potrivit regulamentului concursului de la Gazeta Sporturilor, finalistul ar fi putut să câștige un milion de euro, dar nu îi era garantat acest premiu. I-am spus că

³¹⁴ „Anunț la Adevărul: Nimeni nu primește mai mult de 15 milioane salariu”, Carmen Maria Andronache, PaginaDeMedia.ro, 5 august 2011.

³¹⁵ „Adevărul Holding, sub asediul creditorilor”, Tiberiu Lovin, ReporterVirtual.ro, 2 noiembrie 2011.

³¹⁶ „Jurnaliștii de la Adevărul de Galați pun sechestrul pe bunurile redacției”, FRJ MediaSind, MediaSind.ro, 25 septembrie 2011.

³¹⁷ „FRJ MediaSind solicită încetarea abuzurilor la cotidianul Adevărul”, FRJ MediaSind, MediaSind.ro, 8 septembrie 2011.

³¹⁸ „Am câștigat procesul cu Adevărul!”, Cătălin Cocoș, CătălinCocoș.ro, 2 august 2011.

nu mi se pare corectă și deontologică abordarea lui și că nu sunt de acord să scriu în acest mod”, a povestit jurnalistul, în 2009, pe blogul său³¹⁹.

Proteste în curtea TVR

În octombrie, aproximativ 100 de angajați ai TVR (majoritatea, tehnicieni) au protestat în curtea televiziunii publice pentru câteva minute, două zile la rând, împotriva eventualității reducerilor salariale și de personal³²⁰. Angajații au vrut să atragă atenția asupra problemelor financiare din cadrul instituției, semnalate încă de la începutul anului și de președintele director general al TVR, Alexandru Lăzescu.

Grevă de o zi la Muntenia TV

În decembrie, angajații televiziunii giurgiuvene Muntenia TV au făcut grevă pentru o zi³²¹, ca urmare a faptului că nu-și mai primiseră salariile de două luni. Grevă a coincis cu schimbarea patronatului televiziunii. Salariile fuseseră amânate deoarece noul manager, omul de afaceri Paul Dumitru, a stabilit ca prioritate achitarea restanțelor la Finanțe, potrivit spuselor sale. În ziua următoare declanșării grevei, jurnaliștii de la Muntenia TV și-au primit salariile. După acest incident, angajații televiziunii au spus că nu au mai întâmpinat întârzieri salariale.

Florentin Deac vs Cuvântul Liber

În precedentul Raport FreeEx, scriam despre cazul jurnalistului Florentin Deac, care a fost concediat abuziv, în iulie 2010, după 13 ani de muncă la ziarul Cuvântul Liber, din Târgu Mureș. Ziaristul a acționat în instanță decizia și a solicitat să i se acorde și unele drepturi de care nu beneficiase. El a reclamat neplata salariilor în conformitate cu pregătirea sa, faptul că nu a primit trei salarii convenite la plecare, faptul că nu i s-a acordat fidelitatea de 25%, deși a fost obligat să semneze un contract în acest sens, și neplata vechimii³²². În martie 2011, Instanța a obligat Cuvântul Liber să-i acorde jurnalistului Florentin Deac plata pentru studiile superioare pe 3 ani. Jurnalistul a făcut recurs, în încercarea de a obține și celelalte drepturi cerute. De asemenea, el a sesizat ITM cu privire la lipsa sindicatului obligatoriu, neplata vechimii, fidelității și studiilor superioare de către foștii angajatori, dar ITM i-a răspuns că aceste probleme nu țin de competența instituției, ci trebuie rezolvate în instanță³²³. În martie 2012, foștii angajatori i-au virat în cont 4000 de euro din suma datorată. „Suma nu era cea calculată de mine și care ar fi cea câștigată în proces și, cum oricum începusem procedura de executare silită, mergem cu asta până la aflarea adevărului. În două luni, partea adversă nu

³¹⁹ Detalii despre acest caz, în Raportul FreeEx 2009. „Raportul FreeEx - Libertatea Presei în România”, ActiveWatch - Agenția de Monitorizare a Presei, ActiveWatch.ro, mai 2010.

³²⁰ „Proteste la TVR: Circa o sută de angajați s-au strâns în curtea SRTV”, Mediafax.ro, 12 octombrie 2011.

³²¹ Caz documentat de ActiveWatch la sediul televiziunii Muntenia TV, în Giurgiu.

³²² „Povestea jurnalistului Florentin Deac, concediat după 13 ani în slujba <<Cuvântului liber>>”, FreeEx, Blog.ActiveWatch.ro, 31 ianuarie 2011.

³²³ „Cum lucrează ITM la Târgu-Mureș și cum lucrează Inspekția muncii la București sau cum a trebuit să mă lupt 14 luni ca statul să își ia banii pe care nu îi vroia”, Florentin Deac, FlorentinDeac.weblog.ro, 29 decembrie 2011.

a fost capabilă să îmi prezinte cum a calculat suma pe care consideră că mi-o datorează”, a spus jurnalistul Florentin Deac, pentru FreeEx.

Sechestru pe mărcile „România liberă”, „Domus” și „Casa Mea”

În februarie 2012, trei jurnaliști care fuseseră concediați abuziv au pus sechestru pe titlurile „România Liberă”, „Domus” și „Casa Mea”, deținute de Medien Holding SRL, grupul de presă al omului de afaceri Dan Adamescu³²⁴. „[...] am ajuns în această situație nedorită pentru ambele părți după ce, începând cu prima jumătate a anului 2011, managerii familiei Adamescu au refuzat, în prezența executorului judecătoresc și a avocaților, să recunoască și să pună în aplicare hotărârile Tribunalului București și ale Curții de Apel București prin care se solicită anularea deciziilor de concediere și reintegrarea subsemnaților în muncă, măsuri dublate de plata salariilor până la reintegrarea efectivă”³²⁵, a spus Daniel Popa, unul dintre cei trei ziariști care au câștigat în instanță. Jurnalistul a mai spus că el și colegii săi concediați abuziv intenționau să vândă creanțele dobândite unui concurent al lui Dan Adamescu³²⁶. În martie 2012, Judecătoria Sectorului 3 a respins cererea Medien Holding de a suspenda punerea sub sechestru a mărcilor câștigate de jurnaliști³²⁷.

Concluzii:

- Cei mai mulți jurnaliști care atacă în instanță măsurile abuzive ale angajatorilor au câștig de cauză.
- În contextul crizei economice, mai mulți angajatori au făcut presiuni pentru înlocuirea cărții de muncă cu contractul de drepturi de autor și au încercat să-i convingă pe jurnaliști să renunțe la drepturile lor.

Recomandări pentru jurnaliști:

- Doar un contract de muncă vă garantează drepturile. Informați-vă cu privire la acestea și nu acceptați clauze care contravin Contractului Colectiv de Muncă (CCM), întrucât sunt ilegale.
- CCM include și clauza de conștiință - un instrument de protecție împotriva comenzilor editoriale.
- Mare precauție la semnarea contractului de drepturi de autor, deoarece a fost folosit pentru șantajarea jurnaliștilor și pentru a eluda prevederile Codului Muncii și ale Contractului Colectiv de Muncă la Nivelul Ramurii Mass-Media.
- Când vă confrunțați cu un litigiu de muncă, apelați la un avocat specializat, ori la un sindicat al jurnaliștilor sau la un ONG media.

³²⁴ „Trei foști angajați ai lui Dan Adamescu au pus sechestru pe mărcile România liberă, Domus și Casa mea”, Capital.ro, 22 februarie 2012.

³²⁵ „Fostii angajați ai lui Adamescu au pus sechestru pe mărcile România liberă, Domus și Casa mea”, Tiberiu Lovin, ReporterVirtual.ro, 22 februarie 2012.

³²⁶ Ibidem.

³²⁷ „Instanța a decis: Punerea sub sechestru a titlurilor lui Adamescu rămâne în vigoare”, Tiberiu Lovin, ReporterVirtual.ro, 2 martie 2012.

Etică

Presa abundă de materiale realizate cu încălcarea normelor deontologice. Mai jos vă prezentăm câteva cazuri, cu titlu de exemplu.

Televiziune amendată pentru publicitate la partidul lui Dan Diaconescu

În perioada februarie-martie 2011, televiziunea OTV a difuzat mai multe mesaje de adeziune la Partidul Poporului-Dan Diaconescu, fapt interzis de legislația audiovizuală în afara campaniilor electorale. Postul a fost sancționat de CNA cu 50.000 de lei pe 1 februarie și cu 100.000 de lei pe 29 martie³²⁸.

Dan Diaconescu, asociatul principal al firmei care deține postul, a declarat că nu este membru în Partidul Poporului. În lunile martie și aprilie 2012, CNA a sancționat de trei ori OTV pentru publicitate politică în favoarea Partidului Poporului-Dan Diaconescu, fiecare sancțiune reducând durata licenței la jumătate, licența actuală urmând să expire pe 29 mai 2012. Odată expirată licența, postul de televiziune poate aplica din nou pentru obținerea unei noi licențe pe o durată determinată.

Dosarul Wikileaks a avut scurgeri

În martie 2011, Centrul Român pentru Jurnalism de Investigație (CRJI) a semnat un parteneriat de publicare cu organizația Wikileaks (WL), pentru a analiza și publica articole legate de telegramele schimbate între diverse ambasade ale SUA și Departamentul de Stat³²⁹. CRJI a intrat în posesia întregii baze de date cu telegrame care menționau România.

Din motive de securitate, CRJI a decis colaborarea cu trei membri ai asociației (Adrian Mogoș, Cătălin Prisacariu și Liviu Avram), fiecare pregătind publicarea unei serii de articole pentru publicația la care lucrează (Jurnalul Național³³⁰, Kamikaze³³¹, respectiv Adevărul³³²).

După analiza conținutului telegramelor, au fost publicate mai multe articole, independent în fiecare ziar, iar, la final, CRJI a publicat întreaga bază de date³³³ online. Ulterior, au fost făcute câteva analize vizuale ale conținutului bazei de date³³⁴. CRJI a analizat conținutul telegramelor aproape o lună înainte de publicare, pentru a afla dacă trebuie protejată identitatea unor anumite surse, pentru a verifica autenticitatea unor informații și pentru a pune informațiile în context.

Imediat după anunțarea publică a parteneriatului CRJI

³²⁸ „OTV a fost amendat pentru publicitate politică la partidul lui Dan Diaconescu”, Mediafax.ro, 29 martie 2011.

³²⁹ <https://www.crji.org/comunicate.php>

³³⁰ <http://www.jurnalul.ro/special/wikileaks-romania-3079.html>

³³¹ <http://www.kamikazeonline.ro/category/dezvaluiri/wikileaks-dezvaluiri/>

³³² http://www.adevarul.ro/actualitate/wikileaks_despre_romania/

³³³ <https://crji.org/wikileaks.php>

³³⁴ <http://goo.gl/m9PLa> și <http://goo.gl/K3rwy> (autor vizualizări: Nicolas Kayser-Bril)

- Wikileaks și a datei de publicare a primelor materiale de presă, pe piața media din România a apărut o operațiune de contracarare a unei eventuale analize de durată și punere în context a mesajelor diplomatice³³⁵. Pe grabă și din surse neanunțate public, HotNews a început o publicare masivă a unor materiale care aveau la bază frânturi traduse în românește din telegramele originale. Materialele nu conțineau datele de identificare ale telegramelor originale (dată, număr de identificare, autor). HotNews și partenerii de re-publicare (Realitatea Tv, Gândul și România Liberă) nu au avut un parteneriat cu organizația Wikileaks și nu au făcut publică sursa fragmentelor de texte pe care le-au prezentat, sau versiunea originală. Campania de publicare a încetat la fel de brusc precum a început, iar HotNews nu are o secțiune dedicată telegramelor și nici nu a publicat telegramele în original sub forma unei baze de date. Din felul în care s-a desfășurat publicarea, este neclar dacă jurnaliștii HotNews au avut acces la toate documentele originale.

Goana după exclusivitate nu a mai ținut cont de normele profesionale. „Dan Tăpălagă a greșit și jurnalistic: a inundat piața cu atât de multă informație, total neatent la calitatea acesteia, încât a banalizat totul. Dar comentariul său ne arată că, atunci când se precipita să publice, scopurile sale nu erau doar jurnalistice, ci în mare măsură și politice”³³⁶, a scris jurnalistul Liviu Avram, de la CRJI, despre jurnalistul HotNews care a publicat primul fragmente din telegrame. Și jurnalistul Cătălin Prisacariu a susținut ipoteza potrivit căreia intențiile celor care au publicat fără discernământ aceste fragmente au avut legătură cu interese lipsite de etică. „Imediat ce toate informațiile relevante, conform grilei HotNews.ro, au fost servite, timp de 72 de ore, la foc automat, a apărut și explicit grila de lectură. Nici mai mult, nici mai puțin. Vasăzică, pentru HotNews.ro au fost suficiente trei zile, în care au fost publicate doar câteva zeci de pasaje din peste o mie de cablograme, pentru ca subiectul să fie închis și morala să fie livrată”³³⁷, a scris Prisacariu.

Știri regizate

În aprilie, postul Realitatea TV a fost acuzat că a regizat o știre. Într-o transmisiune în direct, o bătrână a leșinat teatral chiar când a ajuns la microfonul reporterului. Evenimentul a avut loc la Urlați, județul Prahova, unde câteva zeci de persoane protestau în fața primăriei împotriva desființării spitalului din localitate³³⁸. Se putea vedea în știrea difuzată cum reporterul Laura Calciu a făcut semn cu mâna, chemând pe cineva din mulțime. Când a ajuns în fața microfonului, protestatara a căzut la pământ. Materialul a fost postat pe Youtube, dar retras ulterior la cererea postului.

Realitatea TV a mai fost acuzată că a inventat o știre despre bolnavii infectați cu HIV. Organizațiile persoanelor afectate de HIV s-au sesizat după ce au văzut la televizor

³³⁵ „WikiLeaks.ro”, Liviu Avram, Adevărul.ro, 31 martie 2011 și „De ce sunt nevoit să iau distanță față de iepurele din joben”, Cătălin Prisacariu, Prisacariu.Kamikaze.ro, 1 aprilie 2011.

³³⁶ „WikiLeaks.ro”, Liviu Avram, Adevărul.ro, 31 martie 2011.

³³⁷ „De ce sunt nevoit să iau distanță față de iepurele din joben”, Cătălin Prisacariu, Prisacariu.Kamikaze.ro, 1 aprilie 2011.

³³⁸ „Realitatea TV - un post de leșină lumea”, Răzvan Pritulescu, Adevărul.ro, 14 aprilie 2011.

cum în comuna Singureni (Giurgiu) copiii și tinerii cu astfel de probleme ar infecta populația localității și că în zonă ar fi „pepinieră de seropozitivi”. De fapt, oficial, nu a fost înregistrat niciun caz nou în zonă de mai bine de 17 ani³³⁹.

Un blog inventează știri, ziarele le preiau

În luna februarie, două ziare au promovat pe site-urile lor o informație publicată pe blogul lui Cetin Ametcea³⁴⁰. Potrivit acestuia, un reprezentant CNA l-ar fi înștiințat prin e-mail că postul Antena 3 a fost amendat cu 20.000 de lei și obligat să suspende 90 de zile emisiunea „În gura presei”, realizată de Mircea Badea³⁴¹. Fără a fi verificată, informația a fost preluată de Adevărul, Click!, Realitatea.net, chiar și de Agenția Națională de Presă AGERPRES. Știrea a fost doar o farsă.

În alt caz, presa a preluat o postare de pe blogul Zoso.ro³⁴², unde deținătorul acestuia, Vali Petcu, susținea că liderul sindical Marius Petcu, cercetat pentru luare de mită, ar fi fost tatăl său. Știrea (o farsă) a fost preluată de Realitatea.net, de Adevărul Online (care a șters între timp articolul), NapocaNews, CorectNews etc.

Bacalaureatul posturilor de „știri”: cazurile Funeriu și CTP

În perioada examenului de Bacalaureat, două posturi de televiziune au transmis informații false despre unele persoane publice.

Între 8 și 12 iulie, postul Antena 3 a difuzat știrea potrivit căreia Daniel Funeriu, Ministrul Educației, nu ar fi promovat Bacalaureatul din prima încercare. Informația era bazată pe un document³⁴³ despre care Radu Tudor, invitatul emisiunii „La ordinea zilei”, a afirmat că ar aparține Ministerului Educației Naționale din Franța. Radu Tudor a susținut că sursa sa ar fi un „telespectator din Franța al Antenei 3”. La 9 iulie, ministrul Funeriu a dezmințit afirmațiile într-o declarație de presă și a spus că va da în judecată postul Antena 3. Două zile mai târziu, Radu Tudor a scris pe blogul său că „a prezentat o ipoteză, nu o concluzie. Între mesajele unui telespectator și comportamentul unui politician, voi fi mereu tentat ca jurnalist să creditez prima variantă”³⁴⁴. După incident, PDL a anunțat că membrii săi nu vor mai intra în studiourile Antenelor. Pe 11 august, membrii CNA au amendat postul Antena 3 cu 25.000 de lei pentru „nerespectarea principiului informării obiective referitor la diploma de bacalaureat a ministrului Educației, Daniel Funeriu”.

O altă știre, publicată pe siteul de știri dcnews.ro, a afirmat că fiul jurnalistului Cristian Tudor Popescu nu a luat examenul de Bacalaureat. La scurt timp, Realitatea.net, siteul televiziunii Realitatea, a scris despre fiul mai mare

al lui Cristian Tudor Popescu că nu a trecut Bacalaureatul în 2006. Articolele au fost retrase după ce jurnalistul a scris două editoriale în care a dezmințit zvonurile.

O jurnalistă a publicat o știre despre sine

O jurnalistă de la Agenția Națională de Presă Agerpres s-a citat în materialul scris de ea însăși, în care prezintă elogios o partidă de tenis cu primarul sectorului 2 din Capitală, Neculai Onțanu. În material, o „jurnalistă emoționată”, dar „pasionată a sportului alb” a „răspuns provocării” de a juca tenis cu primarul sectorului 2, aflat într-o „condiție fizică grozavă”. „Îl felicit sincer pe domnul Neculai Onțanu, a jucat frumos”³⁴⁵, a declarat o anume M.T., cu aceleași inițiale ca jurnalista Mihaela Tudorache, care a semnat articolul.

Antena 3 îi face laudatio lui Voiculescu

Când postul Antena 3 a împlinit șase ani, angajații au difuzat un clip elogios pentru Dan Voiculescu, patronul trustului și fondatorul Partidului Conservator. Voiculescu este prezentat ca un „cool mogul”, iar scene din viața sa erau povestite dramatic. Omul de televiziune Mihai Gâdea a descris elogiul ca „un gest de normalitate”³⁴⁶.

Un ziar instigă la omor

Revista „Ștefan cel Mare”, care se distribuie în garniturile de tren CFR alături de publicația gratuită „Vocea Ceferistului”, a publicat, în luna octombrie, un articol care cerea împușcarea lui Lazlo Tokes, europarlamentar de etnie maghiară³⁴⁷. Articolul îl descria pe Tokes ca fiind un „nenorocit de bozgor”, „nătâng și trădător” și încheia întrebându-se dacă „nu se găsește în țara asta cineva să-i tragă un glonte în cap”. Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării l-a amendat cu 600 de lei pe redactorul-șef al ziarului „Ștefan cel Mare”, Florin Nahorniac. Avocatul lui Tokes a spus că așteaptă soluția Parchetului pentru instigare la omor³⁴⁸.

Lucian Pîrvoiu de la TVR 2: romii au spirit olimpic „la furat portofele”

Pe 27 iulie, un jurnalist al Televiziunii Române a făcut în cadrul unei emisiuni afirmații discriminatoare despre etnia romă. Lucian Pîrvoiu a discutat la „Ora de știri” evenimentul sportiv organizat într-un cartier sărac de către organizația Policy Center for Roma and Minorities și Ambasada Marii Britanii. Ambasadorul Martin Harris a spus că a regăsit în Ferentari spiritul olimpic. Ca urmare a acestei afirmații, Pîrvoiu l-a întrebat pe Valeriu Nicolae, președintele Policy Center for Roma and Minorities: „Să fim serioși, spiritul olimpic la ce? La furat de portofele, la tras în venă?”.

Active Watch a despus o sesizare³⁴⁹ la Comisia de

³³⁹ „Realitatea TV, acuzată că a inventat o știre cu bolnavi infectați cu HIV”, Marian Păvălașc, Evz.ro, 11 august 2011.

³⁴⁰ Arhiblog.ro

³⁴¹ „Cum propagă informații false presa online în cazul Arhi-Mircea Badea”, Hotnews.ro, 15 februarie 2011.

³⁴² „Dincolo de știri”, Vali Petcu, Zoso.ro, 25 martie 2011.

³⁴³ „Funeriu dă Antena 3 în judecată: Postul TV acuzat că i-a falsificat ministrului rezultatele de la Bac”, Evz.ro, 9 iulie 2011.

³⁴⁴ „Precizări în cazul Funeriu”, Radu-tudor.ro, 11 iulie 2011.

³⁴⁵ „Fabulojurnalism marca Agerpres: Interviu cu tine însuși”, Petrișor Obae, Paginademedi.ro, 17 iunie 2011.

³⁴⁶ „Cum îl prezintă angajații Antenelor pe Dan Voiculescu: Cool Mogul”, Hotnews.ro, 29 iunie 2011.

³⁴⁷ „Lichidarea lui Tokes, cerută într-un articol distribuit în tren: amendă de 600 de lei pentru <<Oare chiar nu se găsește cineva să-i tragă un glonte în cap?>>”, Ionel Dancu, Adevărul.ro, 16 octombrie 2011.

³⁴⁸ Acuzații Tókés László împotriva lui <<Ștefan cel Mare>>, Georgiana Anghel, Adevărul.ro, 13 iulie 2011.

³⁴⁹ „Sesizare privind atitudinea rasistă a prezentatorului TVR Lucian

Etică a TVR, în care a atras atenția că „întrebarea prezentatorului descrie o atitudine discriminatorie față de locuitorii cartierului Ferentari, promovând stereotipuri și etichetându-i pe locuitorii cartierului și pe tinerii implicați în proiect ca fiind hoți și consumatori de droguri. (...)”. TVR a decis să-l suspende pe prezentatorul emisiunii „Ora de știri” și a calificat drept „inacceptabile” vorbele acestuia.³⁵⁰ O lună mai târziu, Pîrvoiu s-a reîntors la emisiune³⁵¹.

Ziaristii sunt puși să fabrice investigații

Jurnalistul Ștefan Mako și-a dat demisia de la ziarul România Liberă (RL), după ce conducerea ziarului i-a cerut să scrie o „investigație” de tip șantaj împotriva AVAS (Autoritatea pentru Valorificarea Activelor Statului), instituție care a făcut executări silite la firmele patronului RL, Dan Adamescu.

Ștefan Mako a descris pe blogul său reacția superiorilor când le-a spus că investigația pe care trebuia să o facă nu avea bază reală: „mai mult decât timorat de situație, Turturică i-a ordonat imperativ lui Curus (n.n. Curus este șeful departamentului unde activa Mako) să scriem ce avem, că așa vrea Adamescu. Dacă nu scriu eu, să paseze altcuiva subiectul”³⁵². În final, materialul a fost publicat pe 5 iulie cu titlul „Cum a pierdut AVAS un proces cu o firmă apropiată șefului instituției” și semnat cu un pseudonim³⁵³.

Contactați de FreeEx, reprezentanții România Liberă au refuzat să comenteze acuzațiile lui Ștefan Mako. Cristian Curus (șef al departamentului online la data respectivă) a declarat: „Nu am cum să comentez sub nici o formă. Colaborarea mea cu România Liberă s-a încheiat, nu mai lucrez acolo. Există niște reguli de confidențialitate pe care trebuie să le respectăm atunci când ne despărțim de un loc de muncă”. La rândul său, Dan Turturică (redactor-șef) a spus: „Nu am ce să comentez. Ștefan Mako nu era în subordinea mea, era la departamentul online. Acesta este singurul meu comentariu”.

Spectacol din sinucidere

Sinuciderea cântăreței Mălina Olinescu a generat în presă titluri ca „Mălina Olinescu s-a aruncat în gol în singurul loc liber din parcare”³⁵⁴, „Fostul iubit al Mălinei Olinescu căuta femeii pe internet” (Evenimentul zilei), „Mălina Olinescu s-a sinucis. Cântăreța a arătat că poate să zboare la cer și fără iubire”³⁵⁵ (Adevărul), „Mălina Olinescu s-a îmbătat și s-a drogat înainte să se sinucidă” (Cancan)³⁵⁶. Mai mult, detaliile din interiorul articolelor se bazează pe speculații sau sunt Pîrvoiu, ActiveWatch.ro, 28 iulie 2011.

³⁵⁰ „Lucian Pîrvoiu nu mai prezintă <<Ora de Știri>> de la TVR pentru că a făcut <<afirmații inacceptabile>> în emisiune”, Mediafax.ro, 28 iulie 2011.

³⁵¹ „Rodica Culcer acordă <<a doua șansă>> prezentatorului rasist”, Exclusivnews.ro, 7 septembrie 2011.

³⁵² „Șantajul de presă, mic ghid practic”, Activewatch.ro, 21 decembrie 2011.

³⁵³ „Cum a pierdut AVAS un proces cu o firmă apropiată șefului instituției, Romanianlibera.ro, 5 iulie 2011”.

³⁵⁴ „Mălina Olinescu s-a aruncat în gol în singurul loc liber din parcare”, Horia Tabacu, Vlad Teodorescu, Evz.ro, 12 decembrie 2011.

³⁵⁵ „Mălina Olinescu s-a sinucis. Cântăreța a arătat că poate să zboare la cer și fără iubire”, Oana Racheleanu, Adevarul.ro, 12 decembrie 2012.

³⁵⁶ „Derapaj: Campionii titlurilor morbide în cazul Mălina Olinescu”, Petrișor Obae, Paginademedi.ro, 13 decembrie 2011.

irelevante și invazive: „Administratorul imobilului ne-a povestit că ea a sărit pe singurul loc unde nu era parcată o mașină, poate chiar pentru a nu distruge nimic (...) mașinile au parcat în balta de sânge lăsată în urma sinuciderii” (Evenimentul zilei).

Consiliul Național al Audiovizualului (CNA) a monitorizat modul în care opt posturi de televiziune de au difuzat știri și dezbateri despre cazuri de sinucidere, în perioada mai - iunie. Rezultatul a fost aplicarea unor amenzi³⁵⁷ de câte 10.000 lei pentru posturile Kanal D, Antena 1 și Pro TV, de 5000 lei pentru Prima TV, B1 TV, Antena 3 și Realitatea TV, precum și somarea TVR 1. „Din ce am văzut la televizor, se vede foarte clar că toate reportajele povesteau despre incident ca și cum ar fi un fapt divers de foarte mare spectaculozitate, fără niciun fel de intenție de a face altceva decât spectacol”, a declarat Cristina Trepcea, membru CNA.

ARCA patronului de presă

În aprilie 2011, Consiliul Național al Audiovizualului (CNA) le cerea posturilor de televiziune și de radio să își publice pe site-uri, pentru transparență editorială, Codurile de conduită profesională. După cinci luni, Asociația Română de Comunicații Audiovizuale (ARCA) a propus un astfel de Cod, preluat de majoritatea posturilor românești.

Textul acestui document poate fi asimilat mai degrabă unui referat pe teme de etică profesională. Din start, autorii precizează că în document nu se regăsesc regulile profesionale deja consacrate ca reglementări în Legea audiovizualului și în codul de reglementare a audiovizualului.

O problemă importantă a codului propus de ARCA este aceea că elimină independența editorială și statuează explicit dreptul patronatului de a interveni asupra produsului editorial: „radiodifuzorul poate interveni în activitatea editorială oricând consideră necesar, și în special atunci când delegarea politicii editoriale nu produce efectele prezumate”. La rândul ei, clauza de conștiință devine o valoare relativă și aplicabilă circumstanțial. Potrivit Codului ARCA „radiodifuzorul va stabili cu realizatorii de programe condițiile care se aplică atunci când este utilizat recursul la clauza de conștiință”. Stabilirea unor condiții anulează însă caracterul liber pe care îl presupune clauza³⁵⁸.

Facultatea de Jurnalism colaborează cu un jurnalist-șantajist

Facultatea de Jurnalism și Științele Comunicării (FJSC) este partener într-un proiect pentru integrarea pe piața muncii a viitorilor jurnaliști cu o societate comercială patronată de Bogdan Chirieac și de Răzvan Dumitrescu. Programul „Presa online, fereastra către viitor”, co-finanțat din Fondul Social European, este realizat de SC Press Media Electronic SRL în parteneriat cu Universitatea București -

³⁵⁷ „CNA a amendat 7 televiziuni private și a somat TVR 1, pentru difuzarea unor știri despre sinucideri”, Mediafax.ro, 16 iunie 2011.

³⁵⁸ O analiză mai detaliată a acestui cod puteți citi aici: „La confluența dintre inacceptabil și intolerabil: cel mai răvnit cod deontologic al momentului”, Maria-Adriana Popa, Blog.ActiveWatch.ro, 11 octombrie 2011.

Facultatea de Jurnalism și Științele Comunicării³⁵⁹. Obiectivul general al proiectului îl constituie „dezvoltarea abilităților de muncă ale studenților din domeniul științelor comunicării în vederea creșterii șanselor de integrare pe piața muncii”.

În noiembrie 2009, ziarul Curentul publica stenogramele unei discuții între Sorin Roșca Stănescu, Bogdan Chiriac și președintele Agenției Naționale pentru Integritate, Cătălin Macovei, din care reieșea că cei doi îl șantajau pe demnitar³⁶⁰. Clubul Român de Presă și Asociația Jurnaliștilor din România au sancționat într-un mod extrem gestul lui Bogdan Chiriac și Sorin Roșca Stănescu, cerându-le instituțiilor media să nu îi mai prezinte pe aceștia drept jurnaliști³⁶¹.

Concluzii:

- Media, mai ales televiziunile, au speculat decesul unor celebrități și au transformat moartea acestora într-un spectacol mediatic.
- Marii radiodifuzori tratează cu superficialitate eforturile de autoreglementare.
- Mass-media continuă să etnicizeze infracțiunile și acceptă comentarii extrem de violente și rasiste din partea invitaților.
- Dificultățile financiare au amplificat compromisurile făcute de redacții, ceea ce a distorsionat conținutul editorial.
- În cazul Wikileaks, Hotnews a dat dovadă de iresponsabilitate, publicând documente din surse incerte și a sabotat astfel încercarea jurnaliștilor de investigație (www.crji.org) de a difuza documentele Wikileaks cu respectarea normelor profesionale.

Recomandări pentru jurnaliști și editori:

- Tratați echidistant și responsabil subiectele referitoare la minorități. Nu atribuiți unei minorități incidente singulare.
- Sancționați public derapajele etice.
- Verificați cu atenție sursele din care vă culegeți informația.
- Informați publicul despre fapte relevante și verificabile.
- Dezbateți, adoptați și faceți public un cod etic al redacției.
- Delimitați strict rolurile în cadrul companiilor de presă. Jurnalistul nu trebuie să fie agent de marketing.
- Nu transformați dramele, tragediile sau scandalurile unor persoane în spectacol mediatic. Respectați demnitatea persoanelor aflate în suferință.

Recomandări pentru facultățile de Jurnalism:

- Conectați-vă la piața media prin dialoguri constante cu jurnaliști și ong-uri media și refuzați orice colaborare cu persoane de probitate profesională îndoielnică.
- Înființați un board etic la nivel de facultate format din profesori reputați, profesioniști din industrie și din organizații de media. Miza sunt jurnaliștii de mâine.

³⁵⁹ „DeCe News în parteneriat cu FJSC a lansat proiectul <<Presa online - Fereastră către viitor>>”, Andrei Moisoiu, Dcnews.ro, 10 aprilie 2011.

³⁶⁰ „Roșca Stănescu și Bogdan Chiriac – șantaj la șeful ANI”, Dana Iliescu, Curentul.ro.

³⁶¹ „Decizia comisiei Media: Sorin Roșca Stănescu și Bogdan Chiriac să nu mai fie prezentați ca <<jurnaliști>>”, Hotnews.ro, 19 noiembrie 2009.

Televiziunea publică

Schimbarea managementului TVR în iulie 2010 nu a adus cu sine și dispariția acuzațiilor privind aservirea instituției unor interese politice. Modificarea legii de funcționare, primul pas în direcția transformării TVR într-un serviciu public de televiziune independent de mediul politic, a fost abandonată de politicieni. Însuși noul Președinte - Director General (PDG) a recunoscut că actuala lege este cea care permite controlul politic și blochează funcționarea instituției („acest cadru legislativ permite o intruziune politică majoră, provoacă instabilitate instituțională, legislația e confuză și în cazul CA, și al comitetului director”³⁶²), tot el identificând momentul aprobării sau respingerii de către Parlament a raportului anual de activitate ca principal instrument de exercitare a presiunii politice asupra televiziunii publice³⁶³.

Probleme financiare și procesul de reformă internă

Problemele financiare ale TVR au dat naștere multor discuții privind soarta acestei instituții, de la nemulțumirile președintelui Băsescu, ale premierului Boc sau ale opoziției cu privire la necesitatea taxei și la nivelul ridicat al cheltuielilor, continuând cu frustrările salariaților că anunțatele restructurări și tăieri de costuri sunt însoțite de angajări pe bandă rulantă, pe salarii foarte mari, și terminând cu anunțatele restructurări și reduceri de costuri.

Deficitul și datoriile televiziunii publice comunicate de Alexandru Lăzescu anul trecut au produs un șoc. Mult-așteptatele reforme în interiorul instituției sunt deocamdată doar în stadiul de proiect. Actuala conducere a demarat deja pași concreți în această direcție, dar rămâne de văzut sprijinul de care se va bucura în interiorul instituției și, mai ales, în mediul politic pentru a le pune în practică, mai ales dacă ținem cont de faptul că ne aflăm în an electoral.

Raportul pe anul 2011 depus la Parlament în aprilie 2012 prezintă principalele cauze ale deficitului și ale datoriilor imense ale TVR estimate la peste 110 milioane de euro. Deficitul pe 2011 este de 160,8 milioane lei, fiind cu 2 milioane mai mic față de cel din 2010. Principalele cauze ale acestor pierderi în opinia lui Alexandru Lăzescu, Președinte-Director General al TVR din iulie 2010, sunt: contractele dezavantajoase încheiate de administrațiile anterioare, nivelul scăzut al taxei TV neactualizat de peste 10 ani, scăderea pieței de publicitate, dar și un contract colectiv de muncă dezavantajos pentru instituție³⁶⁴.

Bugetul pe anul 2012, adoptat la finalul lunii martie 2012, prevede o reducere a cheltuielilor cu personalul de 20% și o scădere a fondului de salarii cu 4% față de anul 2011. Suma pe care TVR urmează să o primească de la bugetul de stat

³⁶² „UPDATE TVR a încheiat 2011 cu un deficit de 160,8 milioane de lei. Principalele surse de deficit: contractele vechii conduceri pentru UEFA și filme, vechiul CCM, scăderea publicității, datoriile istorice - raport de activitate”, C. Ionescu, HotNews.ro, 12 aprilie 2012.

³⁶³ „Lăzescu: TVR e pe pierdere de cinci ani și trăiește din credite”, Adreea Ștefan, DailyBusiness.ro, 22 martie 2011.

³⁶⁴ „Raport de activitate 2011 - Televiziunea Română”, <http://tvr.ro/files/113427.pdf>.

este de 150 milioane lei, adică 31% din sursele de finanțare a TVR, peste 85% din acești bani urmând a fi transferați către Societatea Națională de Radiocomunicații, iar o parte pentru funcționarea TVR Internațional. Pe ansamblu cheltuielile TVR vor fi în 2012 cu circa 85 milioane lei mai mici față de anul precedent³⁶⁵.

Aceste intenții sunt însă contestate de angajați ai TVR, care reclamă creșterea vertiginoasă în ultimii doi ani a numărului colaboratorilor TVR. Salariații acuză conducerea că noii colaboratori primesc remunerații superioare celor ale vechilor angajați, dar și că mulți dintre noii colaboratori sunt aduși pe filieră politică sau nu au experiența necesară pentru a activa în TVR. Senatoarea PSD Lia Olguța Vasilescu a publicat pe blogul său o listă cu salariile colaboratorilor TVR³⁶⁶.

TVR a demarat în aprilie un proces de analiză instituțională pentru obținerea unui standard internațional de management în industria media (standardul ISAS), similar certificării ISO, conceput de Media & Society Foundation, un consorțiu format din profesioniști de televiziune, presă scrisă și radio din Elveția³⁶⁷. Conform comunicatului TVR, „Printre beneficiile pe care TVR le va obține în urma certificării se numără: eliminarea proceselor și fluxurilor de producție redundante și eficientizarea utilizării resurselor interne”³⁶⁸. Întregul proces este așteptat să dureze până la finele lui 2012, compania care auditează așteptându-se la o scădere cu aproximativ 20% a cheltuielilor TVR la sfârșitul procesului de certificare³⁶⁹.

În paralel cu auditul instituțional, TVR a realizat un parteneriat cu Centrul pentru Jurnalism Independent având ca scop „recâștigarea reputației și creșterea gradului de încredere din partea publicului. Ne propunem definirea și comunicarea explicită a valorilor și a misiunii TVR, astfel încât plătitorii de taxă tv, pe de o parte și angajații TVR, pe de altă parte, să se regăsească în ceea ce Televiziunea Română le oferă”³⁷⁰. Proiectul va dura nouă luni, la capătul său urmând a fi elaborată o „Cartă a TVR”, adică „un comprehensiv document de poziție care va stabili în detaliu modul de operare al instituției și valorile sale fundamentale”³⁷¹, conform reprezentanților TVR.

Partizanat politic

Cazul Rodica Culcer

Alături de problemele financiare ale TVR, situația fostului director al Direcției Emisiuni Informative și Sport a beneficiat de cea mai largă mediatizare. Culcer a fost acuzată de apropierea sa de cercurile puterii, de favorizarea

³⁶⁵ „TVR umblă la posturi și salarii”, Anca Simionescu, EvZ.ro, 29 martie 2012.

³⁶⁶ „În TVR a început revolta”, Olguța Vasilescu, OlguțaVasilescu.ro, 4 februarie 2012.

³⁶⁷ „TVR, auditată de consultanți internaționali”, TVR.ro, 4 noiembrie 2011.

³⁶⁸ Ibidem.

³⁶⁹ „TVR și-ar putea reduce cheltuielile cu 20%, după certificare”, DailyBusiness.ro, 11 noiembrie 2011.

³⁷⁰ „TVR își îmbunătățește credibilitatea printr-un program cu costuri ținute la secret”, Andreea Ștefan, DailyBusiness.ro, 8 septembrie 2011.

³⁷¹ Ibidem.

puterii în cadrul emisiunilor de știri și, mai ales, în timpul celor de dezbatere. Controverse puternice au stârnit și raporturile contractuale cu TVR și demiterea sa de către Consiliul de Administrație, cazuri detaliate în cadrul capitolului „Conflicte de muncă” din acest raport.

ActiveWatch - Agenția de Monitorizare a Presei a sesizat în ianuarie 2011 Comisia de Etică a TVR cu privire la discursul ținut de Rodica Culcer, la un eveniment al Institutului de Studii Populare, fundație aparținând Partidului Democrat Liberal. ActiveWatch a considerat că acel discurs „a fost impregnat de poziții ideologice partizane direcționate în sprijinul măsurilor guvernului Boc”, considerând că „o astfel de luare de poziție este incompatibilă cu funcția deținută de doamna Culcer (Director - Departament Emisiuni Informative și Sport), pentru că alterează grav independența și imparțialitatea televiziunii publice. Este dreptul oricărui jurnalist să aibă propriile opțiuni ideologice, pe care și le poate exprima inclusiv prin intermediul presei. Astfel de opțiuni partizane nu își au, însă, locul în mass-media publice, mai ales în contextul în care TVR își declară eforturile de a recâștiga credibilitate și a se desprinde de imaginea de instituție obedientă față de „putere”. Mai mult, Rodica Culcer nu a folosit mass-media pentru a-și exprima aceste opțiuni, ci un eveniment al unui partid politic, unde se aflau cei mai înalți demnitari ai statului, chintesența a ceea ce numim public „puterea”³⁷². Comisia de Etică a apreciat că gestul Rodicăi Culcer nu a încălcat Statutul Ziaristului din SRTV, care are dreptul, potrivit art. 30, de a își „exprima opiniile cu privire la viața socială și politică, printr-un discurs publicistic nepartizan, în limitele generale ale comentariului onest. El are libertatea de a prezenta opinii nepopulare, dar în mod argumentat și în spiritul legii”.

Acuzațiile privind apropierea Rodicăi Culcer de PDL nu sunt noi. Încă din anul 2007, fostul PDG, Tudor Giurgiu, a sesizat Comisia de Etică privind materialele publicate de Culcer într-o revistă cu agendă editorială favorabilă președintelui Traian Băsescu și PDL. Comisia de Etică a constatat atunci că a fost încălcat Statutul Ziaristului - „Conținutul unora dintre articole probează că directorul Direcției Știri nu și-a respectat angajamentul în baza căruia a primit aprobarea Comitetului Director de a colabora în presa scrisă”³⁷³.

Fostul consilier prezidențial Adriana Săftoiu a declarat în 2011 că, la începutul lui 2005, la scurt timp după investirea lui Traian Băsescu în funcția de Președinte, Rodica Culcer „a cerut sprijin la Președinție considerând că i se face o nedreptate prin neprelungirea contractului de colaborare”³⁷⁴. PDG al TVR în acea perioadă era Valentin Nicolau, în mandatul căruia televiziunea publică a avut un comportament editorial extrem de favorabil regimului Năstase. Culcer a negat afirmațiile Adrianei Săftoiu, precizând: „nu aveam ce contract să prelungesc, pentru că

nu exista nici un fel de contract cu TVR, eu nu mai lucrasem în TVR din 2002, de când mă dăduse afară Năstase”³⁷⁵.

Sanctiuni CNA pentru dezechilibru putere-opoziție

Monitorizările efectuate de Consiliul Național al Audiovizualului (CNA) arată un dezechilibru favorabil puterii în ceea ce privește participarea reprezentanților puterii și opoziției la emisiunile de dezbateri de pe canalele TVR. Pentru asta, CNA a sancționat în mai multe rânduri TVR cu amenzi sau somații publice. Astfel, TVR1 a fost sancționat cu somație³⁷⁶ pe 11 octombrie. Conform unei monitorizări a CNA, în perioada 01.04-31.08.2011 situația participărilor reprezentanților puterii și celor ai opoziției la emisiunile de dezbateri, a fost următoarea: aprilie -- putere - 31, opoziție - 16, independenți - 2, minorități - 1; mai -- putere - 41, opoziție - 29, independenți - 3, minorități - 2; iunie -- putere - 38, opoziție -24, independenți -3, minorități - 1; iulie -- putere - 32, opoziție - 15, independenți - 1, minorități - 0; august -- putere - 4, opoziție - 1, independenți - 0, minorități - 0. Decizia 135 din 22 martie 2012 a amendat TVR1 cu 5000 lei pentru același motiv, din monitorizările CNA rezultând următoarele cifre: noiembrie -- putere - 30, opoziție - 17; decembrie -- putere - 18, opoziție -16; ianuarie -- putere - 21, opoziție - 15. TVR2 a primit o somație prin Decizia 136 din 22 martie 2012 pentru același motiv, situația participărilor reprezentanților puterii și celor ai opoziției la emisiunile de dezbateri, transmise în perioadele menționate fiind următoarea: noiembrie -- putere - 5, opoziție - 2; decembrie -- putere - 5, opoziție -2; ianuarie -- putere - 8, opoziție - 2.

Marketing politic PDL la emisiunile TVR

Acuzațiile de partizanat politic sunt susținute, din păcate, și de câteva producții editoriale ce pot fi ușor asimilate cu marketingul politic. La începutul lunii mai, CNA a amendat TVR cu 10 000 de lei pentru publicitate politică la emisiunea „Ne vedem la TVR!” cu Marina Almășan din 16 aprilie, în care i-a avut ca invitați pe Emil Boc (prim-ministru la acel moment), Elena Udrea (ministrul Dezvoltării Regionale și Turismului) și Gheorghe Flutur (ministrul Agriculturii). TVR a recunoscut că a semnat un contract de prestări servicii de coproducție în valoare de 148 000 de lei cu Ministerul Dezvoltării Regionale și Turismului (MDRT). Contractul prevedea realizarea a trei emisiuni, cea amendată fiind a doua. Prima a fost difuzată pe 26 martie, fiind la rândul ei sancționată de CNA cu somație publică. Președintele CNA, Răsvan Popescu, a declarat că emisiunea sancționată este „realizată în coproducție cu Ministerul Dezvoltării și Turismului, în care apar oameni politici care vorbesc despre realizările lor, despre programele lor politice”³⁷⁷.

³⁷² „Sesizare către Comisia de Etică a TVR - declarații Rodica Culcer”, ActiveWatch - Agenția de Monitorizare a Presei, ActiveWatch.ro, 19 ianuarie 2011.

³⁷³ „Concluziile Ședinței Comisiei de Etică și Arbitraj din data de 25 iunie 2007”, TVR.ro, 13 iunie 2008.

³⁷⁴ „Rodica Culcer a făcut sluj la Cotroceni”, Gabriela Antoniu, Jurnalul.ro, 24 ianuarie 2011.

³⁷⁵ Ibidem.

³⁷⁶ Decizia CNA nr 588 din 11.10.2011.

³⁷⁷ „TVR1, amendat cu 10.000 de lei pentru Ne vedem la TVR cu Boc, Udrea și Flutur”, Carmen Maria Andronache, PaginaDeMedia.ro, 28 aprilie 2011.

Gala TVR Internațional - Cântarea PDL Diaspora

Un alt episod cu conotații politice s-a consumat pe 3 decembrie, cu ocazia celei de-a zecea gale a premiilor TVR Internațional. Emisiunea a fost transmisă pe TVR1 și TVR Internațional în prime-time, sâmbătă seara. Evenimentul a fost organizat în coproducție cu Departamentul pentru Românii de Pretutindeni (DRP), aflat în subordinea premierului Emil Boc și condus de Eugen Tomac, prim-vicepreședinte PDL Diaspora.

În cadrul evenimentului au fost acordate premii unor diverse personalități din viața politică, diplomatică, culturală sau sportivă. Leonard Orban, ministru al Afacerilor Europene și fost consilier prezidențial, a primit premiul pentru politică externă, acesta fiindu-i înmănat de Sulfina Barbu, ministrul Muncii la acea vreme.

Conform comunicatelor TVR și DRP, două diplome speciale au fost acordate „pentru susținerea comunităților românești din diaspora domnilor William Brânză, președinte al Comisiei pentru comunitățile de români din afara granițelor a Camerei Deputaților, și Viorel Badea, președintele Comisiei pentru Românii de Pretutindeni din cadrul Senatului”³⁷⁸. Conform comunicatelor respective, aceste premii ar fi fost acordate de către DRP. William Brânză este președintele PDL Diaspora, iar conducătorul DRP este prim-vicepreședinte PDL Diaspora. Totuși, într-o declarație acordată ziarului online Gândul, William Brânză a susținut că „propunerea nu a făcut-o DRP, ci televiziunea publică, la solicitarea românilor din străinătate”³⁷⁹.

Înmânarea premiului acordat lui William Brânză a fost însoțită de un discurs omagial adus de persoana pe care chiar Brânză a invitat-o pentru această ocazie, profesoara Magda Jianu: „priveag el însuși în căutare de alte identități, a experimentat asprimea departelui”; „ajunsesse într-o perioadă scurtă de timp liantul și motorul românilor din străinătate (...) ștergându-le lacrima, aducându-le aproape umărul personal (...)”; „cum spune Mircea Eliade, cosmosul este capodopera zeilor (...), armonia spațiului ocupat de români în exteriorul granițelor este capodopera lui William Brânză”³⁸⁰.

TVR - jucăria partidelor

Acuzațiile de favoritism politic sunt alimentate și de prezența unor persoane apropiate unor partide sau ideologii în funcții de conducere sau în corpul editorial. Majoritatea moderatorilor și comentatorilor veniți după reinstalarea în 2010 a Rodicăi Culcer la conducerea DEIS sunt cunoscuți pentru opiniile favorabile actualei puteri și ideologiei conservatoare³⁸¹. De asemenea, persoane care conduc

³⁷⁸ „Gala Premiilor de Excelență TVR Internațional - ediție aniversară”, TVR.ro, 5 decembrie 2011.

³⁷⁹ „Omagiu lui Brânză, adevăratul urmaș al lui Eliade și Sorescu. Televiziunea publică a organizat gala premiilor PDL. VIDEO”, Clarice Dinu, Gândul.info, 5 decembrie 2011.

³⁸⁰ „Premiile TVR Internațional, deturnate de osanalele aduse lui William Brânză. Cum a ajuns acesta să fie ridicat în slăvi la Gala de sâmbătă seară?”, C. I., HotNews.ro, 5 decembrie 2011.

³⁸¹ De exemplu, directorul executiv al Institutului de Studii Populare (ISP), fundația a PD-L apare frecvent la emisiuni de știri și dezbateri la TVR în

instituții publice, politicieni sau parlamentari au emisiuni la televiziunea publică (senatorul PDL Radu F. Alexandru, președintele Institutului Cultural Român Horia Roman Patapievici).

Componența Consiliului de Administrație (CA) constituie încă o dovadă a modului în care partidele politice se raportează la instituție. Acestea și-au desemnat persoane apropiate drept reprezentanți în CA al TVR. Astfel, Ada Meseșan (din partea PDL) a fost purtătoarea de cuvânt a acestui partid. Paul Călin Botez (PDL) este consilierul personal al președintei Camerei Deputaților, Roberta Anastase. Nicoleta Nicolicea (PDL) este soția deputatului UNPR, Eugen Nicolicea. Anne Jugănar (PSD) este director executiv al Institutului Social-democrat Ovidiu Șincai, fundație ce aparține PSD, și a candidat la alegerile parlamentare din 2008 pentru un loc în Parlament din partea acestui partid. Claudiu Brânzan (PSD) a fost prefect de Galați din partea PSD și purtător de cuvânt al PSD-Galați. Cristian Nițulescu (PSD) este jurnalist cu experiență în TVR, fost redactor-șef la știri în mandatul lui Valentin Nicolau, fiind atunci acuzat de jurnaliștii din redacție de cenzură și obediență față de partidul aflat atunci la putere (PSD).

Studiourile teritoriale nu au fost nici ele scutite de suspiciuni privind numiri politice în diverse funcții editoriale sau de conducere. Astfel, noul director al TVR Craiova, Cristi Nedelcu, a fost consilier de imagine al prefectului de Dolj, Nicolae Giugea, înainte de a fi numit în funcție.

Un memoriu anonim a fost înaintat Președintelui Director General al TVR, Andi Lăzescu, de un grup de jurnaliști de la TVR Craiova. Memoriul a fost preluat și publicat de Rodica Culcer pe blogul său³⁸². Inițiatorii documentului au invocat frica pentru refuzul de a semna deschis documentul care acuză conducerea TVR Craiova de prost management, obediență politică, corupție ș.a. „În primul rând, vă rugăm să înțelegeți de ce nu semnăm acest memoriu. PENTRU CĂ NE ESTE FRICĂ! Au reușit să ne plafoneze, să ne ia orice fărâma de demnitate, să distrugă toate idealurile cu care am pornit la drum în acest loc, pe care în naivitatea noastră, îl credeam fascinant. În toți acești ani de când suntem angajați ai acestei instituții am fost hăituiți, terorizați, hărțuiți, marginalizați și discreditați numai și numai pentru că am dorit să ne facem treaba într-un mod onest și profesionist și am ales să nu facem parte din gloata incompetentă, obediență a mării familii TVR Craiova”. Principalul vinovat de această situație ar fi fostul director al TVR Craiova, Traian Bărbulescu, devenit ulterior membru în CA al TVR.

Directorul TVR Cluj, Romeo Couți, a fost asociat cu o posibilă candidatură în tandem cu deputatul independent Mircea Giurgiu la Consiliul Județean Cluj („Candidatura la șefia Consiliului Județean este, în acest moment, un proiect, un proiect împlinit. E vorba de a reprezenta mai multe zone de ONG-uri, media, iar eu am fost măgulit să fiu invitat în proiectul acesta”, a spus Couți pentru OradeCluj.ro³⁸³. În

calitate de comentator, fără a se preciza afilierea sa la ISP.

³⁸² „Despre TVR Craiova”, Rodica Culcer, RodicaCulcer.ro, 9 februarie 2012.

³⁸³ <http://oradecluj.oradestiri.ro/directorul-tvr-cluj-romeo-couti-invitat-sa-candideze-la-presedintia-consiliului-județean-e-un-proiect-impletit-am-fost-magulit/actualitate/2012/01/09/>

cele din urmă Couți se pare că a renunțat, Mircia Giurgiu anunțându-și candidatura la primăria Cluj fără a menționa existența vreunui tandem.

Orban Katalin, soția lui Sebesi Karen, membru în Consiliul de Administrație al TVR din partea UDMR, a fost numită în luna octombrie redactor-șef al secției maghiare a TVR Cluj după ce fostul redactor șef, Bardocz Sandor a fost demis în urma unui raport de activitate întocmit de directorul Romeo Couți la care a primit „nesatisfăcător” pe linie³⁸⁴. Conform publicației clujene, la evaluările din anii anteriori, Bardocz a fost notat cu „bine” și „foarte bine”. Conform aceleiași publicații, „Surse din televiziunea publică au precizat că fostul redactor șef al Secției Maghiare, Bardocz Sandor, este suspectat că ar simpatiza cu partidul lui Laszlo Tokes, Partidul Popular Maghiar din Transilvania, lucru care a creat <<deranj>> mare în cadrul UDMR Cluj”.

Presiuni politice

Liderii opoziției, Victor Ponta și Crin Antonescu, au acuzat TVR de favorizarea puterii în emisiunile de știri și dezbateri, cerând demiterea Rodicăi Culcer din funcția de director al DEIS. Unele dintre aceste atacuri au constat în jigniri (Crin Antonescu a numit-o „pensionară nesimțită” pe Rodica Culcer, iar pe jurnaliștii Mircea Marian și Ioana Lupea - „ratați de presă”³⁸⁵), altele au constat în gesturi ce pot fi interpretate ca acțiuni de subminare a ideii de televiziune publică.

Pe 11 decembrie, Victor Ponta a ținut o conferință de presă în care a afirmat că nu va mai plăti abonamentul TVR: „Este un tip de acțiune de protest pe care mi-o asum, inclusiv să răspund conform legii, de a nu mai plăti bani ca să îl văd pe Willy (William - n.r.) Brânză și pe tinerii PDL. Este o rușine. Anunț oficial că refuz să mai plătesc această taxă și sunt gata să mă supun rigorilor legii. Voi deschide și pe site-ul meu o listă pentru cei care mai au curaj să încalce legea și să nu mai plătească taxa. Eu refuz să mai plătesc pentru televiziunea lui Bănescu”³⁸⁶. De asemenea, Ponta a afirmat că „televiziunea publică ar trebui să intre într-un circuit de concurență cu celelalte televiziuni”³⁸⁷.

Cei doi lideri ai opoziției reclamă faptul că TVR favorizează pe președintele Traian Bănescu atât prin spațiul de emisie acordat, cât și prin tipul de emisiuni la care este invitat - acele ediții speciale în care președintele sau premierul sunt singurii invitați. Ponta și Antonescu au cerut și pentru ei astfel de condiții, reclamând faptul că au fost invitați întodeauna alături de alți participanți („TVR a refuzat în tot anul 2011 să mă invite pe mine sau pe Crin într-un format identic cu cel acordat de 14 ori dlui Bănescu, și care să ne permită să vorbim. Am fost mereu chemați cu 3 sau mai mulți participanți, toți la fel de „independenți” ca

și doamna de ieri seară, cu același apetit de a vorbi non-stop peste invitat și de a-i adresa întrebări la care să răspundă tot ei!”³⁸⁸).

Răspunzând acestor acuzații, TVR a invocat refuzul liderilor opoziției de a participa la emisiunile de dezbateri ale TVR („Astfel, Victor Ponta a refuzat cinci invitații de a participa la „Prim plan” și „Tema zilei”, iar Crin Antonescu, patru”³⁸⁹).

Nemulțumirile oamenilor politici iau și forma unor inițiative legislative absurde. Deputatul PNL, Mirel Taloș a înaintat în luna mai un proiect de modificare a legii 41/1994 de funcționare a serviciilor publice de radio și televiziune care prevedea privatizarea managementului celor două instituții publice, pe lângă separarea funcțiilor de președinte al Consiliului de Administrație de cea de Director general. Deputatul PNL a propus ca atribuțiile de management aparținând directorului general să fie preluate de o firmă privată de management aleasă în urma unei licitații internaționale. Proiectul Taloș a fost respins de comisia de specialitate a Camerei Deputaților în luna noiembrie.

La rândul lor, reprezentanții puterii au pus presiune asupra TVR prin diverse declarații și luări de poziție.

La întâlnirea cu deputații PDL din 6 noiembrie, Emil Boc a cerut schimbarea lui Andi Lăzescu din funcția de Președinte-Director General pentru că „n-a făcut nimic pentru partid. (...) N-a făcut restructurări, nu are un plan, n-a făcut nimic, să-l chemați să-l scuturați la comisie și apoi mai vedem, respingem raportul TVR în plen și putem să-l schimbăm”³⁹⁰. Solicitat de ActiveWatch să confirme autenticitatea acestor afirmații, premierul Boc nu a oferit niciun răspuns. Același Emil Boc îl urechează pe jurnalistul TVR Mihai Rădulescu în 2010 în timpul unui interviu la TVR1 pentru că acesta i-a adresat întrebări incomode - „parcă sunteți de la Antena3”.

În asentiment total cu Victor Ponta, Președintele Bănescu suținea la B1Tv pe 22 septembrie: „Nu consider morală niciun fel de taxă a TVR-ului și a Radioului. Atât timp cât primesc subvenții, ar trebui să fie libere, fără niciun fel de taxă, și să se adapteze și ele vieții de zi cu zi și să trăiască din publicitate. Iar dacă nu reușesc să trăiască din publicitate, să facă bine să se restructureze. Să nu mai stea cu 3.600 de angajați pe la Televiziune, 2.800 pe la Radio”³⁹¹.

³⁸⁴ „Scandal la TVR Cluj! Membru CA, Sebesi Karen, susținut de UDMR, și-a <<plantat>> soția în funcția de redactor-șef al secției maghiare”, ȘtiriDeCluj.ro, 18 octombrie 2010.

³⁸⁵ „Antonescu despre Rodica Culcer: <<O pensionară nesimțită>>”, Valentina Deleanu, Adevărul.ro, 29 octombrie 2011.

³⁸⁶ „Ponta: Anunț oficial că nu mai plătesc abonamentul TVR”, Realitatea.net, 11 decembrie 2011.

³⁸⁷ „Ponta: TVR - o catastrofă națională. TVR: Televiziunea publică este un brand cu reputație și credibil”, Mediafax.ro, 20 octombrie 2011.

³⁸⁸ „Mercenarii regimului de la TVR”, Victor Ponta, BlogPonta.wordpress.com, 10 ianuarie 2012.

³⁸⁹ Comunicat TVR, 1.11.2011.

³⁹⁰ „Exclusiv. Boc despre șeful TVR: <<Trebuie schimbat, n-a făcut nimic pentru partid!>>”, Valentina Deleanu, Adevărul.ro, 7 noiembrie 2011.

³⁹¹ „Bănescu: Nu consider morală niciunfel de taxă la TVR și Radioul Public”, DailyBusiness.ro, 23 septembrie 2010.

Concluzii:

- TVR nu a scăpat nici în 2011 de imaginea de televiziune favorabilă puterii. Emisiuni de marketing politic în favoarea liderilor PD-L; sancțiuni CNA pentru dezechilibru editorial favorabil puterii; ecranul e dominat de moderatori, invitați și comentatori favorabili puterii; șeful știrilor participă la evenimente ale partidului de guvernământ în care își exprimă sprijinul în favoarea guvernului Boc.
- A existat o decizie controversată, la limita legii și asimilabilă presiunilor politice, de destituire a Rodicăi Culcer de la pupitrul DEIS de către Consiliul de Administrație.
- S-au făcut presiuni asupra TVR din partea liderilor puterii, ai opoziției și președinției, însoțite de cereri de eliminare a taxei TVR.
- Deficitul imens al TVR face inevitabilă luarea unor măsuri de reformă instituțională. Managementul a demarat acțiuni în acest sens, pornind cu un audit instituțional și un proiect de redefinire a valorilor TVR, anunțând în același timp și restructurări de personal.
- Bugetul pe 2012 prevede reducerea cu 20% a cheltuielilor de personal. Ultimii doi ani au consemnat un număr mare de angajări deși se anunțaseră restructurări de personal.

- Reforma legii și reforma instituțională sunt esențiale pentru depolitizarea serviciilor publice de radio și televiziune.

Recomandări pentru politicieni și membrii Consiliului de Administrație:

- Modificarea legii de funcționare a SRR/SRTV este premisa reformei instituționale a SRR/SRTV.
- Persoanele nominalizate de Parlament în consiliile de administrație ale televiziunii și radioului public ar trebui selectate în baza unor criterii profesionale, și nu în baza negocierilor politice.
- Consiliul de Administrație trebuie să țină cont de prerogativele sale și să evite decizii arbitrare care pun în pericol instituția.

Recomandări pentru angajați:

- Folosiți-vă de protecția pe care o acordă Legea avertizorului public pentru a semnală abuzurile pe care le constatați în cadrul celor două instituții.

Legislație

Restricționarea accesului presei la dosarele penale

În februarie 2011, Deputatul PD-L Mihail Boldea a depus în Parlament două proiecte de lege care vizau limitarea accesului presei la dosarele penale, în procesele aflate pe rolul instanțelor, până la pronunțarea unei sentințe definitive. Una dintre aceste inițiative legislative urmărea modificarea Legii 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public, iar cea de-a doua viza modificarea vechiului Cod Penal. „Presa nu intră sub incidența legii. Nu transpune de nicăieri din propunerea mea că ar fi vorba de presă. Presa trebuie să fie liberă să lucreze fără restricții. Interesul meu este ca presa să își facă treaba, eu am dorit doar să tai sursele judiciare ale presei”³⁹², a declarat Mihail Boldea.

Amendamentul propus la Legea 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public excepta din categoria de interes public informațiile din dosarele penale aflate în faza de urmărire penală sau pe rol în instanțele de judecată, până la pronunțarea unei sentințe definitive³⁹³. Același proiect prevedea sancționarea disciplinară a celor care „divulgau sau furnizau în mod voluntar sau involuntar astfel de informații”. Expunerea de motive a inițiatorului Mihail Boldea susținea că „În cei zece ani de aplicare a prevederilor Legii 544/ 2001 privind liberul acces la informațiile de interes public au apărut numeroase semnale din partea societății civile și a unor persoane fizice, cu privire la scurgerile de informații confidențiale existente în momentul aplicării prevederilor invocate în legea de mai sus”. Guvernul nu a susținut această inițiativă legislativă și a publicat un punct de vedere prin care își exprima îngrijorarea că ea ar afecta libertatea de exprimare. Punctul de vedere al Guvernului mai făcea referire și la faptul că Legea 544/2001 „cuprinde deja elemente care reprezintă temei pentru o restricționare la astfel de informații din partea autorităților publice”³⁹⁴. Această propunere legislativă a fost respinsă de Senat în luna iunie și a primit în septembrie un raport de respingere de la Comisia pentru cultură, arte, mijloace de informare în masă. Dacă această inițiativă legislativă ar fi fost aprobată, ea ar fi afectat transparența actului de justiție, precum și dreptul la informare și la liberă exprimare al jurnaliștilor (de investigație și nu numai) care scriu despre dosare de interes public (detalii în această privință, în Capitolul „Accesul la informațiile de interes public”).

Propunerea legislativă pentru modificarea și completarea Legii nr. 15/ 1968 Codul Penal (vechi) adăuga articolul potrivit căruia „Fapta săvârșită de un procuror, judecător, polițist, jandarm sau oricare altă persoană care prin natura funcției sale are acces la informații din dosarele penale, de a divulga, transmite sau face publice în orice mod, direct sau indirect, date sau informații din aceste

³⁹² „AUDIO Ce spune deputatul Mihail Boldea despre limitarea accesului la dosarele penale: <<Obiectivul meu a fost să tai sursele jurnaliștilor>>”, Attila Biro, HotNews.ro, 21 februarie 2011.

³⁹³ Pl-x nr. 279/ 2011. Propunere legislativă pentru modificarea și completarea Legii 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public, CDep.ro, 18 februarie 2011.

³⁹⁴ Ibidem.

dosare înainte de pronunțarea unei hotărâri judecătorești definitive, se pedepsește cu închisoarea de la 1 la 5 ani și interzicerea unor drepturi”³⁹⁵. Senatul a respins inițiativa în luna iunie. În expunerea de motive, deputatul Mihail Boldea a argumentat introducerea acestui articol în felul următor: „În practică, prelevându-se de omisiunea unor prevederi punitive în acest sens din Legea 15/ 1968 Codul Penal al României, unii funcționari care au acces la aceste dosare oferă date din dosarele penale aflate pe rolul instanțelor de judecată sau în stadiul de urmărire penală, fără acordul prealabil al părților, aceste informații fiind apoi folosite pentru a crea o presiune asupra anchetatorilor, instanțelor sau părților din dosar. În plus, prin divulgarea publică a unor informații confidențiale dintr-un dosar penal aflat pe rolul instanțelor de judecată, imaginea unei persoane este lezată și deteriorată, înainte ca instanțele abilitate să ia o decizie definitivă”³⁹⁶. Un punct de vedere al Guvernului cu privire la această inițiativă legislativă evidențiază faptul că noul Cod Penal prevede deja un articol în acest sens, acesta fiind suficient. Astfel, Articolul 276 din noul Cod Penal stabilește drept infracțiune „compromiterea intereselor justiției”. Potrivit acestui articol, „(1) Divulgarea, fără drept, de informații confidențiale privind data, timpul, locul, modul sau mijloacele prin care urmează să se administreze o probă, de către un funcționar care a luat cunoștință de acestea în virtutea funcției, dacă prin aceasta poate fi îngreunată sau împiedicată urmărirea penală, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă. (2) Dezvăluirea, fără drept, de mijloace de probă sau înscrisuri oficiale dintr-o cauză penală, înainte de a se dispune o soluție de netrimitere în judecată ori de soluționarea definitivă a cauzei, de către un funcționar care a luat cunoștință de acestea în virtutea funcției, se pedepsește cu amendă. (3) Dezvăluirea, fără drept, de informații dintr-o cauză penală, de către un martor, expert sau interpret, atunci când această interdicție este impusă de legea de procedură penală, se pedepsește cu amendă. (4) Nu constituie infracțiune fapta prin care sunt divulgate ori dezvăluite acte sau activități ilegale comise de autorități într-o cauză penală”.

Deputatul Mihail Boldea a fost arestat, în martie 2012, pentru înșelăciune și constituirea unui grup infracțional organizat. De remarcat că mai mult de un sfert din cele 49 de inițiative legislative ale acestuia au vizat modificări ale Codului Penal, ale legislației anticorupție, ale funcționării DIICOT sau cu privire la executarea pedepselor și la munca în detenție³⁹⁷.

Legislația audiovizuală

În martie, Comisia pentru cultură, arte, mijloace de informare în masă a Camerei Deputaților a dat aviz favorabil unui proiect legislativ de modificare a Legii Audiovizualului (504/ 2002)³⁹⁸. Proiectul a fost depus în luna februarie de

³⁹⁵ „Pl-x nr. 474/ 2011. Propunere legislativă pentru modificarea și completarea Legii nr. 15/ 1968 Codul Penal al României, cu modificările și completările ulterioare”, Cdep.ro, 18 februarie 2011.

³⁹⁶ Ibidem.

³⁹⁷ „Deputatul Mihail Boldea își pregătea terenul: voia modificarea legilor privind DIICOT și detenția”, ȘtirileProTv.ro, 22 martie 2012.

³⁹⁸ „Pl-x nr. 48/2011. Propunere legislativă pentru modificarea și completarea Legii audiovizualului nr. 504/ 2002, cu modificările și

către deputații PD-L Raluca Turcan, Cezar Preda, Brândușa Novac și Mariana Chircu.

Forma inițială a proiectului de lege integra majoritatea prevederilor din Codul de reglementare a conținutului audiovizual³⁹⁹, ceea ce ar fi îngreunat libertatea Consiliului Național al Audiovizualului (CNA) de a-și ajusta politicile de control în funcție de peisajul audiovizual. Mai mulți reprezentanți ai societății civile au acuzat forma inițială a propunerii legislative de reglementare excesivă și chiar de ingerințe editoriale. În plus, în forma depusă de inițiatori, o parte dintre atribuțiile importante pe care CNA le exercită în calitate sa de autoritate publică autonomă (participarea la negocierile internaționale cu privire la domeniul audiovizual și dreptul de a emite avize consultative cu privire la proiectele de acte normative care vizează acest domeniu) erau eliminate.

De exemplu, conform formei inițiatorilor, Articolul 21³ le-ar impune prezentatorilor/ moderatorilor obligația de a fi imparțiali în programele de știri și dezbateri pe teme de interes public. Cu alte cuvinte, acestora nu le-ar fi permis să emită opinii personale, ceea ce reprezintă o încălcare a dreptului la liberă exprimare. Articolul 21⁴ încearcă să corecteze acest minus, dar sfârșește prin a fi neclar: „În exercitarea dreptului de a-și exprima opinii sau puncte de vedere în legătură cu subiecte de interes public, prezentatorii și moderatorii trebuie să asigure o separare clară a opiniilor de fapte și nu trebuie să profite de apariția lor constantă în programe într-un mod care să contravină exigențelor de asigurare a imparțialității”. Și Articolul 40⁴ ridică probleme din punctul de vedere al dreptului la informare, deoarece, odată adoptat, ar admite înregistrarea/filmarea în locuri publice ca singură excepție pentru difuzarea de imagini sau de înregistrări cu persoane reținute pentru cercetări, arestate sau aflate în detenție, fără acordul acestora. Interesul public nu este invocat ca excepție la acest articol. Filmarea cu camera ascunsă a persoanelor aflate la tratament în unitățile de asistență medicală conține o excepție de interes public extrem de limitativă, care nu ar acoperi toate situațiile cu care se confruntă jurnaliștii (Art. 45). Proiectul mai introduce și prevederi limitative și detaliate privind dreptul la replică și rectificare, în detrimentul legislației secundare emise de CNA.

Pe parcursul dezbaterilor de la Comisia de cultură, arte și mass-media a Camerei Deputaților, la care au participat și membrii Consiliului Național al Audiovizualului, dar și reprezentanți ai unor radiodifuzori și ai câtorva organizații de drepturile omului, proiectul a fost modificat, astfel încât articolele amendate sau adăugate la lege au căpătat o formă mai rezonabilă⁴⁰⁰.

Din păcate, proiectul de lege a fost adoptat tacit pe 17 mai, în conformitate cu prevederile art.75 alin.(2) din Constituție și ale art.113 din Regulamentul Camerei Deputaților, termenul pentru dezbateri și vot final fiind depășit⁴⁰¹. Aceasta înseamnă că forma adoptată și înaintată

către Senat este cea inițială, nu cea modificată în urma dezbaterilor din Comisia de mass-media a Camerei.

În februarie 2011, Consiliul Național al Audiovizualului a adoptat un nou Cod de reglementare a conținutului audiovizual. Codul a fost dezbătut pe parcursul anului 2010. O detaliere a modificărilor aduse de acest act poate fi găsită în Raportul FreeEx 2010.

În luna iulie a intrat în vigoare o nouă modificare a Codului. Astfel, aliniatul 2 al Articolului 17 a fost modificat după cum urmează: „(1) În intervalul orar 6,00 - 22,00 nu pot fi difuzate programe, altele decât producțiile audiovizuale de ficțiune, care conțin descrieri ori reconstituiri ale unor omucideri/sinucideri, mutilări/automutilări sau tehnici criminale ori practici oculte. (2) În cazul acestor drame, radiodifuzorii nu pot difuza imagini de la locul tragediei sau imagini care arată suferințele prin care trec membrii familiei ori ale altor persoane apropiate victimei sau familiei acesteia”. „În acest fel protejăm demnitatea și imaginea victimei și a familiei mai ales atunci când e vorba de un copil sau de un adolescent”⁴⁰², a declarat Răsvan Popescu, președintele CNA. Această modificare a fost criticată pentru faptul că împiedică radiodifuzorii să prezinte imagini de la locul producerii unor tragedii, inclusiv imagini care pot fi filmate de pe spațiul public. În practică această normă s-a dovedit imposibil de respectat, în special în cazurile unor tragedii de larg interes public (de exemplu, atacul de la coaforul Perla din București).

Deputatul PNL Mirel Taloș a înaintat în luna mai un proiect de modificare a legii 41/1994 de funcționare a serviciilor publice de radio și televiziune care prevedea privatizarea managementului celor două instituții publice, pe lângă separarea funcțiilor de președinte al Consiliului de Administrație de cea de Director general. Deputatul PNL a propus ca atribuțiile de management aparținând directorului general să fie preluate de o firmă privată de management aleasă în urma unei licitații internaționale. Proiectul Taloș a fost respins de comisia de specialitate a Camerei Deputaților în luna noiembrie.

În decembrie, Senatul a adoptat inițiativa deputatului PNL Mirel Taloș de a modifica Legea audiovizualului. Conform acestui proiect, televiziunile generaliste ar fi fost obligate să difuzeze săptămânal cel puțin 120 de minute de emisiuni culturale sau educative, iar posturile de știri ar fi trebuit să transmită în fiecare săptămână 30 de minute de astfel de programe. Proiectul prevedea că emisiunile culturale și educative includ: muzică (concerte sau recitaluri de muzică clasică, emisiuni de istoria muzicii, spectacole de operă, etc.); arte plastice și arte decorative; literatură; dramaturgie; artă cinematografică; balet; arhitectură; cultura populară românească (emisiuni despre tradiții, muzică populară românească, pusă într-un context critic sau istoric, emisiuni de prezentare a civilizației satului românesc etc.); cultura populară europeană (emisiuni de prezentare a civilizației europene, emisiuni despre tradiții etc.); istorie; știință.

completările ulterioare”, Cdep.ro, 17 februarie 2011.

³⁹⁹ Decizie nr. 220 din 24 februarie 2011.

⁴⁰⁰ Raportul Comisiei de cultură, arte și mass-media.

⁴⁰¹ „Ședința Camerei Deputaților din 17 mai 2011”, Cdep.ro.

⁴⁰² Decizie nr. 459 din 28 iunie 2011 pentru completarea Deciziei Consiliului Național al Audiovizualului nr. 220/2011 privind Codul de reglementare a conținutului audiovizual.

În ianuarie 2012, Președinția a cerut, însă, reexaminarea propunerii legislative. „Legea audiovizualului conține prevederi armonizate cu dispozițiile Directivei 89/552/CEE a Parlamentului European (Directiva serviciilor media audiovizuale) și prevede că prin difuzarea serviciilor de programe se realizează pluralismul politic și social, diversitatea culturală, lingvistică și religioasă, informarea, educarea și divertismentul publicului, cu respectarea libertăților și ale drepturilor fundamentale ale omului. Considerăm că impunerea unor condiții și limite în ceea ce privește conținutul programelor furnizate de radiodifuzori nu este oportună, limitând libertatea presei. De asemenea, considerăm că publicul este cel ce poate alege emisiunea sau canalul radio ori tv, din multitudinea celor existente pe piață, nefiind necesară o intervenție a legiuitorului în acest sens”⁴⁰³, s-a arătat în cererea de reexaminare emisă de Președinție.

Legea lui Ghișe, respinsă de Senat

Pe 4 mai 2011, senatorii au respins (cu 70 de voturi la 6) proiectul de Lege a profesiei de jurnalist inițiat în septembrie 2010 de senatorul PNL Ioan Ghișe. Proiectul de lege propunea ca jurnaliștii să își poată desfășura activitatea doar dacă ar fi fost posesorii unor cărți de jurnalist. Conform proiectului, ar fi putut fi jurnalist doar persoana care îndeplinea cumulativ următoarele condiții: deținea capacitatea de exercitare a drepturilor civile; era aptă din punct de vedere psihic pentru exercitarea profesiunii, fapt ce trebuia dovedit prin examen psihologic efectuat o dată la trei ani; nu a fost condamnată penal definitiv pentru: furt, viol, tâlhărie, crimă, escrocărie, trădare de țară și alte fapte incompatibile cu morala socială (art. 18, alin. 1). Exercițarea profesiei de jurnalist era considerată incompatibilă cu: ocupații care lezează demnitatea și independența profesiei de jurnalist sau bunele moravuri; exercitarea nemijlocită de fapte materiale de comerț. Conform proiectului, activitatea jurnalistică s-ar fi putut desfășura doar în cadrul unor cabinete jurnalistic individuale sau asociate (mai mulți jurnaliști). Legea propunea și înființarea unui Colegiu Național al Jurnaliștilor cu atribuții preponderent de organizare, dar și cu atribuția de ridicare a dreptului de a profesa, pentru incompatibilitățile expuse anterior. O instituție numită Ombudsman ar fi urmat să aplice amenzi administrative pentru o serie de încălcări ale legii, cum ar fi publicarea de materiale jurnalistic care nu provin de la posesorul unei cărți de jurnalist, ajungându-se până la interdicția temporară de apariție a unei publicații sau a unei emisiuni radio sau tv. Cel puțin jumătate din proiectul de lege conținea prevederi care se încadrau într-un cod etic, nu într-o lege, ceea ce excedea în mod evident scopul procesului de legiferare. Proiectul a fost redactat fără consultarea niciuneia dintre organizațiile semnificative ale breslei și a fost dur criticat de mai mulți jurnaliști, politicieni și organizații de media și drepturile omului (detalii, în Raportul FreeEx 2010).

Chiar dacă acest proiect legislativ a fost respins, unii politicieni au continuat să afirme că o lege a presei ar fi

⁴⁰³ „Băsescu cere reexaminarea legii care obliga televiziunile să difuzeze săptămânal emisiuni culturale, pe motiv că limitează libertatea presei”, Gabriel Pecheanu, Gândul.info, 5 ianuarie 2012.

necesară. Pe 3 mai, de Ziua Mondială a Libertății Presei, douăsprezece organizații non-guvernamentale au depus un proiect (ironic) de Lege a presei care avea în componența sa un singur articol: „În România, presa este liberă. Orice formă de cenzură este interzisă”. „Proiectul de Lege” a venit ca răspuns la solicitarea Comisiei pentru drepturile omului, culte și minorități din Senatul României, adresată organizațiilor profesionale din media, de a prezenta propuneri de reglementare a profesiei de jurnalist până la data de 3 mai 2011. „Presa responsabilă este liberă, profesionistă și aptă să se auto-reglementeze. De aceea, este nevoie să încurajăm libertatea, profesionalizarea și autoreglementarea presei. Responsabilizarea jurnaliștilor nu se poate face prin noi legi. Creșterea standardelor profesionale și promovarea valorilor în profesie se poate face doar din interiorul bresei, prin asumarea și implementarea de coduri deontologice și de mecanisme viabile de autoreglementare. Prin autoreglementare, jurnaliștii vor avea un control mai mare asupra profesiei, libertatea presei se va consolida și astfel, societatea românească își va vedea servite mai bine interesele”, s-a arătat în expunerea de motive a acestui proiect legislativ. Unii politicieni nu au agreat mesajul din subtext. „În România este nevoie de o lege a presei, care să reglementeze o activitate care este foarte discutată, pentru că, dacă tot vom amâna de frica a ce scriu jurnalele, facem un lucru negativ”⁴⁰⁴, a spus senatorul UDMR Gyorgy Frunda, pe 11 mai, la o dezbatere despre Raportul FreeEx lansat în 2011. Tot atunci, senatorul UDMR s-a pronunțat în favoarea suspendării temporare a dreptului de a profesa pentru jurnaliștii care încalcă în mod repetat drepturile omului - o măsură considerată abuzivă de organizațiile care promovează dreptul la libertatea de exprimare⁴⁰⁵.

O altă Lege „Big Brother”

În iunie 2011, Ministerul Comunicațiilor și Societății Informaționale (MCSI) a lansat spre dezbatere publică „Proiectul de lege privind reținerea datelor generate sau prelucrate de furnizorii de servicii de comunicații electronice destinate publicului sau de rețele publice de comunicații”⁴⁰⁶. Aceasta, în ciuda faptului că, în 2009, o lege izbitor de asemănătoare a fost declarată neconstituțională⁴⁰⁷. Reiterarea unei forme similare primei legi s-a produs ca urmare a presiunilor unei directive europene (2006/ 24/ EC) care le impune statelor membre UE să „armonizeze dispozițiile statelor membre privind obligațiile furnizorilor de servicii de comunicații electronice accesibile publicului sau de rețele de comunicații publice cu privire la păstrarea anumitor date generate sau prelucrate de către aceștia, pentru a se asigura că datele sunt disponibile în vederea cercetării, depistării și urmăririi penale a infracțiunilor grave, astfel cum sunt definite de fiecare stat membru

⁴⁰⁴ „Frunza: În România este nevoie de o lege a presei”, Mediafax.ro, 17 mai 2011.

⁴⁰⁵ „Inevitabila lege a presei”, Liana Ganea, Blog.ActiveWatch.ro, 18 mai 2011.

⁴⁰⁶ „MCSI lansează spre consultare publică proiectul de lege privind reținerea datelor”, MCSI.ro, 23 iunie 2011.

⁴⁰⁷ „Decizia 1258 din 8 octombrie 2009 referitor la excepția de neconstituționalitate a prevederilor Legii nr. 298/ 2008”, publicată în Monitorul Oficial numărul 798 din 23 noiembrie 2009, Legi-Internet.ro.

în dreptul său intern”⁴⁰⁸. „Noua” propunere legislativă, cunoscută publicului larg drept „Legea Big Brother”, îi obligă pe furnizori să rețină, pe o perioadă de 6 luni, datele de trafic, de localizare și de identificare ale utilizatorilor și să le pună la dispoziția organelor de urmărire penală, instanțelor de judecată și organelor de stat cu atribuții în domeniul siguranței naționale.

Mai multe organizații de drepturile omului au remarcat că „Legea Big Brother” prezintă o serie de probleme legate de: restrângerea drepturilor și libertăților cetățenești, securitatea datelor reținute, accesul la datele reținute și costurile suplimentare pentru furnizori și utilizatori⁴⁰⁹. Datele reținute în cazul adoptării legii includ: identitatea inițiatorului și destinatarului unei comunicări, data, ora și durata unei comunicări, tipul de comunicare, echipamentul de comunicație folosit și datele de localizare ale acestuia. Reținerea acestor date este de natură să afecteze exercitarea dreptului la viață privată, protecția datelor cu caracter personal și libertatea de exprimare întrucât: combinate, aceste date pot oferi informații detaliate despre viața privată a individului; măsura de reținere a datelor se aplică tuturor utilizatorilor, în mod permanent, devenind astfel o regulă generală, și nu o excepție de la obligația respectării drepturilor cetățenești; reținerea datelor pentru toți utilizatorii îi transformă pe aceștia automat în persoane susceptibile de săvârșirea unor infracțiuni, fiind afectată astfel prezumția de nevinovăție; este afectat dreptul la viață privată nu doar al inițiatorului unei comunicări, ci și al destinatarului comunicării, acesta fiind identificat doar pentru că a fost contactat de către inițiatorul comunicării. Limitarea acestor drepturi este permisă de Constituție numai în cazul în care măsura este necesară și proporțională cu situația care a determinat-o. Necesitatea măsurii nu a fost însă demonstrată cu date concrete, iar proporționalitatea nu este asigurată, întrucât reținerea datelor este permanentă și se aplică tuturor utilizatorilor.

Pe de altă parte, datele propuse spre a fi reținute sunt informații cu caracter sensibil și este necesară o protecție adecvată a lor față de o accesare ilegală. Propunerea legislativă nu conține însă suficiente garanții pentru asigurarea securității acestor date pe durata stocării lor la nivelul furnizorilor și nu abordează problema securității datelor în momentul transmiterii lor către organele competente, sau pe durata stocării și utilizării. Mai mult, propunerea legislativă conține prevederi neclare, și, deci, interpretabile, referitoare la organele de stat care pot

solicita accesul la datele reținute și la condițiile în care se poate realiza acest acces. Se pot crea astfel premisele unor abuzuri din partea autorităților statului, în special a celor cu atribuții în domeniul securității naționale care nu sunt enumerate exhaustiv. Deși se menționează că organele competente utilizează datele reținute pentru prevenirea, cercetarea, descoperirea și urmărirea infracțiunilor grave, nu există nicio prevedere care să garanteze faptul că organele de stat nu pot solicita și utiliza datele și în alte scopuri. În plus, crearea și administrarea bazelor de date necesare pentru reținerea datelor ar presupune și o serie de cheltuieli majore pentru furnizori, care cel mai probabil s-ar reflecta în tarifele percepute utilizatorilor. De asemenea, oponenții Legii au constatat că este extrem de posibil să se producă și o distorsionare a pieței de comunicații, ca urmare a incapacității operatorilor mici și mijlocii de a suporta aceste cheltuieli. Date fiind toate aceste riscuri, organizațiile neguvernamentale le-au solicitat deputaților să respingă legea, chiar și cu prețul unei sancțiuni de la Bruxelles⁴¹⁰.

MAI a vrut să modifice Legea Adunărilor Publice

În septembrie 2011, Ministerul Administrației și Internelor a supus spre dezbateră un proiect de modificare a legii 61/1991 privind organizarea și desfășurarea adunărilor publice. Această inițiativă a fost intens criticată de societatea civilă. Peste 30 de organizații pentru drepturile omului au cerut respingerea acestei propuneri și menținerea formei deja existente a legii⁴¹¹. Argumentele în acest sens veneau în sprijinul ideii că forma în vigoare a legii urmărea protejarea și garantarea libertății de exprimare, în vreme ce proiectul de modificare a legii conducea mai degrabă la limitarea acestei libertăți.

Caracterul restrictiv al propunerii de modificare a legii adunărilor publice putea fi sesizat cu ușurință chiar din renunțarea la primul paragraf din Legea 61/1991, care consfințea faptul că „Libertatea cetățenilor de a-și exprima opiniile politice, sociale sau de alta natură, de a organiza mitinguri, demonstrații, manifestații, procesiuni și orice alte întruniri și de a participa la acestea este garantată prin lege”. De asemenea, era exclus și articolul potrivit căruia „Primăriile municipale, orașenești sau comunale și organele locale ale poliției sunt obligate să asigure condițiile necesare în vederea desfășurării normale a adunărilor publice, iar organizatorii au obligația să întreprindă acțiunile ce se impun pentru ca acestea să se desfășoare în conformitate cu prevederile art. 2”. Cu alte cuvinte, nu se mai enunțau pașii și procedurile de intervenție în forță: dispăreau somațiile, lăsându-se astfel mult mai multă libertate de apreciere pentru forțele de ordine în problema declanșării intervenției în forță. O altă carență majoră a proiectului de lege era aceea că Expunerea de Motive făcea referire

⁴⁰⁸ „Directiva 2006/24/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 martie 2006 privind păstrarea datelor generate sau prelucrate în legătură cu furnizarea serviciilor de comunicații electronice accesibile publicului sau de rețele de comunicații publice și de modificare a Directivei 2002/58/CE”, Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, Eur-Lex.Europa.eu, 13 aprilie 2006.

⁴⁰⁹ „Punct de vedere cu privire la propunerea legislativă privind reținerea datelor generate sau prelucrate de furnizorii de rețele publice de comunicații electronice și de servicii de comunicații electronice destinate publicului”, Asociația pentru Tehnologie și Internet (ApTI), Asociația pentru Drepturile Omului - Comitetul Helsinki (APADOR-CH), ActiveWatch - Agenția de Monitorizare a Presei, Asociația Națională a Internet Service Providerilor (ANISP), Centrul pentru Jurnalism Independent (CJI), Organizația Română pentru Drepturile de Utilizator (ORDU), Asociația Copyratul Român, Ceata, ActiveWatch.ro, 9 februarie 2012.

⁴¹⁰ „ONG-uri: România nu ar trebui să adopte așa-numita Lege Big Brother, chiar cu prețul unei sancțiuni de la Bruxelles/ Legea transformă <<a priori>> toți utilizatorii de comunicații în posibili infractori”, Adrian Vasilache, HotNews.ro, 3 august 2011.

⁴¹¹ „Declarație de protest cu referire la proiectul <<Legii privind organizarea și desfășurarea adunărilor publice>>”, CriticAtac.ro, 15 septembrie 2011.

la „reducerea infrafracționalității” și „diminuarea numărului de fapte penale”, însă nu aducea argumente solide care să susțină necesitatea impunerii unor restricții în ce privește organizarea adunărilor publice și nici dovezi privind fapte penale sau violențe comise la adunări publice.

O analiză realizată de ActiveWatch la publicarea proiectului de Lege a relevat că acesta aborda adunarea publică în termenii unei amenințări la siguranța națională⁴¹². Astfel, Art. 4 al proiectului menționa Jandarmeria ca fiind singura autoritate care să aprecieze gradul de risc al adunărilor publice. Oportun ar fi fost ca întreaga comisie de analiză să aprecieze acest grad de risc, iar metodologia în baza căreia urma să se facă împărțirea pe categorii a adunărilor publice să fie parte integrantă din Lege. Pe de altă parte, Art. 6 conținea mai multe expresii vagi, ușor interpretabile de către forțele de ordine („organizații terorist-diversioniste”, „incitarea la discriminare”, „normele moralității publice”, „defăimarea țării sau a națiunii”), fără să existe o metodologie clară pentru identificarea acestor elemente. În consecință, eventuala aplicare a acestui articol risca să afecteze grav libertatea de exprimare și întrunire, întrucât presupunea riscul interpretării abuzive a acestor prevederi. Mai mult, Art. 7 adăuga printre instituțiile în apropierea cărora ar fi urmat să fie interzisă orice formă de manifestare publică pe acelea „cu pază militară asigurată”. Nu se oferea nici o explicație cu privire la această restricție. Mai mult, restricția limita grav spațiile în care puteau avea loc adunările. Având în vedere că majoritatea instituțiilor publice au pază militarizată (Președinție, Guvern, Ministere, Parlament, Prefecturi), cetățenilor li s-ar fi interzis să-și exprime opinia exact în fața acestor instituții cu rol important în adoptarea de politici publice. Mai mult, sintagma „imediată apropiere a stațiilor de metrou” reducea și mai mult spațiul în care ar fi putut fi organizate manifestațiile. Iar, dacă Art. 7 delimita spațiile în care adunările publice puteau avea loc, în Art. 30, alin 1, se menționa că: „se emit hotărâri ale Consiliului local care să stabilească locurile de desfășurare a adunărilor publice”. Astfel, locurile în care ar fi avut loc aceste adunări puteau fi și mai mult limitate printr-o decizie a Consiliului Local/ General.

Articolul 9 din Proiectul de Lege introducea un proces de avizare (autorizare) a organizării unei adunări publice, fapt care contrazicea Articolul 39 din Constituția României, conform căruia „Mitingurile, demonstrațiile, procesiunile sau orice alte întruniri sunt libere [...]”. Totodată, Articolul 10 prevedea: „Pentru obținerea aprobării prevăzute la art. 9, organizatorul depune o declarație prealabilă la primăria pe a cărei rază de competență urmează să fie organizată adunarea publică, cu cel puțin 5 zile lucrătoare înainte de data desfășurării acesteia”. Printre altele, Articolul 12 stabilea dreptul comisiei de a respinge aprobarea organizării unei adunări publice din „motive rezonabile” - o sintagmă vagă și neargumentată, care lăsa aprobarea sau îngădirea unui drept fundamental la latitudinea comisiei. Proiectul de Lege îi mai impunea organizatorului să se erijeze în organ

⁴¹² „Comentariile ActiveWatch cu privire la proiectul de Lege privind organizarea și desfășurarea adunărilor publice”, ActiveWatch - Agenția de Monitorizare a Presei, ActiveWatch.ro, 19 septembrie 2011.

de protecție civilă, care să prevină „degenerarea în acțiuni turbulente”. În fapt, prin atribuirea organizatorului a unor funcții sociale care, în fapt, se cuvin autorităților publice (poliția locală, jandarmeria), s-ar fi descurajat organizarea adunărilor publice. Statul român dispune de forțe de ordine, precum și de infrastructura necesară pentru a avea grijă la bunul mers al unei adunări publice.

De natură să descurajeze organizarea adunărilor publice era și Articolul 13. Acesta prevedea obligativitatea organizatorului de a asigura utilități necesare strict în cazul unor manifestații de largă amploare. Astfel, potrivit articolului 13, organizatorul ar fi urmat să fie obligat: „a) să ia toate măsurile necesare pentru ca adunarea publică să se desfășoare în condițiile prevăzute la art. 2; b) să întrerupă imediat adunarea publică atunci când constată că au intervenit fapte de natură a aduce atingere dispozițiilor art. 2 și să o reia numai după restabilirea ordinii, în limita intervalului orar aprobat; c) să asigure protecția participanților și a mediului ambiant; d) să asigure folosirea sau funcționarea normală a căilor de comunicații, a transportului în comun, a instituțiilor publice sau private”. De altminteri, și cuantumul amenziilor, stabilit prin proiectul de Lege, era disproporționat în raport cu gravitatea faptelor, riscând să descurajeze dreptul la liberă întrunire și la libertatea de exprimare și să ducă la inhibarea unor drepturi cetățenești fundamentale. Nu în ultimul rând, Art. 21, alin 3 din proiectul de Lege menționa dispersarea tuturor persoanelor prezente la miting, în contextul „pierderii caracterului pașnic și civilizată”. În fapt, îndepărtarea tuturor participanților este o măsură abuzivă, măsura optimă fiind îndepărtarea persoanelor care au generat acea situație.

Propunerea legislativă de modificare a Legii Adunărilor Publice a fost retrasă ca urmare a protestelor din partea organizațiilor pentru drepturile omului.

De remarcat este și că anumite prevederi ale actualei legi a adunărilor publice lasă loc de abuzuri din partea autorităților, fapt certificat și de intervențiile abuzive ale Jandarmeriei și ale Poliției de la protestele recente (detalii, în Capitolul „Agresiuni, amenințări, insulte”). Referindu-se la violențele urbane din Atena și Londra, deputatul PD-L Mircea Toader a afirmat în cadrul dezbaterii de la Parlament pe tema proiectului de modificare a legii 61/1991 că, deși România nu s-a confruntat în ultimii 20 de ani cu acțiuni de stradă violente, „ar fi bine să avem grijă să nu pățim și noi ce au pățit țări cu tradiție democratică”.

Noul Cod civil a intrat în vigoare

La 1 octombrie 2011 a intrat în vigoare noul Cod Civil, iar, în ianuarie 2012, ministrul de Justiție Cătălin Predoiu a anunțat că noul Cod de procedură civilă va intra în vigoare la 1 iunie 2012⁴¹³. Tot la începutul lui 2012, ministrul a declarat că va propune aplicarea noilor coduri penal și de procedură penală de la 1 martie 2013⁴¹⁴. În ceea ce privește noile Coduri penal și civil, reamintim că, deși Guvernul a impus Parlamentului în 2009 să le adopte în procedură de urgență, intrarea în vigoare a acestor acte normative a fost amânată pentru o lungă perioadă, însă fără ca sistemul de justiție să fie cu adevărat pregătit pentru aplicarea acestora (pentru detalii, consultați precedentele Rapoarte FreeEx).

Noul Cod Civil conține prevederi detaliate și limitative referitoare la încălcarea dreptului la viață privată, a dreptului la imagine, reputație și demnitate și introduce o formă de interdicție a publicării (art. 253, alin 1: „Persoana fizică ale cărei drepturi nepatrimoniale au fost lezate ori amenințate poate cere oricând instanței: (...) b) încetarea încălcării și interzicerea pentru viitor, dacă aceasta durează încă”). La finalul acestui raport găsiți o Anexă cu selecția unor articole din noul Cod civil care vizează libertatea de exprimare.

Propunere legislativă pentru protejarea minorilor de presa indecentă

În noiembrie 2011, deputații Mircea Giurgiu, Petru Movilă, Aledin Amet și Tudor Ciuhodaru au înaintat o „propunere legislativă privind protecția minorilor împotriva presei cu conținut indecent”⁴¹⁵. Această inițiativă propunea: difuzarea restricționată printr-un sistem de acces condiționat a publicațiilor care pot afecta dezvoltarea fizică, mentală sau morală a minorilor; introducerea unui semn de avertizare de forma unui cerc roșu („cu diametrul de minimum 4 cm, iar în interiorul acestuia, cifra 18 de culoare albă”) pe pagina publicației cu conținut considerat indecent; parolarea și introducerea unei taxe pe site-urile cu conținut indecent; blocarea site-urilor care încălcau prevederile anterioare. Proiectul legislativ propunea ca „în presă (totalitatea publicațiilor din România, difuzate prin tipărituri sau prin mijloace electronice) să fie interzis conținutul indecent (ansamblul de scrieri, fotografii, desene, imprimări de orice fel care prin semnificația lor aduc ofensă pudorii) precum și orice alte forme de exprimare indecentă”. Textul propunerii legislative era formulat vag și lăsa loc de abuzuri grave, precum cenzurarea site-urilor/ publicațiilor. Inițiatorii propuneau, de asemenea, și sancțiuni de 5.000 până la 25.000 de lei pentru încălcarea prevederilor.

Un punct de vedere din februarie 2012 al Guvernului preciza că „sfera de aplicare a acestei propuneri

legislative este neclară și mult prea largă, fapt ce o poate face inefficientă și greu de aplicat”⁴¹⁶. Totodată, documentul remarca faptul că „prevederile prezentei inițiative legislative nu conferă o protecție suplimentară semnificativă a intereselor minorilor față de regimul legal în vigoare, ci creează un paralelism legislativ care va produce confuzie în rândul destinatarilor obligațiilor”. În încheiere, acest punct de vedere anunța că „Guvernul nu susține adoptarea acestei propuneri legislative”. În aprilie 2012, Comisia juridică de numiri, disciplină, imunități și validări a transmis un aviz negativ cu privire la această inițiativă legislativă.

Modificarea Legii 4/2008, împotriva violenței pe arenele sportive

La sfârșitul lui 2011, Parlamentul a adoptat proiectul de modificare a legii 4/2008 împotriva violenței pe arenele sportive, proiect inițiat de deputatul PD-L Alin Trășculescu. Amendamentele propuse conțin o serie de măsuri care restrâng o serie de drepturi constituționale (libera exprimare) sau principii de drept (prezumția de nevinovăție) și restrâng dreptul la apărare, iar sancțiunile prevăzute sunt exagerate în raport cu pericolul social al faptelor sancționate. Astfel, legea prevede pedepse cu închisoarea de la 2 la 5 ani pentru „Încercarea de a introduce, deținerea, confecționarea sau folosirea în incinta arenei sportive a obiectelor artisanale și de distracție, de orice clasă”, fără a defini ce reprezintă obiectele artisanale și de distracție, acestea putând fi steaguri, eșarfe, baloane etc. De asemenea, legea prevede că jandarmeria și poliția locală constată și sancționează infracțiunile prevăzute de lege, iar contestarea acestor sancțiuni nu suspendă aplicarea lor. Printre aceste sancțiuni se regăsește și interzicerea accesului pe arenele sportive și obligativitatea prezentării la secția de poliție în ziua și la ora desfășurării competițiilor. De asemenea, declanșarea urmăririi penale atrage cu sine automat interzicerea accesului la competiții sportive. O astfel de prevedere restrânge dreptul la justiție și încalcă prezumția de nevinovăție, fiind în același timp o măsură privativă de libertate.

Concluzii:

- **Autoritățile și politicienii din tot spectrul politic încearcă în continuare să controleze și să limiteze prin legi nedemocratice libertatea de exprimare și accesul la informațiile de interes public.**
- **Legislația continuă să fie interpretată și aplicată neunitar.**
- **Noul Cod civil a intrat în vigoare și conține o serie de prevederi care pun în dificultate libertatea presei.**
- **Inițiative legislative importante sunt promovate fără o consultare publică prealabilă. Chiar și atunci când există consultare publică, autoritățile ajung deseori să ignore concluziile acesteia și să ia decizii în dezacord cu solicitările partenerilor de dialog.**

⁴¹³ „Predoiu: Noile coduri penal și de procedură penală vor intra în vigoare în 2013”, RomâniaLiberă.ro, 5 ianuarie 2012.

⁴¹⁴ „Predoiu: Noul cod de procedură civilă intră în vigoare la 1 iunie”, Mediafax.ro, 5 ianuarie 2012.

⁴¹⁵ „BP 900/ 2011. Propunere legislativă privind protecția minorilor împotriva presei cu conținut indecent”, Cdep.ro, 16 noiembrie 2011.

⁴¹⁶ „Punct de vedere referitor la propunerea legislativă intitulată <<Lege privind protecția minorilor împotriva presei cu conținut indecent>>”, Guvernul României, ApTI.ro, 29 februarie 2012.

Recomandări pentru jurnaliști și editori:

- Citiți legislația care vă afectează activitatea profesională (Codurile penal și civil, Legea accesului la informațiile de interes public, legislația audiovizuală, Contractul Colectiv de Muncă la Nivelul Ramurii Mass-Media, Legea drepturilor de autor etc.).
- Este necesar ca jurnaliștii să se implice în monitorizarea legislației și în dezbateri cu publicul și autoritățile.
- Trebuie să existe reacții consolidate ale comunității media și ale organizațiilor pentru drepturile omului împotriva inițiativelor legislative nedemocratice.
- Susțineți inițiativele de autoreglementare, nu inițiativele de reglementare printr-o lege a presei. Aceasta nu este necesară. Cadrul legislativ existent acoperă aproape toate domeniile care trebuie reglementate. O lege a presei riscă să deschidă calea abuzurilor și a restricțiilor nepermise în ceea ce privește libertatea de exprimare.

Recomandări pentru autorități și politicieni:

- Transparentizați prin lege și practică modul în care sunt cheltuiți banii publici.
- Realizați programe de instruire a magistraților cu privire la noile Coduri penal și civil, pentru a evita aplicarea arbitrară și neunitară a acestora.
- Respectați concluziile dezbaterilor publice.
- Aplicați legislația unitar și în acord cu jurisprudența CEDO și cu tratatele internaționale la care România este semnatară.

ANEXA 1. SELECȚIE A UNOR ARTICOLE DIN NOUL COD PENAL¹ CARE POT AFECTA LIBERTATEA DE EXPRIMARE

Violarea vieții private

Art. 226. - (1) Atingerea adusă vieții private, fără drept, prin fotografierea, captarea sau înregistrarea de imagini, ascultarea cu mijloace tehnice sau înregistrarea audio a unei persoane aflate într-o locuință sau încăpere ori dependență ținând de aceasta sau a unei convorbiri private se pedepsește cu închisoare de la o lună la 6 luni sau cu amendă.

(2) Divulgarea, difuzarea, prezentarea sau transmiterea, fără drept, a sunetelor, convorbirilor ori a imaginilor prevăzute în alin. (1), către o altă persoană sau către public, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.

(3) Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

(4) Nu constituie infracțiune fapta săvârșită:

a) de către cel care a participat la întâlnirea cu persoana vătămată în cadrul căreia au fost surprinse sunetele, convorbirile sau imaginile, dacă justifică un interes legitim;

b) dacă persoana vătămată a acționat explicit cu intenția de a fi văzută ori auzită de făptuitor;

c) dacă făptuitorul surprinde săvârșirea unei infracțiuni sau contribuie la dovedirea săvârșirii unei infracțiuni;

d) dacă surprinde fapte de interes public, care au semnificație pentru viața comunității și a căror divulgare prezintă avantaje publice mai mari decât prejudiciul produs persoanei vătămate.

(5) Plasarea, fără drept, de mijloace tehnice de înregistrare audio sau video, în scopul săvârșirii faptelor prevăzute în alin. (1) și alin. (2), se pedepsește cu închisoare de la unu la 5 ani.

Compromiterea intereselor justiției

Art. 277. - (1) Divulgarea, fără drept, de informații confidențiale privind data, timpul, locul, modul sau mijloacele prin care urmează să se administreze o probă, de către un magistrat sau un alt funcționar public care a luat cunoștință de acestea în virtutea funcției, dacă prin aceasta poate fi îngreunată sau împiedicată urmărirea penală, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.

(2) Dezvăluirea, fără drept, de mijloace de probă sau de înscrisuri oficiale dintr-o cauză penală, înainte de a se dispune o soluție de netrimitere în judecată ori de soluționare definitivă a cauzei, de către un funcționar public care a luat cunoștință de acestea în virtutea funcției, se pedepsește cu închisoare de la o lună la un an sau cu amendă.

(3) Dezvăluirea, fără drept, de informații dintr-o cauză penală, de către un martor, expert sau interpret, atunci când această interdicție este impusă de legea de procedură pe-

nală, se pedepsește cu închisoare de la o lună la un an sau cu amendă.

(4) Nu constituie infracțiune fapta prin care sunt divulgate ori dezvăluite acte sau activități vădit ilegale comise de autorități într-o cauză penală.

Violarea secretului corespondenței

Art. 302. - (1) Deschiderea, sustragerea, distrugerea sau reținerea, fără drept, a unei corespondențe adresate altuia, precum și divulgarea fără drept a conținutului unei asemenea corespondențe, chiar atunci când aceasta a fost trimisă deschisă ori a fost deschisă din greșeală, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la un an sau cu amendă.

(2) Interceptarea, fără drept, a unei convorbiri sau a unei comunicări efectuate prin telefon sau prin orice mijloc electronic de comunicații se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă.

(3) Dacă faptele prevăzute în alin. (1) și alin. (2) au fost săvârșite de un funcționar public care are obligația legală de a respecta secretul profesional și confidențialitatea informațiilor la care are acces, pedeapsa este închisoarea de la unu la 5 ani și interzicerea unor drepturi.

(4) Divulgarea, difuzarea, prezentarea sau transmiterea, către o altă persoană sau către public, fără drept, a conținutului unei convorbiri sau comunicări interceptate, chiar în cazul în care făptuitorul a luat cunoștință de aceasta din greșeală sau din întâmplare, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.

(5) Nu constituie infracțiune fapta săvârșită:

a) dacă făptuitorul surprinde săvârșirea unei infracțiuni sau contribuie la dovedirea săvârșirii unei infracțiuni;

b) dacă surprinde fapte de interes public, care au semnificație pentru viața comunității și a căror divulgare prezintă avantaje publice mai mari decât prejudiciul produs persoanei vătămate.

(6) Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

Divulgarea informațiilor secrete de stat

Art. 303. - (1) Divulgarea, fără drept, a unor informații secrete de stat, de către cel care le cunoaște datorită atribuțiilor de serviciu, dacă prin aceasta sunt afectate interesele unei persoane juridice dintre cele prevăzute în art. 176, se pedepsește cu închisoare de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(2) Deținerea, fără drept, în afara îndatoririlor de serviciu, a unui document ce conține informații secrete de stat, dacă poate afecta activitatea uneia dintre persoanele juridice prevăzute în art. 176, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.

(3) Persoana care deține un document ce conține informații secrete de stat, care poate afecta activitatea uneia dintre persoanele juridice prevăzute în art. 176, nu se pedepsește dacă predă de îndată documentul la organul sau instituția emitentă.

¹ Codul Penal din 17/07/2009, Publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 510 din 24/07/2009. Data de intrare în vigoare urmează să fie stabilită printr-o lege specială.

Comunicarea de informații false

Art. 404. - Comunicarea sau răspândirea, prin orice mijloace, de știri, date sau informații false ori de documente falsificate, cunoscând caracterul fals al acestora, dacă prin aceasta se pune în pericol securitatea națională, se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani.

Propaganda pentru război

Art. 405. - (1) Propaganda pentru război de agresiune, precum și răspândirea de știri tendențioase sau inventate, în scopul provocării unui război de agresiune, se pedepsesc cu închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(2) Cu aceeași pedeapsă se sancționează faptele prevăzute în alin. (1), săvârșite în scopul provocării unui război de agresiune împotriva României sau a unui conflict armat intern.

ANEXA 2. SELECȚIE A UNOR ARTICOLE DIN NOUL COD CIVIL CARE VIZEAZĂ LIBERTATEA DE EXPRIMARE

CAPITOLUL II

Respectul ființei umane și al drepturilor ei inerente SECȚIUNEA a 3-a

Respectul vieții private și al demnității persoanei umane

Dreptul la libera exprimare

Art. 70. - (1) Orice persoană are dreptul la libera exprimare.
(2) Exercițarea acestui drept nu poate fi restrânsă decât în cazurile și limitele prevăzute la art. 75.

Dreptul la viața privată

Art. 71. - (1) Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private.

(2) Nimeni nu poate fi supus vreunor imixțiuni în viața intimă, personală sau de familie, nici în domiciliul, reședința sau corespondența sa, fără consimțământul său ori fără respectarea limitelor prevăzute la art. 75.

(3) Este, de asemenea, interzisă utilizarea, în orice mod, a corespondenței, manuscriselor sau a altor documente personale, precum și a informațiilor din viața privată a unei persoane, fără acordul acesteia ori fără respectarea limitelor prevăzute la art. 75.

Dreptul la demnitate

Art. 72. - (1) Orice persoană are dreptul la respectarea demnității sale.

(2) Este interzisă orice atingere adusă onoarei și reputației unei persoane, fără consimțământul acesteia ori fără respectarea limitelor prevăzute la art. 75.

Dreptul la propria imagine

Art. 73. - (1) Orice persoană are dreptul la propria imagine.

(2) În exercitarea dreptului la propria imagine, ea poate să interzică ori să împiedice reproducerea, în orice mod, a înfățișării sale fizice ori a vocii sale sau, după caz, utilizarea unei asemenea reproduceri. Dispozițiile art. 75 rămân aplicabile.

Atingeri aduse vieții private

Art. 74. - Sub rezerva aplicării dispozițiilor art. 75, pot fi considerate ca atingeri aduse vieții private:

a) intrarea sau rămânerea fără drept în locuință sau luarea din aceasta a oricărui obiect fără acordul celui care o ocupă în mod legal;

b) interceptarea fără drept a unei convorbiri private, săvârșită prin orice mijloace tehnice, sau utilizarea, în cunoștință de cauză, a unei asemenea interceptări;

c) captarea ori utilizarea imaginii sau a vocii unei persoane

aflate într-un spațiu privat, fără acordul acesteia;

d) difuzarea de imagini care prezintă interioarele ale unui spațiu privat, fără acordul celui care îl ocupă în mod legal;

e) ținerea vieții private sub observație, prin orice mijloace, în afară de cazurile prevăzute expres de lege;

f) difuzarea de știri, debateri, anchete sau de reportaje scrise ori audiovizuale privind viața intimă, personală sau de familie, fără acordul persoanei în cauză;

g) difuzarea de materiale conținând imagini privind o persoană aflată la tratament în unitățile de asistență medicală, precum și a datelor cu caracter personal privind starea de sănătate, problemele de diagnostic, prognostic, tratament, circumstanțe în legătură cu boala și cu alte diverse fapte, inclusiv rezultatul autopsiei, fără acordul persoanei în cauză, iar în cazul în care aceasta este decedată, fără acordul familiei sau al persoanelor îndreptățite;

h) utilizarea, cu rea-credință, a numelui, imaginii, vocii sau asemănării cu o altă persoană;

i) difuzarea sau utilizarea corespondenței, manuscriselor ori a altor documente personale, inclusiv a datelor privind domiciliul, reședința, precum și numerele de telefon ale unei persoane sau ale membrilor familiei sale, fără acordul persoanei căreia acestea îi aparțin sau care, după caz, are dreptul de a dispune de ele.

Limitele

Art. 75. - (1) Nu constituie o încălcare a drepturilor prevăzute în această secțiune atingerile care sunt permise de lege sau de convențiile și pactele internaționale privitoare la drepturile omului la care România este parte.

(2) Exercițarea drepturilor și libertăților constituționale cu bună-credință și cu respectarea pactelor și convențiilor internaționale la care România este parte nu constituie o încălcare a drepturilor prevăzute în prezenta secțiune.

Prezumția de consimțământ

Art. 76. - Când însuși cel la care se referă o informație sau un material le pune la dispoziția unei persoane fizice ori persoane juridice despre care are cunoștință că își desfășoară activitatea în domeniul informării publicului, consimțământul pentru utilizarea acestora este prezumat, nefiind necesar un acord scris.

Prelucrarea datelor personale

Art. 77. - Orice prelucrare a datelor cu caracter personal, prin mijloace automate sau neautomate, se poate face numai în cazurile și condițiile prevăzute de legea specială.

SECȚIUNEA a 4-a

Respectul datorat persoanei și după decesul său

Respectul datorat persoanei decedate

Art. 78. - Persoanei decedate i se datorează respect cu privire la memoria sa, precum și cu privire la corpul său.

Interzicerea atingerii memoriei persoanei decedate

Art. 79. - Memoria persoanei decedate este protejată în aceleași condiții ca și imaginea și reputația persoanei aflate în viață.

TITLUL V²

Apărarea drepturilor nepatrimoniale

Ocrotirea personalității umane

Art. 252. - Orice persoană fizică are dreptul la ocrotirea valorilor strâns legate de ființa umană, cum sunt viața, sănătatea, integritatea fizică, demnitatea, intimitatea vieții private, creația științifică, artistică, literară sau tehnică, precum și a oricăror alte drepturi nepatrimoniale.

Mijloacele de apărare

Art. 253. - (1) Persoana fizică ale cărei drepturi nepatrimoniale au fost lezate ori amenințate poate cere oricând instanței:

a) interzicerea săvârșirii faptei ilicite, dacă aceasta este iminentă;

b) încetarea încălcării și interzicerea pentru viitor, dacă aceasta durează încă;

c) constatarea caracterului ilicit al faptei săvârșite, dacă tulburarea pe care a produs-o subsistă.

(2) Prin excepție de la prevederile alin. (1), în cazul lezării prin exercitarea dreptului la libera exprimare, instanța poate dispune numai măsurile prevăzute la alin. (1) lit. b) și c).

(3) Totodată, cel care a suferit o încălcare a unor asemenea drepturi poate cere instanței să îl oblige pe autorul faptei să îndeplinească orice măsuri socotite necesare de către instanță spre a ajunge la restabilirea dreptului atins, cum sunt:

a) obligarea autorului, pe cheltuiala sa, la publicarea hotărârii de condamnare;

b) orice alte măsuri necesare pentru încetarea faptei ilicite sau pentru repararea prejudiciului cauzat.

(4) De asemenea, persoana prejudiciată poate cere despăgubiri sau, după caz, o reparație patrimonială pentru prejudiciul, chiar nepatrimonial, ce i-a fost cauzat, dacă vătămarea este imputabilă autorului faptei prejudiciabile. În aceste cazuri, dreptul la acțiune este supus prescripției extinctive.

(...)

Măsurile provizorii

Art. 255. - (1) Dacă persoana care se consideră lezată face dovada credibilă că drepturile sale nepatrimoniale fac obiectul unei acțiuni ilicite, actuale sau iminente și că această acțiune riscă să îi cauzeze un prejudiciu greu de

² În CAPITOLUL VI din Cod - Încetarea persoanei juridice

reparat, poate să ceară instanței judecătorești luarea unor măsuri provizorii.

(2) Instanța judecătorească poate să dispună în special:

- a) interzicerea încălcării sau încetarea ei provizorie;
- b) luarea măsurilor necesare pentru a asigura conservarea probelor.

(3) În cazul prejudiciilor aduse prin mijloacele presei scrise sau audiovizuale, instanța judecătorească nu poate să dispună încetarea, cu titlu provizoriu, a acțiunii prejudiciabile decât dacă prejudiciile cauzate reclamantului sunt grave, dacă acțiunea nu este în mod evident justificată, potrivit art. 75, și dacă măsura luată de instanță nu apare ca fiind disproporționată în raport cu prejudiciile cauzate. Dispozițiile art. 253 alin. (2) rămân aplicabile.

(4) Instanța soluționează cererea potrivit dispozițiilor privitoare la ordonanța președințială, care se aplică în mod corespunzător. În cazul în care cererea este formulată înainte de introducerea acțiunii de fond, prin hotărârea prin care s-a dispus măsura provizorie se va fixa și termenul în care acțiunea în fond trebuie să fie introdusă, sub sancțiunea încetării de drept a acelei măsuri. Dispozițiile alin. (6) sunt aplicabile.

(5) Dacă măsurile luate sunt de natură să producă un prejudiciu părții adverse, instanța îl poate obliga pe reclamant să dea o cauțiune în cuantumul fixat de aceasta, sub sancțiunea încetării de drept a măsurii dispuse.

(6) Măsurile luate potrivit prezentului articol anterior introducerii acțiunii în justiție pentru apărarea dreptului nepatrimonial încălcat încetează de drept, dacă reclamantul nu a sesizat instanța în termenul fixat de aceasta, dar nu mai târziu de 30 de zile de la luarea acestora.

(7) Reclamantul este ținut să repare, la cererea părții interesate, prejudiciul cauzat prin măsurile provizorii luate, dacă acțiunea de fond este respinsă ca neîntemeiată. Cu toate acestea, dacă reclamantul nu a fost în culpă ori a avut o culpă ușoară, instanța, în raport cu circumstanțele concrete, poate fie să refuze obligarea sa la despăgubirile cerute de partea adversă, fie să dispună reducerea acestora.

(8) Dacă partea adversă nu solicită daune-interese, instanța va dispune eliberarea cauțiunii, la cererea reclamantului, prin hotărâre dată cu citarea părților. Cererea se judecă potrivit dispozițiilor privitoare la ordonanța președințială, care se aplică în mod corespunzător. În cazul în care pârâul se opune la eliberarea cauțiunii, instanța va fixa un termen în vederea introducerii acțiunii de fond, care nu poate fi mai lung de 30 de zile de la data pronunțării hotărârii, sub sancțiunea încetării de drept a măsurii de indisponibilizare a sumei depuse cu titlu de cauțiune.

Decesul titularului dreptului nepatrimonial

Art. 256. - (1) Acțiunea pentru restabilirea dreptului nepatrimonial încălcat poate fi continuată sau pornită, după moartea persoanei vătămate, de către soțul supraviețuitor, de oricare dintre rudele în linie dreaptă ale persoanei decedate, precum și de oricare dintre rudele sale colaterale până la gradul al patrulea inclusiv.

(2) Acțiunea pentru restabilirea integrității memoriei unei persoane decedate poate fi pornită de cei prevăzuți la alin. (1).

Apărarea drepturilor nepatrimoniale ale persoanei juridice

Art. 257. - Dispozițiile prezentului titlu se aplică prin asemănare și drepturilor nepatrimoniale ale persoanelor juridice.

CAPITOLUL VI Obligațiile

Legea aplicabilă obligațiilor contractuale

Art. 2.640. - (1) Legea aplicabilă obligațiilor contractuale se determină potrivit reglementărilor dreptului comunitar.

(2) În materiile care nu intră sub incidența reglementărilor comunitare sunt aplicabile dispozițiile prezentului Cod civil privind legea aplicabilă actului juridic, dacă nu se prevede altfel prin convenții internaționale sau prin dispoziții speciale.

Legea aplicabilă obligațiilor extracontractuale

Art. 2.641. - (1) Legea aplicabilă obligațiilor extracontractuale se determină potrivit reglementărilor dreptului comunitar.

(2) În materiile care nu intră sub incidența reglementărilor comunitare se aplică legea care cârmuiește fondul raportului juridic preexistent între părți, dacă nu se prevede altfel prin convenții internaționale sau prin dispoziții speciale.

Răspunderea pentru atingeri aduse personalității

Art. 2.642. - (1) Pretențiile de reparații întemeiate pe o atingere adusă vieții private sau personalității, inclusiv prin mass-media sau orice alt mijloc public de informare, sunt cârmuite, la alegerea persoanei lezate, de:

- a) legea statului reședinței sale obișnuite;
- b) legea statului în care s-a produs rezultatul păgubitor;
- c) legea statului în care autorul daunei își are reședința obișnuită ori sediul social.

(2) În cazurile prevăzute la alin. (1) lit. a) și b) se cere și condiția ca autorul daunei să fi trebuit în mod rezonabil să se aștepte ca efectele atingerii aduse personalității să se producă în unul dintre acele două state.

(3) Dreptul la replică împotriva daunelor aduse personalității este supus legii statului în care a apărut publicația sau de unde s-a difuzat emisiunea.

ANEXA 3.

Documentul a fost adoptat în reuniunea Convenției Organizațiilor de Media din octombrie 2009³.

COD DEONTOLOGIC UNIC

1. JURNALISTUL ȘI MASS-MEDIA

1.1 Jurnalistul este persoana care se ocupă de colectarea, fotografierea, înregistrarea, redactarea, editarea sau publicarea de informații referitoare la evenimente locale, naționale, internaționale de interes public, cu scopul diseminării publice, câștigându-și traiul în proporție semnificativă din această activitate.

1.2. Jurnalistul își va exercita profesia în scopul servirii interesului public, conform propriei sale conștiințe și în acord cu principiile prevăzute de normele profesionale și prezentul Cod Deontologic.

1.3. În accepțiunea acestui cod, mass-media reprezintă totalitatea mijloacelor de informare în masă indiferent de platforma tehnologică, înființate și administrate în acest scop.

2. INTEGRITATE

2.1. Jurnalistul este dator să semnaleze neglijența, injustiția și abuzul de orice fel.

2.2 Jurnalistul are dreptul de a fi informat, la angajare, asupra politicii editoriale a instituției mass media.

2.3. Jurnalistul are dreptul de a se opune cenzurii de orice fel.

2.4. Jurnalistul are dreptul la clauza de conștiință. El are libertatea de a refuza orice demers jurnalistic împotriva principiilor eticii jurnalistice sau a propriilor convingeri. Această libertate derivă din obligația jurnalistului de a informa publicul cu bună-credință.

2.5. Implicarea jurnalistului în orice negocieri privind vânzarea de spațiu publicitar sau atragerea de sponsorizări este interzisă.

3. CONFLICTE DE INTERESE

3.1. Jurnalistul va evita să se afle într-o situație de conflict de interese. Instituțiile mass media vor asigura jurnalistului un mediu de lucru în care se practică o separare totală a activităților jurnalistice de cele economice.

3.2. Pentru a evita conflictele de interese, se recomandă ca jurnalistul să nu fie membru al vreunui partid politic.

3.3. Jurnalistului îi este interzis să fie informator sau ofițer acoperit al unui serviciu secret.

3.4. Jurnalistul trebuie să depună anual o declarație de interese la conducerea instituțiilor mass-media la care este angajat sau cu care colaborează. Se recomandă ca mass-media să facă publice online respectivele declarații. Jurnalistul poate decide unilateral să își facă publică declarația de interese pe site-ul unei organizații profesionale.

4. CADOURI, SPONSORIZĂRI ȘI ALTE BENEFICII

4.1. Folosirea statutului de jurnalist și a informațiilor obținute în exercitarea meseriei pentru a obține beneficii personale sau în favoarea unor terțe părți este inacceptabilă și constituie o gravă încălcare a normelor deontologice.

4.2. Jurnalistul nu va accepta cadouri în bani, în natură sau orice alte avantaje care îi sunt oferite pentru influențarea actului jurnalistic. Se permite acceptarea de materiale promoționale sau a altor obiecte cu valoare simbolică. Dacă un jurnalist participă la deplasări în interes de serviciu la care a fost invitat, va face publică modalitatea de finanțare a deplasării.

4.3. În exercitarea profesiei și în relațiile pe care le întreține cu autoritățile publice sau cu diverse persoane juridice de drept privat (societăți comerciale, fundații, asociații, partide, etc), jurnalismului îi sunt interzise înțelegeri care ar putea afecta imparțialitatea sau independența sa.

5. CORECTITUDINE

5.1. Jurnalistul care distorsionează intenționat informația, care face acuzații nefondate, plagiază, folosește fără drept fotografii sau înregistrări audio-video sau defăimează săvârșește abateri profesionale de maximă gravitate.

5.2. Jurnalistul va atribui citatele cu acuratețe. Citatele trebuie să fie exacte, iar în cazul citării parțiale, jurnalistul are obligația de a nu denatura mesajul persoanei citate.

5.3. În spiritul corectei informări a publicului, în cazul autorilor de produse jurnalistice care nu dețin statutul de jurnaliști profesioniști, se impune precizarea statutului acestora.

5.4. Este obligatorie separarea clară a produselor jurnalistice de cele realizate în scop publicitar. Materialele în scop publicitar vor fi marcate distinct și vor fi prezentate astfel încât să nu poată fi confundate cu cele jurnalistice.

³ www.organizatiimedia.ro

6. VERIFICAREA INFORMAȚIILOR

6.1. Jurnalistul va face demersuri rezonabile pentru a verifica informațiile înainte de a le publica. Informațiile false sau cele despre care jurnalistul are motive temeinice să creadă că sunt false nu vor fi publicate.

7. RECTIFICAREA ERORILOR

7.1. Jurnalistul are datoria de a corecta cu promptitudine orice eroare semnificativă apărută în materialele publicate.

7.2. Dreptul la replică se acordă atunci când cererea este apreciată ca fiind îndreptățită și rezonabilă. Dreptul la replică se publică în condiții similare cu materialul jurnalistic vizat, în cel mai scurt timp posibil. Dreptul la replică poate fi solicitat în termen de 30 de zile calendaristice de la apariția produsului jurnalistic.

8. SEPARAREA FAPTELOR DE OPINII

8.1. În relatarea faptelor și a opiniilor, jurnalistul va acționa cu bună-credință.

8.2. Jurnalistul nu are dreptul să prezinte opinii drept fapte. Jurnalistul va face demersuri rezonabile pentru a separa faptele de opinii.

8.3. Jurnalistul trebuie să exprime opinii pe o bază factuală.

9. VIAȚA PRIVATĂ

9.1. Jurnalistul este dator să respecte dreptul la viața privată și demnitatea persoanelor (inclusiv aspectele care țin de familie, domiciliu și corespondență).

9.2. Amestecul în viața privată este permis numai atunci când interesul public prevalează în fața protecției imaginii persoanei. În astfel de cazuri, îi este permis jurnalistului să prezinte public fapte și informații care privesc viața privată.

10. PROTECȚIA VICTIMELOR

10.1. Identitatea victimelor accidentelor, calamităților, infracțiunilor, cu precădere cele ale agresiunilor sexuale, nu trebuie să fie dezvăluită, cu excepția situației în care există acordul acestora sau al familiei (când persoana nu este în măsură să-și dea acordul) sau când prevalează interesul public. De același regim de protecție a identității beneficiază și persoanele defavorizate (bolnavi, persoane cu dizabilități, refugiați, etc.).

11. PROTECȚIA MINORILOR

11.1. Jurnalistul va proteja identitatea minorilor implicați în evenimente cu conotație negativă (accidente, infracțiuni, dispute familiale, sinucideri, etc), inclusiv ca martori. În acest sens, înregistrările video și fotografiile vor fi modificate pentru protejarea identității minorilor.

11.2. Fac excepție situațiile în care interesul public cere ca minorii să fie identificați. De asemenea, fac excepție cazurile în care jurnalistul acționează, cu acordul părinților sau tutorilor, în interesul superior al minorului.

12. DETALIEREA ELEMENTELOR MORBIDE

12.1. Jurnalistul va evita descrierea detaliată de tehnici și metode infracționale, tehnici suicidale, vicii și nu va utiliza imagini violente și alte elemente morbide. De asemenea,

jurnalistul va evita să provoace, să promoveze și să dezvolte subiecte de presă pe marginea unor evenimente morbide. Infracțiunile, crimele, terorismul, precum și alte activități crude și inumane nu trebuie încurajate sau prezentate într-un mod pozitiv.

13. DISCRIMINAREA

13.1. Jurnalistul este dator să nu discrimineze și să nu instige la ură și violență. Se vor menționa rasa, naționalitatea sau apartenența la o anumită comunitate (religioasă, etnică, lingvistică, sexuală, etc) numai în cazurile în care informația este relevantă în cadrul subiectului tratat.

14. PREZUMȚIA DE NEVINOVĂȚIE

14.1. Jurnalistul este dator să respecte prezumția de nevinovăție, astfel încât nici un individ nu va fi prezentat drept făptuitor până când o instanță juridică nu se va fi pronunțat, printr-o decizie definitivă și irevocabilă.

14.2. Nu se vor aduce acuzații fără să se ofere posibilitatea celui învinuit să își exprime punctul de vedere. În cazul unor păreri divergente, jurnalistul va da publicității punctele de vedere ale tuturor părților implicate.

15. PROTECȚIA SURSELOR

15.1. Jurnalistul are obligația de a păstra confidențialitatea surselor în cazul în care acestea solicită acest lucru, dar și în cazul în care dezvăluirea identității surselor le poate pune în pericol viața, integritatea fizică și psihică sau locul de muncă.

15.2. Protecția secretului profesional și a confidențialității surselor este în egală măsură un drept și o obligație al jurnalistului.

16. TEHNICI SPECIALE DE COLECTARE A INFORMAȚIILOR

16.1. Ca regulă generală, jurnalistul va obține informații în mod deschis și transparent. Folosirea tehnicilor speciale de investigație jurnalistică este justificată atunci când există un interes public și când informațiile nu pot fi obținute prin alte mijloace.

16.2. Utilizarea tehnicilor speciale de investigație trebuie să fie menționată explicit în momentul publicării informațiilor.

P u b l i c a t î n 2 0 1 2

© **Agencia de Monitorizare a Presei**
Membră a Rețelei Reporteri fără Frontiere

Calea Plevnei nr. 98, bl. 10C, sector 1, București; CP 2 OP 67

 021 313 40 47 021 637 37 67

 office@activewatch.ro www.activewatch.ro